

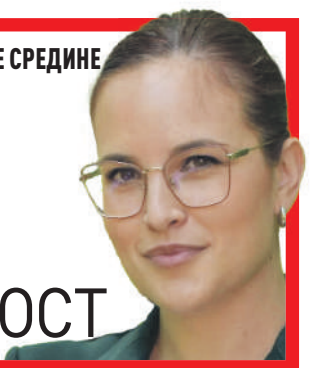


МАРКО БУРИЋ, МИНИСТАР СПОЉНИХ ПОСЛОВА

СРБИЈА ОДЛУЧНО ЧУВА
КОСОВО И МЕТОХИЈУ
И НЕ ОДУСТАЈЕ ОД
СВОГ ЕВРОПСКОГ ПУТА

САРА ПАВКОВ, МИНИСТАРКА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПРИРОДА НЕМА
АЛТЕРНАТИВУ,
СРБИЈА ГРАДИ
ЗЕЛЕНУ БУДУЋНОСТ



У БРАТУНЦУ ОБИЉЕЖЕНЕ 33 ГОДИНЕ ОД СТРАДАЊА СРБА

Сјећање на 3.267 српских жртва у Подрињу и Бирчу



ДЈЕЦА ИЗ КОЛОНЕ

ЂУРЂИЦА ДРАГАШ ВУКОВЉАК

СВАКИ СУСРЕТ
СА ЛИКОМ
ЈЕ И ЛЈЕПОТА
И СТРАХОТА!



ВЛАДИКА СЕРГИЈЕ И ИГУМАНИЈА ЕВАНГЕЛИЈА САБРАЛИ ВЈЕРНИ НАРОД

Освећени
темељи
звоника у
Соколову





У БРАТУНЦУ ОБИЉЕЖЕНЕ 33 ГОДИНЕ ОД СТРАДАЊА СРБА

Сјећање на 3.267 српских жртава у Подрињу и Бирчу



СВАКИ СУСРЕТ СА ЛИКОМ ЈЕ И ЉЕПОТА И СТРАХОТА!

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Наташа Деветак
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница

АДРЕСА:
Отон Јупанчица 14,
Нови Београд

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 6.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Месечно. - ISSN 2466-3476 COBISS.SR-ID 219818764

ПРОИЗВОДЊУ МЕДИЈСКОГ
САДРЖАЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Министарство информисања и телекомуникација
- Фонд за избегла и расељена лица и сарадњу са Србима у региону
- Град Смедерево
- Општина Књажевац
- Општина Велика Плана

НАПОМЕНА: Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

» Три деценије након највећег прогона у новијој српској историји, серијал *Дјеца из колоне* подсећа да иза сваког броја стоји име, лице и прекинуто дјетињство. Умјесто статистике и испразних фраза, доносимо лична свједочанства о страху и губитку, али и о снази да се из колоне крене ка новом животу.

» Некадашња дјеца, данас зрели људи, постали су стубови заједница у којима живе — љекари, професори, умјетници, спортисти, новинари, укратко: ствараоци. Наша је обавеза да њихове приче пренесемо достојанствено — као опомену, али и као доказ да ниједан прогон не може угасити људски потенцијал.

» Редакција *Српског кола* овај серијал објављује да би се памтило, да би се уважила жртва, и показало да су прогнаници једне земље постали богатство друге.

» Из колоне страха израсли су људи који данас носе снагу једног народа.

2.

ПРИЧА ЂУРЋИЦЕ ДРАГАШ ВУКОВЉАК — ЗАВИЧАЈ КАО РАНА И КАО ИНСПИРАЦИЈА

СВАКИ СУСРЕТ СА ЛИКОМ ЈЕ И ЉЕПОТА И СТРАХОТА!

Замноге Србе из Лике, Баније, Кордуна и Далмације олује су почеле много прије Олује. Једна од њих је Ђурђица Драгаш Вуковљак — Госпићанка која је већ 1991. године, као седамнаестогодишња дјевојка, први пут постала избјеглица. Тај печат, каже, њена породица носи од дана када су напустили свој стан у Госпићу, са надом да ће се брзо вратити. Четири године касније, у августу 1995, та нада је коначно угашена.

Ипак, умјесто да живот проведе у огорчењу, Ђурђица је из трагичног искуства изградила снагу. У Београду је завршила Факултет политичких наука, одлучивши се за новинарство, а већ више од двије деценије ради у Радио Београду, гдје је од почетника стигла до уредника Привредно-политичке рубрике. Њено перо препознатљиво је и у јавности — како кроз новинарске текстове, тако и кроз књижевност.

Године 2024. објавила је књижевни првенац — збирку pjesама *Јер... ми смо иста крв*, посвећену прецима страдалим у усташком покољу. Тиме је потврдила оно што многи одавно знају: да је Ђурђица један од највјернијих прегалаца у српској култури сјећања, неко ко истрајно чува памћење на жртве и опомиње да заборав није могућност.

• **Сјећате ли се тренутка када сте морали да напустите свој дом?**
— Често кажем да је моја Олуја почела још 1991. године. Крајем августа те године моја породица добија избјеглички печат — били смо приморани да напустимо Госпић и стан у којем смо живјели.

• **Гдје Вас је даље наводио пут?**
— Привремено смо се склонили у стару кућу у селу одакле је мој отац. Живео сам тим те дане. Надали смо се повратку, јер нас је од Госпића дијелило тек неколико километара. Али како су сукоби јачали, а вијести постајале све трагичније, та нада се лангано гасила. Жалила сам за фотографијама и успоменама које су остале у стану, јер материјалне ствари нису имале вриједност у поређењу са оним што смо губили. У свему томе покушавали смо да пронађемо нови смисао и да будемо захвални што смо живи и заједно. Тих дана често се понављало: „Ма, нек’ је глава на раменима.“ Али временом је све чешће одјекивало и оно горко: „Ма, даба и глава кад ништа немам.“ Са тим се нисам могла сложити. За мене је увијек било најважније да смо сви на броју.

• **Многе породице рат је физички одвојио. Како сте се Ви снашли у новој ситуацији?**
— Иако смо тих година били раздвојени — ја у Београду на студијама, а родитељи и сестра у завичају, покушавајући да створе нови дом — били смо снажно повезани. Моја највећа брига била је њихова безбједност. Сваку прилику користила сам да одем у Ли-

ку, па сам се и оног несрећног лета 1995. тамо затекла. Данас сам на томе захвална. Не знам како бих издржала да сам била далеко и без вијести о најдражима.

• **Каква је била разлика између Вашег првог избјеглиштва 1991. и одласка 1995. године?**

— Овај пут било је далеко теже него 1991. Знали смо да иза себе остављамо и завичај. Ти тренуци одласка из Лике нису само сјећање — они су дио мене. Вјерујем да ће то бити мисли које ће ме пратити и у посљедњем часу. До тада их чувам као суштински дио свог бића. Имала сам тада 21 годину. Неко би помислио да младост није могла сагледати тежину онога што нам се дешава. Али било је управо супротно. Била сам свјесна да је то крај једног дијела живота, да ништа више неће бити исто и да од тог тренутка постајемо људи без завичаја. На жалост, показало се да је било тако...

• **Како памтите дан када сте кренули у колони?**

— Био је то мучан и чудан дан. Почео је детонацијама граната и поруком коју нам је преко таласа Хрватског радија упутио тадашњи предсједник Фрањо Туђман. Сјећам се тих ријечи и зле слутње која нас је обузела. Било је гранатирања и раније, али никада нам се није директно обраћао хрватски предсједник са позивом да останемо у својим кућама и да не пружамо отпор војсци која долази да „успостави ред“. Инстинктивно смо осјећали да се дешава нешто велико. Тај дан смо, као и много пута раније, провели у импровизованом скло-

ништу — гаражи дјелимично укопаној у земљу. Чекали смо да прође и да се вратимо неком нормалном животу. Али гранатирање није престајало читав дан. У сумрак је један човек довикнуо да се спакујемо и кренемо. Рекао је да је то привремено, због наше безбједности. Питања је било безброј, али нико није могао дати одговоре. Невјероватном брзином и у некаквој суморној тишини сви смо се разишли. Свако је журио кући, размишљао шта да понесе, како да понесе, с чим да крене... И данас ме хвата језа кад се сјетим тог очаја и страха. Живот је стао у двије-три торбе — и кренули смо. Поново смо остављали иза себе врата која смо посљедњи пут закључали.

• **Имате ли неку слику из тог дана која Вам се заувјек урезала у сјећање?**

— Да. Био је други дан наше агоније. Сви-тало је, а колона је стајала код Доњег Лапца. Изаšla сам из камиона у којем смо за читаву ноћ превалили тек тридесетак километара. Небо је било ведро, јутро прохладно, владала је чудна тишина, а измаглица се тек дизала са оближњих шумака. Било је прелијепо. Било би прелијепо да није било наше колоне, уморних људи који су или спавали на тракторским приколицама и запрежним колима или у тишини тумарали, гледајући сав тај јад око себе — баш попут мене.

— Размишљала сам како ће сванути један прелијеп љетни дан и како природу нимало не занима наша несрећа. Плакала сам и опраштала се са завичајем. Жељела сам да га запамтим баш таквог — лијепог и невиног, попут тог љетњег праскосорја. И сад плачем, и увијек плачем, кад се сјетим тог јутра.

• **Како су изгледали студентски дани у избјеглиштву?**

— Моји студентски дани почели су 1992. године и по много чему били су необични. Уписала сам факултет, а да моји родитељи нису ни знали шта планирам. Ја сам била овдје, они у Лици, све везе су биле у прекиду док није пробијен Коридор. Тек у јулу, кад сам све завршила и уписала Факултет политичких наука, јавила сам им. Сјећам се те помало смијешне ситуације — кад смо се коначно чули телефоном, рекла сам да сам уписала факултет, а они су ме упитали: „Који?“ Данас, кад читава фамилија брине и бурно проживљава уписни рок, то звучи потпуно нејвероватно. То је било вријеме ужасних санкција и немаштине. Све четири године студија нисмо имали гријање у згради. И данас памтим како смо сједили у јакнама, кроз облаке дима (јер је тада пушење у слушаоницама било дозвољено), слушали предавања и „разглабали“ о политичким и социолошким темама као да је све



» Ђурђица Драгаш Вуковљак на промоцији своје збирке pjesама *Јер... ми смо иста крв*



» У РОДНОМ ГРАДУ СТРАНАЦ У ЗАВИЧАЈУ ТУРИСТА: Ђурђица на Плитвичким језерима и прагу ђедове куће

у најбољем реду. Мени је, као избјеглици, било још теже. Оно мало новца које су родитељи и бака и дјед успијевали да одвоје за мене, углавном сам чувала да купим нешто за њих и сестру кад кренем у Лику. Књиге нисам могла куповати. Ишла сам у библиотеке, понекад нешто фотокопирала, а углавном сам чекала да колеге положи, па да ми дају своје књиге и скрипте. Неки су давали, и хвала им на томе. Хвала и рођацима код којих сам првих година избјеглиштва живјела. Касније сам становала у студентском дому и, упркос заиста лошим условима који су тада били нормална ствар, тај период ми је остао у лијепом сјећању.

● **У ком тренутку сте знали да желите да се бавите новинарским послом?**

— Жеља да postanем новинар родила се готово изненада. Вјерујем да су томе „кумовали“ извјештаји које су у то вријеме новинари слали са ратишта. Тада ми је било веома важно да истина о ономе што се дешава, о животу обичних људи на ратишту, допре до што ширег аудиторијума. Писање ми је одувјек добро ишло, и тако сам, готово преко ноћи, донијела одлуку да упишем новинарство. Родитељи су били прилично изненађени и помало разочарани када сам им саопштила своју одлуку. Очекујући да ћу уписати неки „нормалан“ факултет, нису могли претпоставити да ће мој избор бити управо новинарство. Али, ето... та одлука је постала почетак мог животног пута.

● **Јесте ли икада имали осјећај да морате „доказивати“ свој идентитет и вриједност јер сте дјевојка из колоне?**
— Чини ми се да, како вријеме пролази, више размишљамо о проблемима које смо као избјеглице имали. Тих несрећних деведесетих година није било много времена да се мисли и очајава. Морало се живјети, борити и стварати све изнова. Бар је тако било у мојој породици. Сада нас, наравно, стижу све трауме које смо преживјели,

МЛАДОСТ И ХРАБРОСТ

● **Како из ове перспективе гледате на ону дјевојку која је ишла у колони?**
— Она дјевојка из колоне била је много храбрија и одлучнија од ове жене са којом данас разговарате. Ваљда је то и нормално, јер младост би и требало да буде таква. Често помислим како је добро што тада нисмо били сасвим свјесни шта нас чека. Вјерујем да би многи можда одустали, али човјек је често јачи него што мисли кад му је тешко. Данас ми је тешко и незамисливо да уђем у ауто без климе, а тог лjeta 1995. возила сам се десет дана на отвореној тракторској приколици и била срећна што смо заједно и што имамо свој „превоз“. Завидим помало тој дјевојци на младости и снази, али не и на ономе што ју је тек чекало.



али тада смо прихватили сваку невољу која нам се дешавала и, хвала Богу, били јачи од ње. Тако су пролазили и моји студентски дани. Искрено, нисам осјећала неки велики притисак околине због свог поријекла или статуса, нити сам томе придавала велику пажњу. Имала сам циљ пред собом и ишла ка њему.

● **Како сте успијевали постићи сјајне резултате?**

— Никада нисам имала утисак да сам урадила нешто посебно и важно због тога што сам завршила факултет иако су околности биле тешке. То се некако подразумеваало, посебно у мојој породици која се никада није претерано бавила петицама у мојој ђачкој књижици. Нисам добијала поклоне због одличног успјеха, нити су се моји родитељи тиме хвалили другима. Било је то нормално и очекивано. Тако сам и наставила у животу. И данас, када имам више од двадесет година новинарског искуства иза себе, неке личне и пословне успјехе, немам утисак да сам урадила нешто посебно. Напротив, мислим да сам могла и више и боље, али нисам незадовољна.

● **Да ли сте имали проблема у вези са ијекавицом?**

— У Србији сам завршила четврти разред средње школе и факултет и за читаво то вријеме говорила сам и писала ијекавицу. Никад ми нико од професора и вршњака то није замјерио. Било је понекад неразумијевања, чак и нетрпељивости појединих професора по неким другим питањима, али што се тиче ијекавице, никад. Кад сам почела да радим у радију, све је постало компликованије. Подразумијева се да сам морала да пређем на екавицу, али због акцента сам често добијала критике. Превлазила сам и то, учила и мијењала се. У Радио Београду то пролазе и остале колеге које долазе из различитих дијелова Србије и бивше Југославије, па знам да то није имало везе са дискриминацијом нас избјеглица. Једноставно, нека правила се морају поштовати у говорним медијима и ја то прихватам. Оно што ми је сметало, а смета ми и сад је недостатак емпатије за све оно што смо ми избјеглице прошли. Сажаљење никад нисам ни тражила, ни одобравала, али боли ме кад нема разумијевања. И не само да нема разумијевања, већ понекад има оптуживања и неке мени несхватљиве мржње и љубоморе. Али, то је нажалост постала наша нормалност. Кад то кажем, не мислим само на нас чије животе је обиљежило избјеглиштво већ на друштво у цјелини.

● **Јесте ли у неком тренутку осјећали да су Ваши снови већи од окружења у којем сте се затекли?**

— Осјећај да су ми снови већи од окружења био је најјачи на почетку рата. Једноставно нисам прихватала чињеницу да у јесен 1991. године нико није много мислио о новој школској години. Са 17 година била сам ријешена да завршим тај посљедњи разред Средње педагошке школе и нисам се смирила док нисам дошла у Београд и уписала га. Прва два-три мјесеца провела сам код другарице из школе која се са породицом раније преселила у Србију, а тек касније прешла код рођака. Са ове дистан-

це, био је то врло трезвен и храбар потез дјевојке која чак није била ни пунољетна. Сада ми то вјероватно не би пало на памет!

● **Шта Вам је помогло да вјерујете да ћете стићи до зацртаног циља?**

— Мислим да сам највише сама себи помогла. Наравно, захвална сам породици и рођацима код којих сам живјела почетком деведесетих, али ипак је све на крају највише зависило од мене.

● **Колико Вам је било важно да кроз своју професију помогнете другима?**

— Ја сам у новинарство и ушла с идејом да помогнем другима. Није новинарство професија од које зависи људски живот, али од тога колико ми професионално радимо свој посао, често зависе одлуке које се у неком друштву доносе. Иако су се ствари много промијениле од кад постоји интернет и друштвене мреже, ми новинари често смо ти који отварају важне теме, помажу да се сазна за проблеме са којима се неке групе и појединци суочавају. Понекад помогнемо и да се ријеше и морам да признам да нема бољег осјећаја од тога.

● **Шта за Вас данас представља Госпић и Лика?**

— Годинама сам себе убјеђивала да сам се оног јутра у Доњем Лапцу заувјек поздравила са завичајем. Увјеравала сам се да је та прича готова, да сам пребољела и да идем даље, не осврћући се. Али, ријетко кад у животу буде онако како планирате. Када сам прије четири године отишла у Лику са члановима Удружења *Јадовно 41*, сва она, годинама потискивана осјећања, поново су оживјела. Већ послје тог првог одласка знала сам да ја и завичај имамо још много тога да пружимо једно другом.

● **Шта се конкретно десило?**

— Пробудило се у мени нешто чега нисам била свјесна деценијама. Почела сам да пишем пјесме о страдању своје породице и нашег народа у Другом свјетском рату. Некако сам то учинила инстинктивно, послје посјете Шарановој јами на Велебиту и страдалном селу Дивоселу, из којег ми потиче отац. Вратила сам се свом завичају, али сам почела и да га гледам из другог угла — болног, али и отржењујућег. Сваки нови сусрет са Ликом је, како често кажем, и љепота и страха. С једне стране неописива срећа кад удахнеш ваздух и омиришеш земљу са које потичеш, а с друге — туга која те разори кад видиш пустош и схватиш да немаш гдје да преноћиш, иако су генерације твојих предака ту живјеле, кућиле се и стварале. Помијешана су ми осјећања, али не одустајем. Пишем, трудим се да „освијетлим“ неке заборављене теме, заборављена мјеста и људе.

● **Вежу Вас успомене?**

— Трудим се, и за сада успијевам, да одржавам чистим једно од чак шест гробаља у Дивоселу на којем почивају моји Драгаши. Дивосело је данас пусто и уништено; осим тих гробова и наших успомена, ништа више тамо не постоји. У мамином селу, Врепцу, ситуација је нешто боља и надам се да ћу успјети да обновим бабину и дједову кућу, да више не будем „туриста“ у завичају. У Госпићу, гдје сам се родила и живјела 17 година, осјећам се као странац. Имам тамо неколико људи који су ми важни и са којима повремено контактирам, али то је све. Лика ми је и мајка и маћеха, али, као што сам написала у једној пјесми, другу немам.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ИНФОРМИСАЊА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА
Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

О КРАЈИШНИЦИМА СЕ ПИШЕ ПАТЕТИЧНО И КАМПАЊСКИ

● **Као новинар, да ли имате примједбе на начин на који колеге извјештавају о Крајишницима и темама које су важне за Србе из Хрватске?**

— Родитељи и професори се често жале да дјеца уче кампањски. Е, баш то замјерам колегама новинарима када је ријеч о извјештавању о избјеглицама и уопште о страдању нашег народа. Годишњице, и то само оне најважније, често су једини датуми у години када се о томе пише и говори.

Тада се обично претјера, прелази у непотребну патетику или се све искористи за препуцавања са медијима и политичарима с оне друге стране. Много ми смета та пракса и трудим се да наша редакција не буде њен дио. Знам да је проток времена неминовно гурнуо те теме у други план, али ми се трудимо да им се бар повремено посветимо. Нажалост, једни смо од ријетких који то чине на професионалан и одмјерен начин, али важно је да не одустанемо.

МАРКО ЂУРИЋ, МИНИСТАР СПОЉНИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

СРБИЈА ЧУВА КОСОВО И НЕ ОДУСТАЈЕ ОД ЕВРОПСКОГ ПУТА!

Србија је одувјек живјела на раскршћу Истока и Запада, а њена дипломатија готова у свакој епохи стајала је пред великим изазовима. Управо зато способност да се сачувају национални интереси и гради регионална стабилност остаје највећа вриједност српске спољне политике.

Данас се та традиција наставља под вођством министра Марка Ђурића. У разговору за *Српско коло* он представља визију спољне политике засновану на три стуба: очувању територијалног интегритета и суверенитета, јачању регионалне стабилности и наставку европског пута уз његовање односа и са Истоком и са Западом.

Посебно мјесто у тој визији заузима Косово и Метохија као темељ српске историје и духовности, али и економска дипломатија, дијаспора и културне везе са сународницима широм свијета. Ђурић истиче и потребу за улагањем у младе кадрове, како би Србија у будућности имала снажну и модерну дипломатску службу.

● Каква је спољнополитичка стратегија Србије у годинама које долазе?

— Наши приоритети остају непромијењени, то су наставак борбе за очување територијалног интегритета и суверенитета наше земље, као и очување мира уз константно јачање стабилности и сарадње у региону. Као војно неутрална, суверена и независна држава, посвећена поштовању Међународног права и принципа Повеље УН, настојимо да одржимо најшири спектар комуникације са свим важним међународним актерима у свим регионима свијета и да са њима продубимо и интензивирамо свеукупне односе — у области привреде, научно-технолошке сарадње, вјештачке интелигенције, војне коопераци-



је, образовања и свим другим важним пољима, као и да, гдје год је то потребно, помогнемо нашим грађанима у иностранству. Најважнији приоритет на спољнополитичком плану је свакако пуноправно чланство у ЕУ, а достизање тог циља захтијева и подразумева спровођење неопходних друштвених реформи и достизање адекватних стандарда, што је и наш интерес, као што је и интерес ЕУ да се прошири на наш регион. Министарство и сви запослени у дипломатско-конзуларној мрежи, која има респектабилну разгранатост, чак и у односу на неке веће и богатије државе, посвећени су извршавању задатака и спровођењу наших приоритета на професионалан начин.

● Колико унутрашње стање у Србији утиче на међународну слику наше земље?

— Све што се дешава у Србији на унутрашњем плану, рефлектује се, у одређеном обиму, и на међународну слику наше земље. Када је ријеч о актуелним протестима једног дијела студената, грађана и опозиције, одређени страни медији не представљају увијек, на нашу жалост, реалну и коректну слику о актуелним догађањима, узроцима и посљедицама тих протеста. То има негативан утицај на имиџ земље, посјету страних туриста, прилив инвестиција, али очекујемо да ћемо кроз дијалог и институције нашег система ријешити поменуте тешкоће.

● На који начин Министарство

спољних послова прати и подржава Србе из региона?

— Министарство спољних послова прати положај Срба преко Управе за сарадњу са Србима у региону и дијаспори, то јест уз помоћ наше широке дипломатско-конзуларне мреже, а у том циљу се сарађује и са другим министарствима и институцијама у земљи. Подршка се пружа кроз реализацију различитих пројеката у иностранству, који су фокусирани на очување српског језика, културе, православља и наше традиције, помажемо у организацији допунских школа на српском језику, у Србији се, такође, организују различите манифестације, спортски и едукативни кампови, са циљем да се млади припадници наше дијаспоре што боље упознају са отаџбином и матицом. Укључени смо и у друге иницијативе које омогућују повратак наших људи из иностранства — младих стручњака, медицинског особља и свих других који желе да се врате у Србију.

● Планира ли се проширење дипломатске мреже?

— Држава ће, у складу са геополитичким и економским интересима, на основу пажљивих анализа и процјена, наравно и у складу са нашим финансијским и кадровским могућностима, проширити мрежу амбасада и генералних конзулата у одређеним регионима свијета, а наставићемо и са ангажовањем почасних конзула. О конкретним плановима и реализацији јавност ће бити благовремено обавјештена.

● Како између великих сила Србија може заштитити своје националне интересе?

БАЛКАН БЕЗ БАРИЈЕРА

● Које су, по Вашем мишљењу, кључне препреке стабилним односима у региону и како их превазилазити?

— Србија својом одговорном, принципијелном и изbalансираном политиком доприноси миру и стабилности на Балкану, који има бурну историју и представља регион у којем се неријетко сударају интереси и утицаји великих сила. Активно учествујемо у пројектима посвећеним саобраћајном и енергетском повезивању међу државама региона, залажемо се за четири слободе — слободу кретања људи, робе, услуга и капитала. Србија је врло посвећено радила и даље ради на остварењу идеја и пројеката у оквиру Берлинског процеса, Отвореног Балкана и других регионалних иницијатива.

— Србија његује односе и са Истоком и са Западом, али бих нагласио да наша земља има заиста широко успостављену комуникацију и сарадњу у много ширем смислу. Наш стратешки циљ је пуноправно чланство у ЕУ, причему Србија води изbalансирану и независну спољну политику, првенствено у складу са својим интересима. Ми развијамо и водимо рачуна о односима — поред неприкосновених главних свјетских актера, као што су САД, Кина и Русија — и са Индијом, Турском, УАЕ, Јапаном, одакле сам се недавно вратио из посјете, са афричким државама, гдје сам такође прије пар седмица посјетио Гану и Бенин, а у посјети нам је у кратком року два пута била делегација Републике Конго... Неколико мојих поменутих званичних и радних посјета, мислим прије свега на САД, Јапан и поједине афричке државе, представљају прве посјете министра спољних послова Србије тим државама у посљедњих 20, па и више година. У вези са примједбама да Србија сједи на двије или три столице, указао бих да Србија сједи на српској столици. Дакле, добри политички односи стварају оквир за развој економских, научно-технолошких, културних и свих других веза, од чега корист имају и држава и грађани.

● Може ли Србија убрзати пут ка пуноправном чланству у ЕУ?

— Када је у питању процес евроинтеграције, Србија је већ дуже вријеме спремна и генерално су испуњени услови за отварање кластера 3, али тај документ је, због противљења појединих чланица

Дијаспора — најјачи мост са свијетом

● Како Министарство спољних послова повезује дијаспору са матицом и мотивише наше људе у иностранству да инвестирају у Србију?

— Дијаспора има значајну улогу у промоцији Србије, као и економском развоју земље. Сваки наш грађанин у иностранству је својеврстан амбасадор или дипломата Србије, многи наши људи су успешни привредници, познати умјетници, популарни спортисти, признати научници... без обзира на посао који обављају, они репрезентују и себе и своју отаџбину, неки више, неки мање успешно, али сви они представљају важан мост и нераскидив ланац између Србије и земаља у којима живе. Сваке године из иностранства у Србију се, према доступним подацима, слије између четири и пет милијарди евра, тај износ је 2022. године био нешто изнад, а 2023. незнатно испод пет милијарди евра. Највећи прилив дознака је традиционално из Њемачке (око 25%), затим из Швајцарске (13%) и Аустрије (9-10%). То су лични трансфери и дозна-

ке наших грађана у иностранству, пензије и друга социјална давања, али треба узети у обзир и чињеницу да новац не стиже само преко банака, већ и неформалним каналима. Многи наши грађани шаљу готовину преко познаника, возача аутобуса или сами доносе новац. Тај износ, који је висок и значајан, износи 4-6% нашег БДП, претежно одлази на личну потрошњу. Једна афричка изрека каже да је лијеп чин да се рођацима поклони риба, али сви знамо да је још боље да се рођаци науче да пецају рибу. Наравно да је лични избор како ће неко трошити свој новац, али бих искористио прилику да позovem нашу дијаспору да преко локалних самоуправа у мјестима одакле потичу, преко Привредне коморе, односно Развојне агенције Србије, преко наше дипломатско-конзуларне мреже испитају могућност за улагање капитала у различите секторе. Тиме би помогли и својим фамилијама и држави, али свакако уз економски интерес и лични бенефит.

ЕУ, нешто дуже од три године и даље на столу. Вјерујем да ћемо у најскорије вријеме отворити кластер 3. У циљу нашег даљег напретка наставићемо са активношћом на јачању правне државе, повећавању ефикасности судства, борбе против криминала и корупције и другим пољима.

● **Који су главни дипломатски кораци Србије у одбрани територијалног интегритета на Косову и Метохији?**

— У свим контактима, у свим приликама и са саговорницима на различитим функцијама објашњавам не само актуелну ситуацију у нашој јужној аутономној покрајини, већ указујем и на историјат и улогу коју је у формирању Српске православне цркве и државности имало Косово и Метохија. Дијалог о нормализацији односа између Београда и Приштине је изузетно важан процес, који је већ неко вријеме у застоју, прије свега због неодговорне политике и унилатералних, ескалаторних и провокативних мјера које је током свог мандата иницирао председник Владе Привремених институција самоуправе Албин Курти. Република Србија наставља да брани свој суверенитет и територијални интегритет, водимо дипломатске акције за онемогућавање даљих признања једнострано проглашене независности, односно повлачења признања, као и спречавања покушаја учлачења тзв. Косова у међународне организације и оно што је најбитније — настављамо да помажемо нашем народу да остане и опстане на нашој светој земљи.

● **У којој мјери економска дипломатија отвара врата за нове инвестиције и тржишта српским привредницима?**

— Да бисмо имали добар здравствени систем и образовање, да бисмо могли да реализујемо нове инфраструктурне пројекте, улажемо у научно-технолошке паркове и истраживачке центре, да бисмо наставили модернизацију војске, да бисмо улагали новац у програме социјалне заштите и за све друге сврхе — потребна су



озбиљна финансијска средства. А тај новац може да се обезбједи само ако имате снажну економију, стабилност у земљи, добре пројекте и визије. Зато нам је, поред осталог, важна и економска дипломатија. И због тога се један дио запослених у нашим амбасадама и конзулатима бави економском дипломатијом као приоритетним задатком.

● **Свједоци смо све већег увоза радне снаге. Како Министарство спољних послова учествује у тим процесима и колико то може допринијети даљем економском развоју Србије?**

— Што се тиче ангажовања радне снаге из иностранства у Србији — чињеница је да је стопа незапослености у нашој земљи на рекордно ниском нивоу од 8,5%, што је резултат успјешног рада и визија председника Александра Вучића и Владе у последњих

— **Србија ће наставити да чува свој територијални интегритет. Стратешки циљ је чланство у ЕУ, уз независну и добро избалансiranу спољну политику у којима се његују добри односи и са Истоком и са Западом**

12-13 година, а не треба заборавити да смо 2012. године имали стопу од чак 26% незапослених. На нашем тржишту рада постоји одређен број послова за које радна снага није заинтересована или је нема у довољном броју, тако да се тај недостатак — уз образложење послодаваца и сагласност надлежних институција — последњих година може надомјестити

Желимо најбоље могуће односе са свим сусједима

● **Како оцјењујете тренутне односе Србије са сусједима и гдје видите простор за продубљивање сарадње?**

— Желимо да имамо најбоље могуће односе са свим нашим сусједима, због тога што су ти односи изузетно важни за нашу привреду, раст страних и домаћих инвестиција, интеграцију у ЕУ, а посебно су важни због положаја Срба који живе на простору бивше СФРЈ, али и шире. Повезани смо заједничком историјом, при чему немамо исто мишљење о узроцима сецесионистичких сукоба 90-их година, а чије последице и неријешена питања и данас, као што је познато, оптерећују међусобне односе. Прошлост је немогуће промијенити, али без обзира на изазове које смо наслиједили, гледамо у будућност коју треба да карактеришу отворена сарадња, равноправни односи и међусобно поштовање. Свака нестабилност, тензије, изазивање ескалације или неодговорна реторика, утичу на цијели регион, те зато сматрам да сви треба да дамо свој

допринос рјешавању отворених питања. Ако би било неопходно да изаберемо само један примјер, што је за мене као шефа српске дипломатије, мало незахвално — мислим да односе са Мађарском, историјски гледано, одликује највиши ниво и квалитет на свим пољима — од положаја српске, то јест мађарске мањине у двема државама, преко привреде и енергетике, па до војне сарадње. Посебан допринос таквом квалитету у посљедњих 10-12 година дали су бивши председник Србије г. Томислав Николић, потом и председник г. Александар Вучић, као и државно руководство у Будимпешти. Изузетно цијенимо добре односе и чињеницу да Румунија није признала једнострано проглашену независност Косова. Био бих врло задовољан, када бисмо у догледно вријеме и са државама некадашње СФРЈ достигли тако висок ниво односа, јер свака од наследица наше бивше државе има свој специфичан значај — политички, економски, енергетски, као и због положаја српског народа који живи у њима.

радницима из региона или неких држава које нам географски нису близу, али постоји заинтересованост да одређени контингенти дођу у Србију. Ријеч је о људима који раде на градилиштима, дијелом у пољопривреди, услужним дјелатностима, претежно сезонским пословима... Знамо да су људи деценијама одлазили из Србије у иностранство у потрази за послом, тај тренд је присутан и данас, али је чињеница и да се све више наших људи, негдје у периоду од вирусне пандемије 2020. године, одлучује за повратак у отаџбину, а није ријеч само о стручњацима за информационо-комуникационе технологије, већ и о љекарима, хирургима, медицинским сестрама и техничарима, искусним људима из других бранши.

● **Како Министарство спољних послова привлачи и мотивише младе таленте**

да граде каријеру у дипломатији?

— Један од планова Министарства спољних послова је да у догледно вријеме, у двије или три фазе, примимо одређен број младих људи, који ће потом бити припремљени за извршавање различитих задатака. Министарство спољних послова је специфичан и атрактиван послодавац, јер посао предвиђа динамично ангажовање и у земљи и иностранству, али захтијева — поред овладавања бројним знањима и вјештинама — врло често и рад изван оквира уобичајеног, тзв. бирократског радног времена, некад у отежаним климатским, али и безбједносним условима. Тај посао, уз богато искуство које се временом стиче, представља истовремено и велику обавезу, част и понос да се служи држави, бране њени интереси и представљају њени потенцијали у иностранству.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ИЈЕКАВИЦА — СРЦЕ НАШЕГ ЈЕЗИКА И ИДЕНТИТЕТА

● **Српско коло је једини лист у Србији који се штампа на ијекавици и ћирилици. Колико је, по Вашем мишљењу, важно да се његује наша језичка и културна разноликост?**

— Ево данас причамо на штокавској ијекавици, која је срце нашег српског језика и кључни дио нашег идентитета. Она нас повезује с богатом традицијом и културом, омогућавајући нам да очувамо јединствен израз нашег народа. Кроз ијекавицу, ми Срби његујемо свој језик као стуб заједништва и историјског наслеђа. Она није само нарјечје, већ живи симбол нашег културног континуитета, који сеже од народних пјесама до савремених књижевних дјела. Кроз њу се очитва наша повезаност с прошлосту, али

и способност да језик прилагођавамо модерним временима. Могућност да Срби говоре на више нарјечја, попут ијекавице, екавице и икавице, обогаћује нашу језичку разноликост и јача нашу културну снагу. Свако нарјечје носи посебан колорит и историју, омогућавајући нам да се изражавамо на начин који одражава регионалне и локалне посебности. Ова разноврсност не само да слави нашу традицију, већ и подстиче међусобно разумијевање и поштовање унутар српског народа. Она нас учи да поштујемо разноликост унутар српског језика, док истовремено јача нашу заједничку језичку баштину. Кроз ијекавицу, ми градимост између генерација, чувајући језик као живо наслеђе за будућност.

ЕКСПО 2027 као покретач развоја Србије: инфраструктура, наука и свјетска сцена

● **Које пројекте сматрате кључним за „модернизацију земље“?**

— У оквиру припрема за ЕКСПО 2027 реализујемо и друге бројне пројекте у цијелој Србији, који обухватају путну, жељезничку и енергетску инфраструктуру. Од изузетног значаја је и пројекат БИО4 Кампус — на чијим институцијама и факултетима ће радити и учити око 4.000 студената, више од 1.000 доктора наука, заједно са 1.400 професора и истраживача, радимо на пројектима који треба да омогуће више обновљивих извора енергије, чистији ваздух и воду, и још пуно тога — како би Србија била љепша и модернија, у коју ће се вратити још

више људи из дијаспоре, која ће бити још привлачнија за стране туристе, нове инвеститоре. Министарство, на чијем сам челу, биће у функцији свега наведеног, вјерујем са значајним бројем нових младих људи у својим редовима, као и са географском картом на којој ће бити бар још пет или шест наших нових застава, то јест нових дипломатско-конзуларних представништава.

● **Како видите визију Министарства спољних послова у наредних пет година и његову улогу у развоју Србије?**

— Србија у наредних пет година добија ново лице — бићемо домаћини Специјализоване изложбе

ЕКСПО 2027, која траје нешто дуже од три мјесеца и на којој ћемо угостити више од 120 држава, што ће бити рекорд у односу на раније манифестације тог типа, а очекујемо и више од четири милиона посјетилаца, великим дијелом из иностранства, који ће дати огроман подстицај нашем туризму, угоститељству и привреди у цјелини. Та изложба је изузетно битна и за Србију, али и за цијели регион. Морам да истакнем чињеницу да је, захваљујући нашем дипломатском лобирању, уз сарадњу са колегама и колегицама из других институција, Србија одабрана за домаћина те манифестације у конкуренцији са САД, Шпанијом и Тајландом.

САРА ПАВКОВ МИНИСТАРКА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПРЕД БРОЈНИМ ИЗАЗОВИМА

ПРИРОДА НЕМА АЛТЕРНАТИВУ

Србија гради зелену будућност!

Министарка Сара Павков у разговору за *Српско коло* истиче да ниједна претходна власт није успјела да ријеши кључне еколошке изазове, али да је њен тим одлучно кренуо у борбу са проблемима који деценијама оптерећују грађане. Као једна од најмлађих министarki у историји Србије, рођена 1992. године, она својим знањем, енергијом и младалачким ентузијазмом уноси нову динамику у сектор заштите животне средине.

Образована као биолог и еколошки истраживач, са више од десет научних радова и међународним искуством стеченим на конференцијама Уједињених нација, министарка Павков успјела је да на позицији државног секретара, а сада као министарка, покрене талас зелених пројеката. Њена младост није препрека већ снажна предност – она симболише нову генерацију политичара који имају визију и енергију да мијењају ствари.

У фокусу њеног рада су три кључна приоритета: управљање отпадом, пречишћавање отпадних вода и побољшање квалитета ваздуха. Под њеним руководством граде се регионални центри за управљање отпадом у Каленићу, Пироту, Сомбору и другим градовима, што ће омогућити затварање несанитарних депонија и увођење система модерне рециклаже. У Нишу је у току изградња највећег постројења за пречишћавање отпадних вода, док се широм Србије реализују пројекти замјене дотрајалих котларница и увођења еколошки прихватљивијих енергената.

Министарка наглашава да је ријеч о дугорочним процесима, али и о пројектима који већ сада доносе видљиве резултате. Само у претходне четири године очишћено је више од 1.300 дивљих депонија, а захваљујући субвенцијама локалне самоуправе замјењују старе котларнице, што грађанима доноси чистији ваздух већ у наредној грејној сезони.

Посебну пажњу посвећује младима и њиховом укључивању у еколошке акције, јер, како је рекла у разговору за *Српско коло*, „природа нема алтернативу”. Заједно са Министарством спорта покренула је иницијативу којом еколошка едукација постаје дио спортских кампова широм земље. Тако се гради нова генерација еколошки освијештених младих људи, спремних да буду глас природе у својим срединама.

Сара Павков представља лице модерне,



одговорне и енергичне Србије, која корак по корак гради зеленију и здравију будућност. Њена визија је јасна – Србија у којој ће сваки грађанин чувати животну средину као највећу вриједност, а наредне генерације наслеђивати природу у бољем стању него што смо је ми добили.

● Који су кључни приоритети вашег Министарства у наредном периоду?

– Наши приоритети усмјерени су на три кључна циља, а то су ефикасно управљање отпадом, отпадним водама и на унапређење квалитета ваздуха. Имајући у виду да су ово области у којима ниједна власт прије ове није направила резултат, уложили смо изузетан напор да покренемо талас зелених пројеката, и зато их данас реализујемо готово у свакој локалној самоуправи у Србији. Међу најзначајнијим пројектима издваја се изградња Регионалног центра за управљање отпадом *Каленић-УБ*. У области отпадних вода, реализујемо највећи пројекат у Нишу, а то је постројење за прераду капацитета 286.000 еквивалент становника, уз изградњу још једног мањег постро-

јења и 46,6 километара недостајуће канализационе мреже. Када је ријеч о заштити ваздуха, настављамо да примјењујемо читав сет мјера како бисмо постигли што значајније побољшање и чистију животну средину за све. Поред јавних конкурса Министарства за које издвајамо значајна средства, у овој години смо успјели да обезбједимо кредитну линију европских партнера од чак 50 милиона евра за бољи квалитет ваздуха у локалним самоуправама гдје су забијежене веће емисије загађујућих материја. Поред тога, посвећено радимо и на прописима. Ове године је усвојен нови Закон о заштити ваздуха, којим уводимо јасније и строжије мјере заштите кроз већа овлашћења инспекције. Започели смо и израду Нацрта закона о измјенама и допунама Закона о управљању отпадом, што је веома важан закон за ову област, а недавно је одржан и први састанак Радне групе за израду тог прописа. Министарство заштите животне средине увијек настоји да при доношењу стратешких докумената укључи ширу јавност и

ЕКОЛОГИЈА И МЛАДИ

– Недавно смо заједно са Министарством спорта покренули иницијативу захваљујући којој еколошка едукација први пут постаје саставни дио спортских кампова широм Србије. Министарство заштите животне средине је покренуло велику еколошку кампању, и позивамо младе да се укључе и учествују у низу акција за бољу животну средину. Млади су од суштинског значаја и мој тим и ја одлично схватамо њихову снагу у борби за чистију животну средину, и ако су активни и мотивисани, могу да буду глас природе у својим локалним самоуправама. Оваква акција представља значајан корак у стварању нових генерација које ће бити еколошки освијештене и активне и које ће одлично разумјети да сваки позитиван корак у природи долази искључиво као последица заједничког залагања. И као што каже слоган из наше кампање, „Природа нема алтернативу. Зато дјелуј и ти!” Користим и ову прилику да их све позовем да нам се придруже и да заједно дјелујемо за очување наше природе.

све релевантне актере, и у том смислу често се обезбједи и већа инклузивност од оне која је прописима одређена.

● Шта видите као највеће изазове?

– Највећи изазови су заправо деценијама нагомилани проблеми који не могу да се ријеше преко ноћи, али ми смо се одлучно са њима ухватили у коштац. Управо су то проблеми које смо и поставили као приоритете у раду, дакле управљање отпадом и отпадним водама, унапређење квалитета ваздуха. Министарство заштите животне средине рјешавању ових проблема приступа системски и систематично, истовремено на више паралелних колосјека.

● Шта је највећа шанса за Србију у области заштите животне средине?

– Када сам на терену, често разговарам са грађанима, јер ми је поред кривог системског приступа, изузетно важно шта је оно што тишти грађане и што им највише смета када је ријеч о животној средини. Показало се да грађане најчешће брине загађење из извора поред којих живе, а тај проблем рјешавамо замјеном котларница на мазут и угљ, котловима на еколошки прихватљивији енергент. Свјесни смо да грађани желе конкретне резултате и бољи квалитет живота, а то ћемо постићи кроз иновације, знање и сарадњу на свим нивоима. Проблем су им и несанитарне и дивље депоније и ми се трудимо да ефикасно рјешавамо тај проблем. Само за затварање и санацију несанитарних депонија ове године смо издвојили више од пола милијарде динара и настојимо да подржимо њихову санацију у градовима и општинама гдје постоји алтернативна локација за одлагање отпада. Када је ријеч о дивљим депонијама, наш резултат за 2021. годину је 1.300 очишћених локација. Изазов је, наравно, и да сачувамо једном очишћене локације, а у те сврхе обезбјеђујемо средства за видео надзор. Желимо да уведемо ред у област управљања чврстим

Закон о заштити ваздуха у складу са ЕУ стандардима

● Који су први кораци које планирате да предузмете у циљу унапређења квалитета ваздуха?

– Ми смо пуно значајних корака већ предузели, и резултати су евидентни и неспорни у бројним локалним самоуправама. Међутим, ту наш посао није ни близу завршен и зато се трудимо да стратешким документима и пројектима на терену, наставимо да правимо разлику. Један од важнијих корака који смо недавно предузели свакако је доношење новог Закона о заштити ваздуха, који је услашан са законодавством Европске уније. Нови Закон уводи прецизније стандарде за мјерење загађења, јасне обавезе за локалне самоуправе и строже контроле за загађиваче. Унапријеђен је и по питању инспекцијског надзора, а такође поштрава казнену политику, са јасно дефинисаним забранама и казнама. Терминологија је поједностављена ради лакшег разумијевања, а посебан акценат стављен је на кориснике закона. Доноси и већу транспарентност,

јер су приликом доношења ових прописа предвиђене консултације које омогућују веће учешће јавности и бољу информисаност о акционим плановима за квалитет ваздуха. Захваљујући већем учешћу јавности, као и улагањима у мониторинг и проширење мреже за праћење, можемо боље реаговати на загађења, посебно у градовима са повишеним емисијама. Основни циљ је да створимо правни оквир уз који је могуће да се обезбједи квалитетнији ваздух за све грађане. Такође, поновићу, обезбједили смо кредитну линију од 50 милиона евра за бољи квалитет ваздуха у локалним самоуправама које су биљежиле веће емисије загађујућих честица. На-стављамо и ове године са јавним конкурсима, путем којих мијењамо дотрајале котларнице, модерним котловима на еколошки прихватљив енергент. На корак смо од циља за 2027. а то је 200 замијењених котларница широм Србије. Чини се да ћемо тај циљ у корист грађана, премашити.

отпадом и наставићемо да реализујемо све програме који доприносе том циљу, јер на тај начин унапређујемо и квалитет живота грађана. Важно је да заједно мијењамо неке лоше навике, јер ово мора бити један заједнички подухват који ће нас касније и довести до циља, а то је Србија без дивљих депонија.

● **Гдје је Србија тренутно у односу на Европску унију када је ријеч о стандардима у области заштите животне средине?**

— Када говоримо о усклађивању са прописима Европске уније, Србија је на путу који јесте изазован, али је у потпуности остварив. Поглавље 27, које обухвата животну средину и климатске промјене, представља једно од најзахтјевнијих, али уједно и најважнијих поглавља, управо зато што директно утиче на квалитет живота наших грађана. Зато смо у Министарству у потпуности посвећени овом процесу и корак по корак, уз подршку наших европских партнера, радимо на његовој пуној имплементацији. Поред усклађивања законске регулативе, радимо и на практичној примјени прописа у складу са стандардима ЕУ: градимо регионалне центре за управљање отпадом, унапређујемо рад инспекцијских служби и уводимо строжу контролу квалитета ваздуха, што је омогућено и недавно усвојеним Законом о заштити ваздуха. Србија је у потпуности посвећена усклађивању свог законодавног оквира са европским прописима. Више пута смо доказали да смо поуздан партнер у реализацији климатских пројеката у складу са европским и међународним стандардима. Поносна сам на то што је Србија чврсто посвећена циљевима Зелене агенде, зеленог трансформације и одрживог развоја — јер само тако можемо обезбиједити бољу будућност за све грађане.

● **Како ће се локалне самоуправе више укључити у борбу против загађења?**

— Једна од значајних је управо мјера о којој сам говорила, а то је субвенционисана замјена котларница у јавним установама. Недавно смо потписали уговоре са девет локалних самоуправа за реализацију пројеката замјене котларница у јавним установама, и то је други такав јавни конкурс који смо расписали у 2025. години. Захваљујући локалним тимовима што су препознали ову прилику, кандидовали квалитетне пројекте и искористили прилику да замијене котларнице уз подршку државе. Ова мјера је важна, јер ће грађани већ у наредној грејној сезони осјетити чистији ваздух у зони гдје је котларница замијењена. Мјеру смо увели 2021. године и тада смо поставили себи амбициозан циљ, да до 2027. године замијенимо 200 котларница широм Србије. Заједничким снагама приближавамо се том циљу и то крупним корацима, јер ће наш резултат реализацијом овог јавног конкурса бити 197 замијењених котларница. Изузетан допринос очекујем од имплементације пројеката по уговори-ма о кредитној линији европских партнера у вриједности од 50 милиона евра, које сам потписала са министром Малим.

● **Управљање отпадом је дугогодишњи изазов. Да ли грађани могу ускоро да очекују ефикаснији систем рециклаже?**

— Наш приступ је свеобухватан, а циљ нам је да изградимо зелену инфраструктуру широм Србије и на томе већ неколико година уназад интензивно радимо. Градимо регионалне центре за управљање отпадом широм Србије у којима ће се отпад третирати по савременим стандардима. За све локалне самоуправе које гравитирају ка тим центрима, то значи да ће добити дугорочно ријешено питање отпада,

Улажемо 300 милиона евра за чистије воде и канализацију

● **Колико је досад учињено на рјешавању проблема отпадних вода и изградњи постројења за њихово пречишћавање као једном од стратешких пројеката?**

— То је велики посао којим се прије нас, нажалост, нико није бавио, зато много тога треба да се уради да би наше воде биле чистије, јер грађани то заслужују. Зато смо уз подршку европских партнера почели реализацију програма заштите вода чија је вриједност већа од 300 милиона евра на 26 локација у Србији. У току је изградња шест постројења за пречишћавање отпадних вода у Бечеју, Апатину, Белој

Паланци, Сечњу, Пећинцима, а у туристичком насељу Дивчибаре на територији Града Ваљева израда пројектно-техничке документације је у финалној фази. Поред овога уз подршку IPA средстава гради се и постројење за пречишћавање отпадних вода у Нишу са припадајућом канализационом мрежом од 46.6 километара, као и постројење у Краљеву, а до краја године очекује се и расписивање тендера за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода у Чачку. Изграђује се и недостајућа канализациона мрежа у укупној дужини већој од 300 километара. Већ су завршени пројекти изградње или реконструкције око 52 км

канализационе мреже у Горњем Милановцу, Бољевцу, Старој Пазови и Пећинцима, у насељима Прхово и Попинци. У току је извођење радова на изградњи канализационе мреже укупне дужине веће од 280 км у општини Пећинци, насеља Огар, Брестач, Деч и Сремски Михаљевци, у Бечеју, Врбасу, Зрењанину, Прибоју, Руми, на Дивчибарама, у 16 насеља на територији Лесковца, у Беочину, Сремској Митровици насеља Лаћарак, Вршцу, насеља Гудурица и Велико Средиште и у општини Кикинда у насељу Стрелиште. До краја године очекујемо уговарање изградње канализационе мреже и у другим локалним самоуправама.

да ће се повећати дио отпада који ће моћи, у складу са принципима циркуларне економије, да се поново употреби, како би најмање могуће количине отпада завршавале на депонијама. Регионални центри су предуслов за брже затварање и санацију несанитарних депонија на којима се по 30, 40 и 50 година неправилно одлаже отпад. Да би се још брже рјешавао тај проблем потребно је да локална самоуправа има алтернативну санитарну локацију за одлагање, и то управо рјешавамо изградњом регионалних центара. Читав процес ће пратити и обезбјеђивање све потребне опреме и увођење примарне сепарације отпада већ у домаћинствима. Нама је циљ да изградимо потребне инфраструктурне капацитете за ефикасно управљање отпа-

дом по највишим свјетским стандардима. Зато је изградња регионалних центара за управљање отпадом једино еколошки задовољавајуће рјешење.

● **Колико је изграђено регионалних центара за управљање отпадом по европским стандардима као кључан предуслов санације и уклањања несанитарних депонија и колико је у плану да се изгради?**

— Најважније је да се у наредном периоду ради на превенцији, да се ради санација дивљих и несанитарних депонија и да се настави изградња регионалних центара. Регионални центри за управљање отпадом се граде или проширују и модернизују у Каленићу код Уба, Пироту, Сомбору, Сремској Митровици, Новој Вароши, док је тендер за пројектовање и изградњу у Новом Саду расписан и уговарање очекујемо до краја ове године. Очекујемо да ће Каленић Уб бити завршен до краја године, у Пироту је у току изградња компостане за третман биоразградивог отпада, а почеће и радови на проширењу тијела депоније. Посебно бих истакла да се планира изградња регионалног центра у Новом Саду, ка коме ће гравитирати општине Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Жабаљ, Србобран, Темерин и Врбас, са укупном покривеношћу од преко 543.000 становника. Завршетак свих ових пројеката омогућиће адекватно сакупљање и третман отпада, затварање несанитарних депонија и ефикасније рјешавање питања дивљих депонија, а то значи виши степен заштите животне средине и живота грађана.

● **Да ли се планирају нови програми пошумљавања?**

— Шуме су незамењив ресурс који представља значајан фактор стабилности климатских елемената и појава. Колико су нам шуме важне говори и чињеница да оне не само да ублажавају климатске промјене, него имају огроман значај за производњу кисеоника и пречишћавање ваздуха. Пошумљавање и обнављање деградираних подручја представља један од стратешких приоритета у контексту прилагођавања климатским промјенама. Према прелиминарним подацима Инвентуре шума, шумовитост у Републици Србији је 39,3%. Захваљујући јавним конкурсима које континуирано спроводимо у сарадњи са локалним самоуправама, од 2020. године Србија је богатија за око 350.000 садница. Ове године смо за пројекте пошумљавања и озелењавања обезбиједили 150 милиона динара и управо сам потписала уговоре са 28 градова и општина у којима ће такви пројекти бити реализовани. Посебна пажња усмјерава се на садњу аутохтоних врста дрвећа које су прилагођене локалним условима, чиме се јача отпорност екосистема и истиче значај шума у борби против климатских промјена.

● **У којој мјери су искоришћени и заштићени национални паркови?**

— Национални паркови у Србији представљају највредније природно благо и уживају висок степен заштите. Коришћење природних ресурса у њима је строго регулисано, а планови управљања дефинишу мјере за очување биодиверзитета, развој еко-туризма и образовних програма. За заштиту, управљање и унапређење националних паркова примјењују се Закон о заштити природе, Закон о националним парковима и план управљања који се доносе на период од десет година. У националним парковима се реализује широк спектар активности усмјерених на заштиту и очување природе, укључујући праћење и управљање популацијама строго заштићених и заштићених врста, као и заштиту шума. Биодиверзитетом се управља плански, спроводе се стручни мониторинзи флоре и фауне, а шумски ресурси се газдују на основу прецизних премјера стабала. Ловна и риболовна основа се утврђује процјеном и бројањем регистроване дивљачи. Заштиту културних и историјских споменика врше стручне институције, уз укључивање појединих националних паркова у сарадњу са тим институцијама.

● **Како видите улогу цивилног сектора и еколошких организација у креирању политика?**

— Наш рад у области заштите животне средине заснивамо прије свега на транспарентности и отвореном дијалогу са грађанима и цивилним сектором. Грађани могу увијек да буду упућени у рад и активности самог Министарства, шта радимо, како радимо и који су резултати, што је доступно и на свим нашим каналима комуникација. Инсистирамо и на укључивању локалних заједница у процес доношења одлука и сарадњи са невладиним организацијама и представницима цивилног сектора.

● **Какава је Ваша лична визија Србије у области заштите животне средине за десет година?**

— Моја лична визија Србије за десет година јесте да у нашој земљи сваки појединац чува животну средину као највећу вриједност, јер само заједно можемо да урадимо велике ствари за природу која нас окружује. Радећи на испуњењу циљева Зелене агенде очекујем да ћемо напредовати у бројним областима, као што је област климатских промјена, са којима се суочава не само наша земља већ и цијела међународна заједница, затим да ћемо успјети да се изборимо за бољи квалитет ваздуха и зелену трансформацију. Вјерујем да је све ово могуће уз заједничку посвећеност и предан рад и труд како би нашим будућим генерацијама оставили природу у бољем стању него што је нама остављена.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ



СРЕБРЕНИЦА ПРОТИВ ГЕНОЦИДА - ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ МАНИПУЛАЦИЈЕ

● У Сребреници се није десио геноцид, а Срби са обе стране Дрине требало би да поднесу тужбе за геноцид над њима у протеклим ратовима, Првом и Другом свјетском, као и последњем рату, речено је у Београду на трибини Сребреница против геноцида – три деценије манипулације.

У раду трибине одржане у четвртак 10. јула у организацији Информативно-политичких портала *Све о Српској* и *Факши* и уз подршку Представништва Републике Српске, учествовали су: Ненад Кеџмановић, Александар Павић, Немања Девић, Милош Вукашиновић, Миленко Радић, Бранко Лукић, Драгољуб Којчић и Срђан Перишић. Уводну ријеч у име организатора и Представништва дао је Млађен Цицовић, шеф Представништва, а разговор је модерирао Ђуро Билбија, уредник портала *Све о Српској* и *Факши*.

У уводној ријечи Млађен Цицовић, шеф Представништва Републике Српске у Србији, подсетио је да „Сребреница као тема већ 30 година изазива огромну пажњу јавности, колико због почињеног злочина толико и због различитих судских и научних тумачења истине”.

– Западни наратив није препознао српско страдање, нити злочине над Србима. Тридесет година чекамо одговорност за више од 3.000 Срба убијених у Сребреници и околини између 1992. и 1995. године.

Подсетио је и да „Сребреница није била једино мјесто злочина у рату деведесетих година”, те да се поставља питање зашто је само тај злочин уздигнут изнад свих осталих и зашто је једини означен као геноцид.

– Разлика у односу на злочине других војски у БиХ нема. Та квалификација је дата из политичких и стратешких разлога – да се пред својим народима оправда бомбардовање српског народа и војске, али и да се отвори пут за нова бомбардовања без одлуке Савјета безбједности УН, као што је учињено касније у Србији и као што се чини и данас широм свијета.

Осврнувши се на питање равноправности жртава, Цицовић је истакао да устав свих земаља, па и Устав БиХ, прописују једнака права без обзира на националност, вјеру и језик.

– Могу ли Срби које су бошњачке снаге побиле у Кравици и околним селима имати исти статус жртава као оне које је међународна заједница уздигла у своје политичке и војне симболе?

Цицовић је истакао да међународна заједница ни бошњачким жртвама не долазе зато што их искрено жале, већ из сопствених интереса.

– НАТО, УН и међународна заједница имали су апсолутну супериорност у техници, обављаштајним подацима и ресурсима, а нису показали вољу да их заштите. То није био пропуст, него политички избор – геополитика је стављена изнад људских живота. Зато и данас остаје питање каква је улога била САД, Њемачке, Енглеске и Француске у свим дешавањима након операције Војске Републике Српске у Сребреници – закључио је Цицовић.

Историчар Немања Девић указао је да „манипулација Сребреницом траје већ осам деценија” и подсетио да су злочини над српским народом у том крају понављани у Првом, Другом и последњем рату.



» Млађен Цицовић, Ђуро Билбија и Милош Вукашиновић

– Иста села страдају 1942. и 1943, као и 1992. и 1993. године. Масакри су понављани за исте празнике, над истим породицама, и то од потомака усташа.

Као примјер навео је судбину породице Ерић, али и Драга Митровића из села Подравање, који је, како је подсетио, „са 17 година 1943. године био клан и недоклан, да би 1992. године био заклан од бојовника Насера Орића”.

Девић је подсетио и да су „директни преци сребреничких вођа у последњем рату – Насера Орића, Ђамила Дураковића и Ибрана Мустафића – били припадници усташких снага, злогласне Црне легије”.

– Српски народ је током 1992. и 1993. у сребреничком крају страдао од истог непријатеља који није био побијеђен у претходним ратовима. Оно што данас виђамо у Загребу, на концертима Марка Перковића Томпсона, показује да тај сукоб, нажалост, није завршен – нагласио је, додајући да је зато култура сјећања на српске жртве од пресудног значаја.

Подсетио је и на судбину мајора Косте Тодоровића, „који је почетком Првог свјетског рата ослободио Сребреницу, а затим убијен, распет и са саборцима спаљен на ломачи на Крстовдан 1914. године”. Према Девићевим ријечима, „та ритуална мучења и убиства српски народ је доживио и у последњем рату”.

Говорећи о страдању у Првом свјетском рату, Девић је навео да је убијено 250 српских цивила „за што нико није одговарао”.

Подсетио је и да је у Другом свјетском рату над српским народом у НДХ извршен геноцид.

– Сваки срез био је својеврсни Јасеновац, па тако и сребренички, са 2.262 пописане српске жртве. Од тог броја половина су била дјеца млађа од 15 година, жене и старци са више од 70 година, а половина је убијена хладним оружјем – маљем, крампом, ножем. Иако је било и око 400 муслиманских цивилних жртава размјера је била јасна – српске жртве биле су пет до шест пута бројније.

Политиколог Ненад Кеџмановић нагласио је да се „злочин у Сребреници мора истраживати и мимо годишњица”, али је упозорио да „не треба имати илузију да се Бошњацима може доказати да то није био геноцид, јер су за њих Поточари некакви светилиште, заштићено од рационалног преиспитивања”.

– Поставља се питање – коме је и зашто потребно да ратни злочин буде проглашен геноцидом? Ако је, како кажу, заиста био геноцид, да ли је онда могућа било каква БиХ, а поготово јединствена држава? – упитао је Кеџмановић.

Он је подсетио да „Бошњаци листом вјерују у геноцид и Србе сматрају „лошим народом” и „геноцидашима” и зато одбијају сваку пружену руку”.

– Са Српском неће ни изворни Дејтон, ни нови договор, ни споразумни разлаз. Једино што хоће јесте територија Републике Српске, као привремено окупирана. Дакле, оно што су хтјели 1992. године, због чега су изазвали грађански рат, и што су већ остварили у Сарајеву. Њихова визија је унитарна БиХ – без кантона, без Републике Српске и, у коначници, без Срба. Већина би отишла, као последице Дејтонског споразума, а мањи дио би се утопио у изблиједјели босански идентитет – поручио је Кеџмановић.

Политички филозоф Драгољуб Којчић указао је да се геноцид заиста догодио, али над српским народом, и да случај Сребренице из јула 1995. године по дефиницији нема везе са геноцидом.

– Код Срба није постојала намјера да се уништи бошњачко становништво, што је кључни услов за геноцид. Напротив, бошњачки цивили, жене и дјеца су евакуисани, док су српске цивиле, жене и дјецу убијали Бошњаци.

Којчић је изнио забринутост да постоји перфидна намјера Бошњака, у координацији са међународним чиниоцима, да „десубјективизују Републику Српску”. Према његовим ријечима, то би омогућило не само оптужбе за наводни геноцид у Сребреници, већ и „друга чудеса” против Србије, без правног или логичког темеља.

Којчић је упозорио да би, по теорији домина, у том сценарију могли реаговати и Хрвати, тражећи материјалну одштету од Србије, што би, како је рекао, могло довести у питање „историјско трајање Србије”.

– То је један од разлога зашто се инсистира на растурању дејтонске БиХ и мајоризацији муслиманског становништва. Мислим да Срби, без обзира с које стране Дрине били, треба да поднесу тужбу за геноцид над српским народом.

Адвокат Миленко Радић указао је да би требало наставити или обновити тужбу против БиХ за геноцид пред Међународним судом правде. Према његовом мишљењу, то је „једини начин да се Бошњаци бар донекле повуку и престану са ширењем приче о наводној геноцидности Срба”.

Радић је додао да је српска страна била изложена „притисцима и уцјенама” због чега је раније повукла противтужбу за геноцид против БиХ. Та тужба, како је објаснио, садржавала је 1.154 стране и обиље доказа о злочинима над Србима, али су они склоњени, што је омогућило Бошњацима да пред Међународним судом правде издејствују пресуду о Сребреници.

Дипломата Милош Вукашиновић, бивши стални представник БиХ при УН, указао је да писање сарајевских медија јасно показује да политичко Сарајево, чак ни након прошлогодишње Резолуције Генералне скупштине УН, није задовољно досадашњим актима осуда и стигматизацијом

српског народа. Према његовим ријечима, Сарајево већ размишља о новим акцијама манипулација Сребреницом.

– Република Српска и Србија не треба да губе вријеме, већ да се припреме како би следећу непријатељску акцију Сарајева дочекали спремнији и организованији него до сада.

Политиколог Срђан Перишић указао је да је Запад користио причу о Сребреници за остваривање својих циљева, како на Балкану, тако и у другим дијеловима свијета. – Геноцид у Сребреници је методологија управљања Србима и Балканом. Касније је геноцид послужио као смоквин лист америчких интервенција у муслиманском свијету – објаснио је Перишић.

Он је додао да је доласком Доналда Трампа на власт у САД и расцјепом на Западу носилац методологије о „геноциду” постала европска тројка: Велика Британија, Француска и Њемачка. Перишић је навео да остаје питање како ће Трампова политика приступити тој методологији, уз могућност да одустане од концепта „геноцида” и тако настави отпор глобалистичким стратегијама, што би било и дио шире стратегије према исламском свијету.

Политиколог Александар Павић оцијенио је да је разоткривање мита о „геноциду” у Сребреници српски национални интерес и да на томе треба радити на државном нивоу. Истакао је да је јасно да Бошњаци неће одустати од свог наратива и даље стигматизације Срба.

Према његовом виђењу, Западу је било важно да залијепи етикету „геноцидности” на српски народ како би легитимизовао западну окупацију.

– То служи као батина над нашим главама – да перманентно будемо у дефанзиви и да радикализује друге народе, а нарочито Хрвате, који тиме бране и операције *Бљесак* и *Олуја*. То је део империјалне политике завади, па владај.

Он сматра да је Сребреница била парадигма глобализма и једнополаризма, неопходна да оправда западни хуманитарни интервенционизам, бомбардовање СРЈ и Србије 1999. године, али и касније интервенције широм свијета, попут Ирака и Сирије.

Адвокат Бранко Лукић је истакао да Срби имају основ за ревизију рада Хашког трибунала, додајући да је српска позиција с временом постајала све јача, што је требало искористити, јер су пресуде Трибунала у Хагу служиле као основ за даљу стигматизацију Срба.

Иако је Трибунал тврдио да суди појединцима, Лукић је указао да је уведена теорија Удруженог злочиначког подухвата (УЗП), вид кривичне одговорности који није био предвиђен у документима Трибунала. На тај начин, како је објаснио, Трибунал је превазишао своје надлежности и фактички означио цијели народ као кривца.

Додао је да је ова теорија оспорена и у правној пракси и у правној теорији, и нагласио да би, према признању Тужилаштва Трибунала, чланови тог „удруженог злочиначког подухвата” били сви Срби старији од 16 година који су живјели на територији под контролом ВРС.

Лукић је објаснио да је све што се дешавало у Трибуналу било дио експеримента, чији је циљ био оправдавање НАТО агресије на српске земље.

СЈЕЋАЊЕ НА СТРАДАЊЕ СРБА У СРЕДЊЕМ ПОДРИЊУ И БИРЧУ

ФОТОГРАФИЈЕ: СРНА / ОПШТИНА БРАТУНАЦ



» Срби Подриња добро знају да није свачија крв једнако скупа



» Митрополит Хрисостом и Патријарх Порфирије



» Обиљежавању годишњице присуствовали су бројни званичници Србије и Републике Српске

33 ГОДИНЕ – ЗЛОЧИН БЕЗ КАЗНЕ

У Братунцу је 27. јуна обиљежена 33. годишњица страдања Срба у Средњем Подрињу и Бирчу. Највиши званичници Републике Српске и Србије, представници породица погинулих и хиљаде грађана сабрали су се под слоганом 33 године – злочин без казне да одају пошту за 3.267 жртава, углавном цивила, које су од 1992. до 1995. убиле снаге тзв. Армије БиХ из енклаве Сребреница.

Петровдан 1992. године остаје најкрвнији дан за Србе овог краја. У селима Залазје, Загони, Биљача и Сасе муслиманске снаге су убиле 69 мјештана и заробиле двадесет двојицу, од којих нико није преживио. Свједоци су касније описивали најмонструозније злочине: одвајања очију, убијања болничарки и цивила, бацање тијела на сметлишта.

Током рата, у Средњем Подрињу и Бирчу нападнуто је и спаљено готово сто српских села. У тим акцијама страдали су старци, жене и дјеца, а цијели простор етнички очишћен. Укупно је убијено 3.267 Срба, међу њима 47 дјеце, док посмртни остаци многих никада нису пронађени.

Овогодишње обиљежавање почело је Светом архијерејском литургијом у Цркви Успења Пресвете Богородице у Братунцу, коју је служио патријарх српски Порфирије. Потом је литија кренула ка братуначком гробљу, гдје је одржан парастос за све жртве.



» МИЛОРАД ДОДИК: Равнодушност међународне заједнице према српским жртвама јасна порука

Дуж пута Братунац–Сребреница постављене су фотографије више од шест стотина убијених Срба — дјеце, жена, стараца и бораца. Организатори су поручили да је то опомена и странцима који 11. јула долазе у Поточаре, али не желе да виде српска стратишта.

ДОДИК: НЕ ТРАЖИМО ОСВЕТУ, АЛИ НЕ ДАМО СВОЈЕ

Предсједник Републике Српске Милорад Додик поручио је да Срби желе мир, али неће одустати од своје Републике.

— Српски народ неће тражити освету. Ми само тражимо право да живимо у миру у својој Републици Српској. Немојте да од нас правите оно што нисмо. Док смо ми ту, нико неће угасити наш идентитет.

Он је додао да је равнодушност међународне заједнице према српским жртвама јасна порука, али и позив на јединство.

— Не очекујемо ништа од оних који су одавно изабрали да гледају на једно око. Ми морамо да будемо јединствени и свјесни да без наше Републике Српске нема опстанка српског народа на овим просторима.

БРНАБИЋ: ДОК ЈЕ НАС, ИСТИНА ЋЕ СЕ ЧУТИ

Предсједница Скупштине Србије Ана Брнабић рекла је да је Братунац мјесто страшне истине.

— Братунац је мјесто гдје свака свијећа свједочи о неправди. Над Србима је почињен злочин о коме свијет ћути. Док је нас, ми ћемо говорити и захтијеваћемо правду. Ако нас не буде, говориће наши потомци. Нико не може ућуткати истину.

Она је истакла да је сјећање на страдале у Подрињу и Бирчу не само српска већ и универзална морална обавеза.

— Ко год је изгубио дијете, мајку или брата у овим селима, зна да правда није стигла. Али зато наша ријеч мора да траје, као аманет и као опомена.

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ: МЈЕСТО ОПРОШТАЈА, АЛИ НИКАДА ЗАБОРАВА

Патријарх српски Порфирије, служећи парастос, поручио је да је страдање српског народа у Подрињу дио ширег страдалничког пута.

— У нашој историји никада није мањкало мученика. Али овдје, у Братунцу и Сребреници, број њихових имена прелази све што разум може да обухвати. Памтимо их да бисмо живјели, не да бисмо мрзили. Ово мјесто је мјесто опроштаја, али никада заборав.

Он је додао да молитва за убијене значи и молитву за живе.

— Ако изгубимо вјеру у правду Божју, изгубићемо снагу да трајемо као народ. Наша је дужност да жртве поменемо, али и да се молимо за мир. Јер само мир је пут који нас чини достојним наших предака.

ДИПЛОМАТСКИ КОНТРАСТ

И ове године, као и много пута до сада, западни амбасадори нису били у Братунцу. Једини из дипломатског кора присутан је био руски амбасадор Игор Калабухов. За српске породице, тај изостанак није само дипломатски гест већ и дубока неправда.

На крају дана, хиљаде свијећа на братуначком гробљу осветлиле су ноћ изнад Дрине. Са тих хумки послата је порука: Србија и Српска не траже освету, али траже истину и правду. Док траје сјећање, злочини неће моћи да се сакрију иза зидина заборав.

Меморијални центар као дуг према жртвама

Предсједник Савеза Срба из региона, Миодраг Линта, подсјећа да су 30. јуна 1992. године муслиманске снаге из Сребренице извршиле масакр над 32 српска цивила у селу Брежани. Најстарија жртва био је деведесетогодишњи Станко Милошевић, убијен на кућном прагу, а најмлађа — ученик осмог разреда Љубомир Јосиповић. Село је систематски опљачкано и спаљено.

— Нико од мјештана није носио пушку нити био војник. Жртве су углавном били стари, болесни, дјеца и жене, које су свирепо убије-

не — масакрирањем, спаљивањем, разилапањем на крст, одсјецањем дијелова тијела — наглашава Линта. Он истиче да је Видоја Лазић био прикован за крст на сред села, док су његова осамдесетогодишња мајка и слијепа сестра живе запаљене у кући. Међу жртвама било је и троје дјеце. Злочинци нису заобишли ни православно гробље — споменици су полупани, а неке гробнице скрнављене.

Линта указује да су Суд и Тужилаштво БиХ остали нијеме пред овим стрaviчним злочиним и мно-

гим другим над Србима. Упркос бројним доказима и свједочењима, нико од наредбодаваца и извршилаца није кажњен.

— Србија мора да покрене активну и систематску борбу за истину о страдању нашег народа током деведесетих година прошлог вијека. Један од начина је оснивање Меморијалног центра српских жртава на простору бивше Југославије у Београду — поручио је Линта, наглашавајући да је то дуг према жртвама и успомена која се не смије заборавити.



» Не траже освету, али траже истину и правду

НАУЧНИ СКУП О РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ КРАЈИНИ У ОРГАНИЗАЦИЈИ ИНСТИТУТА ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ И ВЕРИТАСА

ИСТИНА О КРАЈИНИ – СРАМОТА ЗА СРПСКИ РОД И МЕЂУНАРОДНУ ЈАВНОСТ

У просторијама Института за савремену историју, 4. јула, одржана је научна конференција поводом 30 година од злочиначке акције Олуја и егзодуса крајишких Срба. Скуп су организовали ДИЦ Веритас, Музеј жртава геноцида и сам Институт, а учествовали су историчари, правници и научници из различитих области. Планирано је да њихови радови буду објављени у зборнику који ће изаћи до октобра и промовисан на Сајму књига.

Конференција је била подијељена у четири тематске цјелине које су водили директор Веритаса Саво Штрбац и историчари Института др Милан Гулић, др Бојан Димитријевић и Немања Вујић. Многи аутори нису били присутни, али су се неки јавили видео порукама.

ГУЛИЋ: ПРЕДСЈЕДНИК ХАЦИЋ РИЈЕТКО ДОЛАЗИО НА СЈЕДНИЦЕ ВСО

Историчар др Милан Гулић говорио је о Врховном савјету одбране (ВСО), кључној институцији власти РСК чије су одлуке биле обавезујуће за председника републике.

Он је објаснио да је ВСО био централни орган који је управљао са СВК у миру и рату. Први пут се ВСО састао 12. маја 1993. године, и чланство су имала два председника РСК Горан Хаџић и Милан Мартић, три председника Владе РСК Ђорђе Бјеговић, Борислав Микелић и Милан Бабић, три министра одбране Душан Ракић, Раде Тања и Милан Шупут, три министра унутрашњих послова Милан Мартић, Илија Пријић и Тодор Пајић, као и један вршилац дужности министра Небојша Павковић, и три команданта СВК Миле Новаковић, Милан Челекећ и Миле Мрквић.

– Неки од њих нису били ни на једној сједници, а то нарочито важи за премијера и министре у посљедњој Влади РСК. На сједници ВСО спорадично су се појављивали из различитих разлога Миле Паспаљ и Рајко Лежајић, председници Скупштине РСК, министар енергетике и рударства Миливој Кричка, министар финансија Ратко Веселиновић, министри иностраних послова Слободан Јарчевић и Милан Бабић, министар правосуђа и управе Радомир Кужет, високо рангирани официри у Штабу СВК, Борислав Ђукић, Мирко Бјелановић и Душан Лончар, шеф државне безбједности Ацо Драча.

Уочљиво је да док је био председник РСК Горан Хаџић врло ријетко је долазио на сједнице ВСО што није тек обично одсуство с обзиром да је председник руководио ВСО.

Гулић наводи да је једна од посљедњих одлука Врховног савјета одбране била проглашење ратног стања након пада Грахова 28. јула 1995. године, послје које се тај орган налазио у сталном засједњу све до свог историјског краја.

– Посљедња одлука врховног савјета одбране РСК добијена је 4. августа 1995. године у 16.45, а њоме је наређена планска евакуација свег за борбу неспособног становништва из општина Книн, Бенковац, Обровац, Дрниш и Грачац. Питање је колико је Крајишника било упознато са овом одлуком, а истини за вољу подносијета је у тренутку када је извлачење становништва већ почело и то и из оних дијелова РСК на које се уопште није односила. Осим тога питање је колико је ВСО уопште могао да пуноважно одлучује у тренутку када се три члана нису налазила у Книну, премијер Бабић и министри Шупут и Пајић.



» Немања Вујић, др Бојан Димитријевић, Саво Штрбац и Милош Стијеља

ДИМИТРИЈЕВИЋ: АМЕРИКАНЦИ СУ НАПАЛИ ПВО СРПСКЕ ВОЈСКЕ КРАЈИНЕ

Историчар др Бојан Димитријевић говорио је о ратном ваздухопловству и противваздушној одбрани РСК, од формирања до расформирања.

– Ваздухопловство Крајине и Републике Српске активно је учествовало 4. августа 1995. године, када је почела хрватска агресија на РСК – рекао је Димитријевић.

Он је појаснио да су јединице дејствовале на правцима према Удбини, Госпићу, Теслинграду и Велебиту, а већ следећег дана, 5. августа, повукле су се са аеродрома Удбина на Бањалуку.

Ракетна бригада дјеловала је првог дана у рејону Сиска и Суње. Димитријевић наглашава да је „врло карактеристично што су снаге Америчке ратне морнаричке авијације 4. августа нападе положај ПВО код Бенковца, тиме се директно сврставши против Српске војске Крајине“.

Положај на Плешевци и сви објекти у оквиру ПВО повучени су заједно са снагама Војске Републике Српске. Са доласком свих ових ефективних у Бањалуку завршен је ратни пут Ратног ваздухопловства и Противваздушне одбране Српске војске Крајине.

О ОДНОСУ РАШКОВИЋА И АБДИЋА

Новинар Данко Перић говорио је о значајним политичким личностима осамдесетих и деведесетих година – српском „Ћаћи“, Јовану Рашковићу, и муслиманском „Баби“, Фикрету Абдићу – као и о односима САО Крајине и западне Босне.

– Међу ријетким политичарима, обојица су се залагала да се мир очува по сваку цијену – истакао је Перић. Ипак, хрватске власти су према њима имале исти став, оптужујући их за ратне злочине. Абдић је осуђен правоснажном одлуком Жупанијског суда у Карловцу, док је Рашковић преминуо неколико дана након подношења оптужнице против њега.

Перић је нагласио да су подручје Кордуна и сусједна Цазинска Крајина традиционално одржавали добре односе, што је било важан контекст за политичке и економске везе тог периода.

НИШИЋ: НЕКРИТИЧКИ СЕ ПРИСТУПАЛО ВОЈНОМ И ДРЖАВНОМ РУКОВОДСТВУ

Изражање Станка Нишића, првог доктора војних наука у бањалучком округу, изазвало је велики аплауз. Он је говорио о трансформацији ЈНА у Српску војску, коју оцјењује као неуспјешну, јер је ЈНА током ратних догађаја дјеловала углавном реактивно, без планираног и проактивног приступа.

– Било је бројних погрешних оперативних и стратешких одлука у руководству ЈНА, јер је оно и даље тежило очувању Југославије и социјалистичког система. Некритички

се приступало како војном, тако и државном руководству. Када сам отишао у пензију, покушао сам да анализирам посљедице тих погрешних одлука, али то је тада било забрањено, јер су још били живи људи који су руководили ЈНА деведесетих година. Тај страх осјећа се и данас.

Он се осврнуо и на изјаву портпаролке УН Сузан Мануел, која је дешавања у Крајини назвала „срамотом за Уједињене нације“.

– Додао бих да је то срамота и за српску матицу и за српски род. Осам милиона Срба је посматрало како се један дио њиховог народа протјерује. Нико не спомиње да је ријеч о геноцидном акту, а ми то морамо јасно нагласити. Мој приједлог је да критички сагледамо и садашње стање – закључио је Нишић.

ИВАНИШ: (НЕ)СПОСОБНИ ПРЕГОВАРАЧИ

Доктор правно-политичких наука Жељко Иваниш говорио је како је требало преговарати у вези са планом 3-4. Свој рад написао је заједно са др Вањом Роквић.

– Када бисте данас анкетирали Крајишнике преко 80 посто мисли да нисмо требали да преговарамо око плана 3-4. У овом раду истражујем кадрове, и долазим до закључка да ми нисмо имали кадар који је био способан да преговара.

Иваниш је изнио незадовољство што је „Београд послао Слободана Јарчевића као дипломату“.

– С друге стране и војска је имала своје преговоре, и имали смо човјека који је рекло би се успјешно знао да преговара, био је најуспјешнији војни преговарач, а то је Коста Новаковић. Водио је преговоре око Загребачког споразума, учествовао је у преговорима у Њујорку и Женеви, а у другој половини 1994. пошаљу га у Бели Манастир. Пуковника, магистра са толиким искуством пошаљу „по казни“ у Бели Манастир, а знао је све о хрватском генералу Стипетићу и адмиралу Давору Домазету Лоши, и сви су напредовали, а Коста Новаковић завршава у Белом Манастиру.

СВЈЕДОЦИ ТВРДЕ ДА ТЕНКОВА НИЈЕ БИЛО

Адвокат Душан Братић, заступник породица жртава са Петровачке цесте, говорио је о ратним дејствима хрватског ваздухопловства по цивилним колонама током Олује.

– 7. августа у 12.10 извршено је ватрено дејство по колони у рејону Бравског поља. Употребљена су убојита средства која нису намијењена за уништавање оклопа, већ за напад на живу силу и слабо утврђене објекте. Иако су у извјештајима навели да је уништен тенк, свједоци тврде да тенкова није било. Да је циљ био само успорити колону, напад би био усмјерен на челни дио, а не на средишњи – појаснио је Братић.

Он је демантовао наводе о наводно пре-

сретнутом разговору Ратка Младића и команданта РВ Живорада Нинковића, који се често погрешно повезује са Петровачком цестом.

– Тај догађај се у ствари односио на дејство артиљерије према Босанском Грахову.

СРБИ СЕ БОЈЕ СВЈЕДОЧЕЊА

Адвокат Слободан Перић, који се јавио преко видео позива, указао је на неправедну правосудну праксу према Србима, како од стране Федерације БиХ, тако и Хрватске, и нагласио да смо у том контексту пружали најслабији отпор.

– Статистика показује да је највише осуђених Срба, а пресуде судова остају забиљежене у историји. Када се Срби процесуирају, доводе се муслимански и хрватски свједоци који се сјећају сваког детаља о томе шта је тај Србин јео 1992. године. Са друге стране, Срби се тешко одлучују да свједоче, јер се плаше освете и бриге за своје породице.

ХРВАТИ СУ ОД ПРОЦЕСУИРАЊА СРБА СТВОРИЛИ БРЕНД

Саво Штрбац говорио је о бројним Србима који су били хапшени и којима се судило пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију. Такође, осврнуо се и на хапшења Срба у посљедњих неколико година, па чак и оних који су годинама живјели у Хрватској, као и на суђења Србима у одсуству.

– Хрвати су од процесуирања Срба за ратне злочине створили свјетски бренд. Све се своди на то да се процесуира што више непријатеља, јер ратни злочин не застарјева. На тај начин људе држи у неизвјесности – морају се скривати гдје се тренутно налазе, нема повратка. Према њиховом моделу, ови процеси су изузетно ефикасни за крајњи циљ – етничко чишћење одређених простора, али не тенковима и пушком, већ кроз судске поступке.

ИЗБЈЕГЛИШТВО У ВИШЕ ФАЗА

Председник Комисије за нестала лица Владе Србије, Вељко Одаловић, истакао је да је питање несталих лица једна од најтежих посљедица рата и да се његови ефекти и даље осјећају.

Према његовим ријечима, Олуја је злочин у којем је извршено етничко чишћење и геноцид над српским народом пред очима међународне јавности.

– До сада је од 1.200 несталих особа идентификовано 777, али сарадња са хрватским властима готово да не постоји, а тренутно се више од 400 српских лица налази у мртвачницама широм Загреба без икаквог приступа.

Санда Рашковић Ивић, психијатар и бивша политичарка, говорила је о социо-психолошким и политичким аспектима избјеглиштва, истичући да су Срби данас расути у 152 земље свијета, док их у Србији још 17.000 има избјеглички статус.

– Избјеглиштво пролази кроз неколико фаза – прво оптимизам јер смо сачували живот, затим депресија и губитак самопоуздања када се суочимо са изгубљеним, и коначно прихватање, када депресија прелази у борбу за даљи живот – навела је Рашковић Ивић.

Миле Паспаљ у свом раду *Република Српска Крајина – ружичаста мајла* говори о историјским дешавањима која су претходила рату. Он истиче да је договор Туђма-

на и Милошевића био „теби Срби, мени територија“.

Паспаљ је подсетио да је 1993. године Виталиј Чуркин дошао у Книн, да су разговарали о Плану 3-4 и да је документ, који је Паспаљ оцијенио као „државу у држави“, медијски објављен уз Чуркинову сагласност, али је наглашено да је договор о Крајини постојао још 1991. године.

КОЛИКО ПОЗНАЈЕМО СВОЈУ ИСТОРИЈУ?

Др Михајло Басара, некадашњи начелник Института за стратeгијска истраживања Министарства одбране, указао је да трауме генерацијски обликују људе са простора Крајине и да Срби и данас немају јасну свијест о размјерама трагедије августа 1995. године.

– Ми не знамо своју историју. Оно што се десило са Републиком Српском Крајином квалификујем као издају. Континуитет трауме дубоко дјелује на одлучивање, а Срби немају јасна сазнања о одговорности.

САЧУВАТИ КРАЈИШКУ КЊИЖЕВНОСТ

Млади професор српске књижевности и језика, Растко Лончар, представио је истраживање о томе како су књижевни часописи из РСК и Србије третирали питање националног и културног јединства, најавивши да ће касније проширити анализу и на периоду из Републике Српске.

– Данас, 30 година након пада Крајине, ми још увијек немамо сабрана дјела неких писаца, њихова тиражност је мизерна, а многа имена нису ушла ни у школску лектуру. Зато је више него икад потребно интегрисати књижевност Срба Крајишника у општу историју српске књижевности и обновити духовни континуитет, како се не би поновила тишина из 1990-их, када се о Српској Крајини готово и није писало.

БРОЈНИ РАДОВИ

На скупу су представљени и бројни други радови. Зоран Лакић, командант Територијалне одбране Бенковца, јавио се путем видео-снимка и подсетио на ратна дешавања у овом крају и Шкабрњску операцију. О Вуковару је говорио Миленко Милиновић, који је још 1990. био заступник у Сабору Хрватске, а своје истраживање је заокружио у књизи Вуковар, генеза пакла. Посебан утисак оставио је најмлађи учесник, гимназијалац Немања Васић, који снима документарне филмове о одбрамбено-отаџбинском рату и овога пута говорио о Вуковима с Вучјака и Првој прњаворској бригади.

Из Сплита је стигао Ненад Гргурица, представник Царинске управе, који је излагао о граничним прелазима и царинским испоставама у РСК. Адвокат Душан Д. Старевећ, који је деведесетих био секретар Владе Крајине, подсетио је на кључне преговоре између Владе РСК и Хрватске од Венсовог плана до завршетка Међународне конференције у Женеви. Радомир Кужет говорио је о Олуји пред Међународним судом правде, ослањајући се на документацију Верийаса.

Правна питања била су у фокусу и адвоката Слађане Чанковић, која је излагала о накнади штете за изгубљене животе и имовину, док је магистар Милорад С. Кураица подсетио на рад Завода за тржиште рада у Републици Српској Крајини, чији је био директор.

ДРАГАН БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА: ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ОД ЗАВРШЕТКА ГРАЂАНСКОГ РАТА У ХРВАТСКОЈ (1995–2025)

Крајишки ветерани о грађанском рату у Хрватској

У Институту за савремену историју у Београду, 8. јула 2025. године одржана је Научна конференција под називом *Три деценије после завршетка грађанског рата у Хрватској (1995–2025)*.

Конференцију су заједнички организовали Институт за савремену историју, Удружење Срба из Хрватске и Удружење резервних војних старјешина и ветерана Српске Крајине у Србији.

Научну конференцију су отворили др Бојан Димитријевић, научни савјетник у име Института и др Коста Новаковић у име Удружења. Обојица су истакли значај одржавања конференције, уз временску дистанцу од тридесет година, недостатка и недоступности изворних докумената, али са учешћем живих свједока и учесника догађања.

Др Бојан Димитријевић је указао значај писаних трагова учесника, њихових запажања, прибиљешки, али и неких докумената, које вјероватно имају у својим личним архивима. Изразио је подршку Института оваквим и сличним напорима да се освјетле догађаји из новије историје на српским просторима.

Др Коста Новаковић је нагласио да је идеја о научној конференцији потекла прошле године на промоцији зборника радова Удружења Срба из Хрватске, да имају стручне и кредибилне људе за израду реферата и да је неопходно да и сами учествују у писању властите историје. Истакао је да је било више скупова на ове теме, али да Удружење РВС СКС прихвата само равноправан статус у организовању и учешћу у раду истих. Посебно се захвалио др Бојану Димитријевићу, замјенику директора Института и др Милану Гулићу, научном савјетнику на стручној помоћи, организацији и руковођењу радом Научне конференције.

У вишечасовном раду изложена су 22 саопштења, шест радова је приложено. Присутствовало је и 15 до 20 гостију.

Обрађене су теме везане за: Одбрамбе-



» Др Бојан Димитријевић, др Коста Новаковић, др Небојша Стамболија, Немања Вујић

но организовање Срба из Хрватске/Српске Крајине; Ангажовање Срба из Хрватске/Српске Крајине у различитим облицима одбрамбеног организовања и генеза организовања; Одбрана припадника, касарни и других објеката ЈНА (1991–1992); Активности станице Јавне безбједности Дрниш од 17. августа 1990. године до деблокаде објеката ЈНА; Венсов план; Врховни савет одбране СР Југославије о Републици Српској Крајини; Надлежности и функционисање Генералштаба Оружаних снага СФРЈ и Војске Југославије у периоду 1990. до 1995. године; Корански мост и Логориште (1991–1992); Однос снага за вријеме агресије Хрватске на Републику Српску Крајину (1991–1995); Организација и улога Министарства одбране Владе РСК; Активности Главног штаба Српске војске Крајине; Активности корпуса и појединих бригада Српске војске Крајине; Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана Српске Војске Крајине; Операције Војске Републике Српске, СВК и Народне одбране Западне Босне против 5. корпуса БиХ; Наоружање Српске војске Крајине; Позадинско обезбјеђење Српске војске Крајине; Филателија Републике Српске Крајине; Политички и борбени морал Срба у распаду Југославије са акцентом на однос према РСК; Војне и цивилне жртве рата за Републику Српску Крајину; Јован Рашковић

борац за аутономију Срба у Хрватској; 8. новембар 1991. – лет за сјећање (катапултирање из погођеног МИГ-21); Културни живот и заштита споменичке баштине у грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године, Неријешена избјегличка проблематика после прогона Срба из Хрватске 1995. године.

Радови су припремљени и достављени Институту за савремену историју. Саопштења на Научној конференцији изложили су универзитетски професори, научни савјетници, генерали, доктори наука, публицисти, политиколози, правници и официри високих чинова (Спасоје Мучибабић, Славо Вукша, Слободан Комазец, Бојан Димитријевић, Милан Гулић, Милош Ђошан, Жељко Нинковић, Петар Тркуља, Коста Новаковић, Михајло Басара, Милорад Грубач, Ђорђе Пражић, Стево Јањанин, Слободан Вукосављевић, Илија Сладаковић, Марко Врцељ, Милан Кнежевић, Миле Рајчевић, Милорад Буха, Стево Бабац, Светозар Гвоздић, Мирко Латинић, Милорад Јанковић, Ратко Личина, Данко Перић, Милојко Будимир, Вера Љубојевић, Лука Стаматовић).

Радови ће након уређивања, лекторисања и преломна бити објављени у Зборнику радова, а прва промоција је предвиђена на Сајму књига у Београду 2025. године.

ДРАГАН БОКУН

ИЗЛОЖЕНИ РАДОВИ

- **Др Коста Новаковић, пуковник:** *Од барикада до Српске војске Крајине (одбрамбено организовање Срба из Хрватске/Српске Крајине)*
- **Милорад Грубач, дипл. правник, резервни мајор:** *Распад СФРЈ и увођење ратног стања – случај станице јавне безбједности Дрниш од 17. августа 1990. до деблокаде објеката ЈНА*
- **Ђорђе Пражић, кбб:** *Како смо бранили касарну Дивуље*
- **Светозар Гвоздић, резервни потпуковник:** *Корански мост и Логориште (1991–1992)*
- **Стево Јањанин, пуковник пилот:** *8. новембар 1991 – лет за сјећање (катапултирање из погођеног МИГ-21)*
- **Др Милан Гулић:** *Врховни савет одбране СР Југославије о Републици Српској Крајини*
- **Др Спасоје Мучибабић, генерал-мајор:** *Надлежности и функционисање Генералштаба оружаних снага СФРЈ и Војске Југославије у периоду 1990–1995.*
- **Мр Илија Сладаковић, пуковник:** *Позадинско обезбјеђење Српске војске Крајине*
- **Др Славо Вукша, пуковник:** *11. корпус Српске војске Крајине (Источна Славонија, Барања и Западни Срем)*

- **Стево Бабац, потпуковник:** *Ратна догађања на простору Западне Славоније – 54. пешадијска бригада, корпус СВК*
- **Милош Ђошан, генерал:**
- *Ратно ваздухопловство и противваздухопловна одбрана Српске војске Крајине*
- **Мирко Латинић, потпуковник:** *Операције Војске Републике Српске, СВК и Народне одбране Западне Босне против 5. корпуса АБиХ*
- **Милорад Јанковић, пуковник:** *Формирање посебних јединица милиције и 31. пешадијске бригаде Српске војске Крајине*
- **Др Бојан Димитријевић:** *Наоружање Српске војске Крајине*
- **Марко Врцељ, пуковник:** *Активности Главног штаба Српске војске Крајине током агресије Републике Хрватске на Републику Српску Крајину, 4. августа 1995.*
- **Жељко Нинковић, генерал:** *Однос снага за време агресије Хрватске на Републику Српску Крајину (1991–1995)*
- **Др Михајло Басара, пуковник:** *Политички и борбени морал Срба у распаду Југославије са акцентом на однос према РСК*
- **Ратко Личина, политиколог:** *Војне и цивилне жртве рата за Републику Српску Крајину*

- **Данко Перић, новинар:** *Јован Рашковић – борац за аутономију Срба у Хрватској*
- **Милојко Будимир, музејски савјетник:** *Културни живот и заштита споменичке баштине у грађанском рату у Хрватској (1991–1995)*
- **Др Лука Стаматовић:** *Филателија Републике Српске Крајине*
- **Вера Љубојевић:** *Неријешена избјегличка проблематика након прогона Срба из Хрватске 1995. године*

ПРИЛОЖЕНИ РАДОВИ

- **Милорад Буха, дипл. правник:** *Од референдума српског народа за јединствену српску државу до геноцидног прогона*
- **Проф. др Слободан Комазец:** *Корени духовног и људског срозавања и настанак национал-шовинистичког усташког геноцидног покрета*
- **Слободан Вукосављевић, пуковник:** *Прилог за историју РСК – Девета офанзива*
- **Петар Тркуља, генерал:** *21. Кордунашки корпус Српске војске Крајине*
- **Миле Рајчевић, професор:** *Организација и улога Министарства одбране Владе РСК*
- **Милан Кнежевић, СВК:** *Петодневно путовање од војног складишта Голубић до Петровца*

ЛИНТА СЕ ОБРАТИО НАЧЕЛНИКУ САНСКОГ МОСТА

Општина да асфалтира путеве у српским повратничким селима

Поштовани господине Сеферовићу,

Обраћам Вам се поводом чињенице да се српски повратници на подручју општине Сански Мост суочавају са бројним проблемима. У селима недостају основни услови за нормалан живот, као што су струја и вода, а путеви су у катастрофалном стању. Због веома лоше инфраструктуре српски повратници тешко долазе до љекара, апотеке, продавнице, поште и других мјеста. Послије 30 година од завршетка рата, непостојање електромереже, воде и јако лоши путеви су, такође, главне препреке већем повратку или доласку прогнаних Срба у своја села у складу са Анексом седам Дејтонског споразума.

Једно од српских села у коме су путеви у катастрофалном стању јесте Липник. У четири засека Липника уочи рата живјело је 238 домаћинстава, а сада живи само један човјек јер нису створени услови за одржив повратак. Прогнани Срби из поменутог села апелују на општинску власт да асфалтира пут који иде кроз Скуцани Ва-

куф, Доњи Липник, Горњи Липник, Бијелине, Ђуриће и Козин. Важно је нагласити да је санација путева у сеоским срединама у надлежности општинских власти.

Тражим од Вас да општина Сански Мост асфалтира поменути пут у што краћем временском року. Такође, тражим да активно помогнете да се и у друга српска села доведе струја и вода, као и да се асфалтирају локални путеви. Право на струју и воду је једно од темељних права и власт има обавезу да коначно ријеши то цивилизацијско питање. Набавка основних животних намирница и лијекова, као и одлазак код љекара је ограничено или отежано због изузетно лоше путне мреже. Повратници и прогнани Срби траже само основна људска права односно право на достојанствен живот.

Очекујем да на моје писмо одговорите у разумном временском року.

ПОШТОВАЊЕМ,
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ
МИОДРАГ ЛИНТА



Линта од градоначелника Београда тражи да 50 породица погинулих бораца и РВИ у Камендину постану власници станова

Поштовани господине Шапићу,

Обраћам Вам се у име 50 породица погинулих бораца и ратних војних инвалида који живе у становима у земунском насељу Камендин од 2008. године, Улица Душана Мађарчића Корчагина бр. 55-63 и 95-119. Поменути станови су изграђени средствима донације Владе Јапана. Кључни проблем јесте да породице нису још увијек постале власници станова иако је донијета одлука на градском нивоу прије скоро три године.

Подсјећам Вас да је Скупштина Града Београда на сједници одржаној 18. августа 2022. године донијела, цитат, *Одлуку о начину и поступку дојеле стицања и подршке ратним војним инвалидима и породицама њених бораца стицањем својине на стлану изграђеној средствима донације Владе Јапана*. Поменутом одлуком је дефинисано да породице погинулих бораца и ратних војних инвалида фактички стичу својину над становима без накнаде. Одлука је објављена у броју 76 Службеног листића Града Београда за 2022. годину.

Породице истичу да им већ двије године из Градске управе Града Београда, Улица 27. марта 43-45, говоре да је поступак стицања власништва над становима у току и да се чекају одлуке појединих комисија. Нажалост, поступак и даље није завршен и породице су разочаране и живе и даље у неизвјесности.

Желим да Вас замолим да помогнете да орган надлежан за становање коначно спроведе поменути Одлуку Скупштине Града Београда и да 50 породица погинулих бораца и ратних војних инвалида, након 17 година, постану власници станова и ријеше кључно питање интеграције. Ради се о највећим жртвама ратова на подручју бивше Југославије и дубоко сам увјерен да заслужују да буду свој на своје и да се више не осјећају дискриминисано.

Очекујем да на моје писмо одговорите у разумном временском року.

ПОШТОВАЊЕМ,
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ
МИОДРАГ ЛИНТА

МОЛБА МИОДРАГА ЛИНТЕ УПУЋЕНА ПРЕМИЈЕРУ СРПСКЕ ВЛАДЕ ЂУРИ МАЦУТУ



» Пут према манастиру Соколово је веома ризичан

Влада Србије да финансира асфалтирање пута од насеља Павићи до Манастира Соколово

Поштовани господине Мацут,

Обраћам Вам са молбом да Влада Србије финансира асфалтирање пута који води до Манастира Соколово у Федерацији БиХ. Манастир Соколово је смјештен у српском селу Доње Соколово које припада општини Кључ. Налази се у Епархији бихаћко-петровачкој и рмањској на чијем је челу Његово Преосвештенство епископ Србије. На мјесту на коме се налази Манастир Соколово постојала је од средњег вијека Црква Успења Пресвете Богородице која ја имала богату, славну и мученичку историју. Ова црква је прије двије године проглашена манастиром.

На позив игуманије Евангелије присуствовао сам, као члан Одбора за дијаспору и Србе у региону у Народној скупштини, Светој архијерејској литургији и великом црквено-народном сабору у Манастиру Соколово на велики хришћански празник Петровдан. Свету архијерејску литургију у препуном храму служио је епископ Србије уз саслужење свештенства. Овај црквено-народни сабор окупио је стотине људи не само овог краја већ и шире. Многи су дошли из Србије и других држава гдје живе јер су прогнани током Одбрамбено-отаџбинског рата или су се иселили 50-их, 60-их и 70-их година прошлог вијека.

Српски повратници на подручју општине Кључ и шире у Федерацији БиХ суочавају се са бројним проблемима. У селима недостају основни услови за нормалан живот, као што су струја и вода, а путеви су у катастрофалном стању. Један од многих путева који је у изузетно лошем стању јесте онај који води од насељеног мјеста Павићи до Манастира Соколово у дужини 12 километара. Лично сам се увјерио да је веома тешко путовати аутомобилом поменутом дионицом. Људи оправдано страхују да би могло доћи до штете на аутомобилима, што се већ и дешавало.

Желим да Вас замолим, у име српских повратника, као и грађана који су родом и поријеклом из овог краја, а живе у Србији и другим државама, да Влада Србије издвоји средства да се асфалтира пут од насеља Павићи до Манастира Соколово. Благослов за изградњу пута дао је епископ бихаћко-петровачки и рмањски Србије. Ваш позитиван одговор наишао би на одобравање народа овог краја који има велики значај и за Бањалуку и за Републику Српску.

Очекујем да на моје писмо одговорите у разумном временском року.

ПОШТОВАЊЕМ,
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ
МИОДРАГ ЛИНТА

ЛИНТА ОШТРО РЕАГОВАО НА КОКАНОВИЋЕВУ ИЗЈАВУ

Прекодрински Срби никоме не кроје судбину, већ желе да Србија буде успјешна и уређена држава

Народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона, Миодраг Линта, изразио је жаљење због изјаве активисте Удружења *Не дамо Јадар* из Горњих Недељица код Лознице, Златка Кокановића, да Срби који су дошли из Хрватске и БиХ „неће више моћи да кроје судбину осталим грађанима Србије”.

Наведене ријечи Кокановић је изговорио 24. јула на протестном скупу у Ваљеву против ископавања литијума и Рио Тинта.

Линта наглашава да Срби поријеклом из Хрватске и БиХ нису и не намјеравају да кроје судбину осталих грађана Србије.

— Моје искрено мишљење је да Срби родом и поријеклом из Хрватске и БиХ не кроје судбину осталим грађанима нити имају намјеру да то раде. Прекодрински Срби воле Србију и желе да буде успјешна, јака и уређена држава у којој се сви грађани осјећају слободно и равноправно и у којој нико није дискриминисан, понижен, угрожен и мање вриједан.

ВЛАДИКА СЕРГИЈЕ И ИГУМАНИЈА ЕВАНГЕЛИЈА САБРАЛИ ВЈЕРНИ НАРОД НА ПЕТРОВДАН

Освећени темељи звоника у Соколову

У Манастиру Соколово, општина Кључ, на празник Светих апостола Петра и Павла – Петровдан, 12. јула 2025. године, Његово преосвештенство епископ бихаћко-петровачки и рмањски Сергије служио је свету архијерејску литургију у манастирском Храму Успења Пресвете Богородице. Саслуживали су му протопрезвители-ставрофори Маринко Радмило, Илија Проле и Бошко Максимовић, презвитер Дарио Петош и протођакон Немања Рељић. Након прочитаног јеванђелског зачала, епископ Сергије се обратио надахнутом бесједом у којој је подсетио на ријечи апостола Павла о љубави „да су сви дарови и сва знања овога свијета безвриједни ако у срцу нема љубави“.

– Љубав није само ријеч, већ спремност да жртвујемо себе за друге, да дјелима потврдимо оно што говоримо. Апостол Павле је узор смирења и покајања, а Свети Петар узор исповиједања живог Бога. Нека и ми, браћо и сестре, својим животом свједочимо Христа, ревнујемо у вјери, љубави и смирењу, и ако затреба, жртвујемо се за Његову истину – поручио је владика.

ПРЕДВИЂЕНО СЕДАМ ЗВОНА

По завршетку литургије, епископ Сергије је освештао нове темеље будућег манастирског звоника, предвиђеног за седам звона. Том приликом истакао је да је изградња звоника дјело које превазилази пуку материјалну градњу.

– Драга мати игуманијо, драги кумови и добротвори, браћо и сестре – утврђујемо се у вјери као што се и овај темељ утврђује у земљи. Звоник ће нас призивати не само звоном, већ и надахњивати надом и снагом да оживимо овај крај. Посебну благодарност упућујем Вама, мати Евангелију, јер сте својим трудом и жртвом учинили да ово свето мјесто поново живи. Ви сте душа ове обитељи, која у тишини, молитви и љубави сабира и дочекује све који долазе у Соколово.

Кум темеља звоника и ктитор био је Миломир Зукић са породицом, поријеклом из Соколова, а настањен у Љубљани.

– Срећан сам када видим оволико народа окупљеног. Наша је игуманија та која нас дочекује као духовна мајка, и то је још један разлог да се увијек враћамо и манастиру и нашем завичају – поручио је Зукић.

Отац Маринко Радмило нагласио је да ће звоник вијековима свједочити живу вјеру, наду и љубав православног народа, као и његову везаност за Господа Исуса Христа.

За све присутне припремљена је трпења љубави, коју је благословила игуманија.



» Игуманија Евангелија и Миломир Зукић



» Владика Сергије освештао темеље звоника

ја Евангелија, чије гостопримство и брижност народ препознаје као знак живе цркве у Соколову.

БРОЈНИ ГОСТИ

Велику част што је присуствовао овом сабору и освећењу темеља звоника истакао је и народни посланик Миодраг Линта, члан Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије. Он је истакао историјски значај Змијања, постојаност народа у вјери и страдања која су преживјели, али и њихову снагу да сачувају традицију и живот упркос свим недаћама.

Посебну похвалу упутио је Удружењу

грађана Змијање из Каћа, које дуги низ година помаже манастиру и завичају.

Овом скупу присуствовали су и начелница Општине Језеро Снежана Ружичић, ктитор манастира Светог Саве у Мркоњић Граду Младен Милановић, Перица Рапајић, Горан Маричић, Сладомир Ђурић, Светислав Јовановић и многи други.

Сабрани народ уживао је у богатом културно-умјетничком програму који је извео КУД *Пейшар Први Карађорђевић* из Мркоњић Града. Приказали су традиционалне игре из Лесковца и Централне Србије, а женска пјевачка група отпјевала је духовне пјесме *Христје Боже* и *Говори Госјоде*.

СРЕДЊОВЈЕКОВНА СВЕТИЊА

Историја светиње у Соколову сеже у дубоку прошлост, вјероватно до средњег вијека, што потврђују и велике камене плоче у порти храма. Црква је кроз вијекове обнављана, а у новије доба, трудом чланова Удружења грађана Змијање из Каћа, потпуно обновљена и освештана на Петровдан 2008. године благословом епископа Хризостома.

Игуманија Евангелија, као истинска духовна мајка, својим радом и молитвом чува и уздиже манастир. Сваки дан дочекује путнике намјернике, Змијањце из расијања и све вјернике, са надом да ће број оних који се враћају завичају бити све већи.

Сљедеће велико сабрање у Соколову очекује се за Велику Госпојину, када ће бити прослављена храмовна слава. До тада, Манастир Соколово, са игуманијом Евангелијом на челу, остаје свијетло духовно изходште и живо мјесто сабирања православног народа Змијања.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ПАЉЕЊЕ ПЕТРОВДАНСКИХ ЛИЛА У ХАЗИЋИМА

У петак, 11. јула 2025. године свечаном паљењу Петровданских лила у српском селу Хазићи, општина Оштра Лука, присуствовали су бројни садашњи и бивши мјештани, који су у заједништву и молитви дочекали празник Светих апостола Петра и Павла. Паљење лила везано је за Петровдан и одвија се сваке године уочи самог празника, након заласка сунца.

Лила је запаљена сува кора дрвета причвршћена на врх дрвеног штапа, која својим пламеном симболички свједочи вјеру, свјетлост и радост празника. Овај обичај окупља људе, чува дух заједништва и постојаности у вјери, и има непрочињив значај за очување народне традиције и њено преношење на млађе генерације. Предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта, у друштву пријатеља Ђорђа Пантелића и чланова Удружења грађана Змијање из Каћа, присуствовао је овом сабрању и упутио посебну захвалност игуманији Евангелији, која својим позивом и духовним благословом сабира вјерни народ и чини да и овај крај живи у радости празника и заједничке молитве.



» Предсједник Удружења Змијање из Каћа Слободан Митровић



» Немања Плавшић, Вукашин Плавшић, Миодраг Линта, Драшко Лакић, Ђорђе Пантелић и Винко Кондић



КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ - ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 18.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца насе-

љених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају историјске

процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских а и промјена у животу обичног човјека.

Судбина породице четника Бошка Арежине

Стеванија Арежина из Босанског Грахова 7. октобра 1932. године одбијена је од стране Министарства пољопривреде у вези са надобом добровољачке земље на њеног сина Бошка Арежину који је погинуо 1916. године. Тек 28. новембра 1934. године њој је надијељена земља, а дан раније, 27. новембра 1934. године земља је надијељена и њеном мужу Шпири који је земљу добио као борац – усташа, на основу свог учешћа у босанскохерцеговачком устанку 1875–1878. године. Стеванија и Шпиро добили су земљу на велепосједу Шумског ерара у Плавни, у Бачкој, земљиште које је било ритско и плавно, изложено изливању Дунаву. Шпиро Арежина раније је тражио земљу и 6. априла 1932. године општина Босанско Грахово издала му је увјерење о имовном стању гдје наводи да Шпиро посједује 20 дунума слабо квалитетне земље.

Према увјерењу општине Босанско Грахово од 17. новембра 1934. године породици задруга Арежина састојала се од четрнаест чланова. Стеванија и Шпиро те године имали су по седамдесет осам година; син Миле 54, син Стојан 35, Јека, жена Милина 44; Стојан је имао троје дјеце, али на списку нема имена његове жене тако да је он, вјероватно био удовац; Миле и Јека имали су шесторо дјеце. Породица Арежина у Босанском Грахову је била цијењена и са ратним заслугама из Великог рата јер је 6. новембра 1934. године председник Среске организације Савеза добровољаца Краљевине Југославије среза Босанско Грахово Миле Арежина, добровољац, био овлашћен да може заступати чланове среске организације Савеза добровољаца у процесу надобје земљиштем.

Удружење четника за слободу и част отаџбине 14. децембра 1923. године издало је увјерење Илији Арежини, брату Бошка Арежине које гласи:

„Његов брат Бошко Арежина био је четник у чети покојног мајора Војислава Танкосића од почетка тирског рата 1912. године, па до 23. априла 1916. године када је погинуо на Солунском фронту. Био је одличан борац и добар Србин.“ У молби Стеваније Арежине 6. децембра 1933. године за надобу добровољачке земље она такође наводи да је њен син „био у чети мајора Војислава Танкосића“ и да је „погинуо на Солунском фронту 23. априла 1916. године.“

Ко је био Бошко Арежина? Зашто су његови родитељи тек у јесен 1934. године добили добровољачку земљу, иако није постојала ниједна правна препрека да то добију раније? Оба документа о по-



» Миша Живановић, Ристо Тохол, Влада Воскар, Јеврем Герасимовић, Ђуро Шарац, Мустафа Голубић, Воја Танкосић, Сајо Феровић, Душан Дучић, Бошко Арежина и Милан Милошевић

гибији Бошка Арежине говоре да је то био 23. април 1916. године и да је то било на Солунском фронту на којем се српске трупе тада нису налазиле, већ су биле у фази опоравка послје повлачења преко Албаније.

Бошко Арежина био је један из уског круга четника окупљених око мајора Војислава Танкосића и организације Црна рука. На фотографији налази се Војислав Танкосић окружен својим најближим борцима Мишом Живановићем, Ристом Тохолем, Владом Воскаром, Ђуром Шарцем, Мустафом Голубићем, Смајом Феровићем, Душаном Дучићем, Миланом Милошевићем. У доњем реду у лежећем ставу, наслоњен на лакат, са пушком у руци, налази се младић правилних црта и интелигентног лица, и густе црне косе. То је Бошко Арежина – национални револуционар из Босанског Грахова.

Бошко је био четник у Лапском четничком одреду који је први започео рат са турском војском, још прије званичног почетка рата, када је 18. октобра 1912. године напао турску караулу код Мердара и први ушао на Косово поље и Приштину. Бошко је био учесник и другог Балканског рата против Бугарске 1913. године који је био у уском кругу црноукаца, четника и сарајевских атентатора који су се окупљали у кафани *Златина моруна* на Зеленом венцу у Београду. Када је почео рат 1914. године нашао се у Рудничком четничком одреду мајора Танкосића који се формирао на Торлаку и гдје је од 600 бораца више од половине било из Босне и Херцеговине. Могуће је да се Бошко Арежина непосредно учествовао у рату налазио негдје у околини Митровице, Приштине или Скопља гдје се налазило стотинак четника из Балканских ратова из Босне и Херцеговине који су жељели да се ту настане. На вијест о објави рата они су 28. јула 1914. године кренули возом за Београд и нашли се на збору јединице 3. августа 1914.

године на Торлаку. Ова јединица је извела и прву акцију српске војске у Првом свјетском рату – дизање у ваздух Савског моста према Земуну. Руднички четнички одред борио се против 42. вражије дивизије августа мјесеца код Крупња, а потом се борио у биткама на Дрини и на Колубари у јесен 1914. године. Само је око педесет људи из одреда децембра 1914. године било у строју и 1915. године они су отишли у Ужице и ступили у Други добровољачки батаљон који је постао дио Добровољачког одреда Војина Поповића – Војводе Вука. У вријеме напада непријатеља на Србију у јесен 1915. године погинуо је мајор Војислав Танкосић код Трстеника, а Бошко Арежина послје повлачења преко Албаније почетком 1916. године нашао се на Крфу и у Солуну.

У српским политичким и војним круговима на Крфу и у Солуну послје повлачења преко Албаније било је врло напето. Оптужбе за војну катастрофу 1915. године ишле су ка влади и политичарима, па и војном врху. Црноукаци су били у непрекидном сучељавању са престоланасљедником Александром, Николом Пашићем и тајном организацијом Бела рука коју су чинили официри наклонени престоланасљеднику. Четници Добровољачког одреда Војводе Вука било су војно крило Црне руке и представљали су пријетњу дијеловима српске политике и војске и дворског камарили. Проносили су се гласови да ће црноукаци ликвидирати проњемачки настројеног грчког краља, а као могући атентатор помињао се Бошко Арежина. У кулоарима су се отварале могућности и да се на престоланасљедника Александра изврши атентат од стране црноукаца, а међу тројицом атентатора помињао је и Бошко Арежина.

Бошко је погинуо при неразјашњеним околностима 23. априла 1916. године, а по неким 1. маја 1916. године, у инциденту пред ку-

ћом Петра Живковића, вође Беле руке, привржене престоланасљеднику Александру.

Родитељи Бошка Арежине дуго нису могли остварити своје добровољачко право, него су чак њихове молбе биле одбијане. Занимљиво је да добровољачку земљу су добили тек послје убиства краља Александра крајем новембра 1934. године.

Милан и Јован Гудељ били су рођена браћа. У подацима о Милану наводи се да му је мјесто рођења Жилијево, а Јовану Шумићи, село у околини Невесиња. Јован је био печалбар у Америци гдје се јавио у добровољце српске војске, а Милан као аустроугарски војник био је зарбљен на руском фронту и потом је као добровољац српске војске учествовао у биткама на добруцанском и солунском фронту.

Када су се вратили из рата браћа су остала у Херцеговини. Према увјерењу општине Невесиње породица Гудељ имала је 9. маја 1923. године десет чланова. Старјешина породице био је Никола који је тада био стар 60 година, његова жена Јованка имала је 53 године, син Милан био је рођен 1895, а син Јован 1884 године, син Ђорђо 1894. године, Тодор 1902. године, ћерка Јела 1898. године; Јовина жена Божица била је рођена 1899. године, а ћерка Зорка родила се 30. августа 1922. године. За Милана добровољца из Русије наведено је да „живи одијељен у Невесињу као бирташ“ а Јово је такође „живи одијељен са Миланом у Невесињу.“ Значи, Милан је већ тада почео да се бави кафецијским послом којим ће се бавити и по пресељењу у Бачку.

Милан Гудељ 5. марта 1921. године из Суботице потписан као становник Хоргоша упутио је молбу за надобу добровољачке земље наводећи да су он и Јован добровољци, а Никола (отац) и Тодор Гудељ четници вјероватно учесници Херцеговачког устанка 1875–1878. Појам четник у годинама по Великом рату био је посебно значајан и говорио је о националним борцима за слободу, иако ће званично земља бити надјељивана херцеговачким устаницима под називом борац – усташа. Браћа Јован и Милан 6. јула 1922. године упутили су Министарству за аграрну реформу у Београду молбу да буду надијељени добровољачком земљом. Молбе браће су истовјетне. И један и други траже земљу на посједу грофа Котека код Новог Сада и то на Алпар и Марија мајуру „пошто ми се тамо налазе моји сељаци и пријатељи са којима желим и убудуће да будем у сусједству.“

Јован Гудељ је већ био надијељен земљиштем 1921. године и то

у околини Вршца. Он је добио земљу на велепосједу грофа Михаила Бајића у Великом Жаму у групи добровољаца из Невесиња и Мостара како он у својој жалби од 3. октобра 1922. године наводи „са групом делегата Митра Хамовића.“ Године 1922. највећи дио ове групе добровољаца добио је земљу у опсегу Жупанијског аграрног уреда у Осијеку, а били су насељени на југословенско-мађарској граници гдје су потом основали насеље Ново Невесиње док је Јован био један од ријетких насељеника из те групе који није још добио земљу. Шеф Жупанијског аграрног уреда у Вршцу, Лукић, 17. априла 1923. године био је упознат са случајем Јована Гудеља, али је у свом допису навео да у опсегу аграрног уреда нема расположиве земље. Боравак група добровољаца у Великом Жаму најбоље је описао Јован Шарић вођа колонистичке групе са Кордуна која се такође обрела 1921. године на имању Михаила Бајића: У његовом извјештају од 4. фебруара 1928. године истакнути су узроци неуспјеха колонизације у Малом Жаму.

„Ова заједница изгубила је своје вријеме и своју будућност услјед евакуације румунске границе. Заједница је добила земљу 1921. године у Малом Жаму, али нас је Министарство аграрне реформе преселило у Конак гдје смо седјели на жељезничкој станици десет дана, па одатле натраг у Велики Жам гдје смо били и ту седјели три мјесеца. А одатле у Белики Средиште гдје смо седјели четири године, а 1926. године власт нас је премјестила у Мали Жам гдје смо сада трајно смјештени.“

Милан Гудељ населио се на мајуру Ирмово, посједу грофа Котека, код Кисача. Кућу је потом саградио у колонији Нови Кисач гдје је био извјестан број насељених добровољаца и аграрна словачка сиротиња из Кисача, а који се наплаћао на добровољачку колонију Танкосићево. У Бачкој Милан је настао да се бави кафецијским послом и преко пута жељезничке станице отворио је кафану Локомотива. Оженио се Марицом рођ. Катић из околине Огулина рођеном 1906. године и добио четворо дјеце: Душанку, Бранку, Саву и Јована. Као угледан човјек у новом насељу био је између два свјетска рата секретар четничког удружења. Његов брат Јован остао је да живи у Невесињу и имао је троје дјеце.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ ВЕЛИКА ПЛАНА Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ПРИКАЗАН ФИЛМ О ЧАСНОЈ БОРБИ НЕВЕСИЊАЦА

На Тргу слободе, у свечаној и емотивној атмосфери, невесињској публици и бројним гостима представљено је филмско остварење које на аутентичан и снажан начин приказује један од кључних тренутака српске историје и борбе за слободу.

Филм кроз игране сцене, свједочења историчара и историјску грађу представља причу о храбрости народа Невесиња и Херцеговине. Режију потписује Иван Софреновић, а продукција је реализована уз подршку Министарства културе Србије, у оквиру очувања националног идентитета и културе сјећања. Министар културе Србије, Никола Селаковић, поручио је да је овај јубилеј прилика да данашња генерација покаже да је достојна својих великих предака.

Министар просвјете и културе Републике Српске, Жељка Стојичић, нагласила је да је народ Херцеговине показао изузетну храброст против вишевековне османске власти и да о томе треба да се говори и памти. Аутор и сценариста филма, Светко Ковач, истакао је да се приликом писања сценарија доста ослањао на књигу Риста Пророковића и сачуване дијалоге невесињских устаника са књазом Николом.

Глумац Горан Славић, који је тумачио улогу једног од вођа устанка, Јована Гутића, каже да му као Херцеговцу није било тешко дочарати лик. Посебно му је упечатљив сценски моменат када Невесињци долазе до краља Николе молећи за помоћ и благослов – прави вапај људи који се немају гдје вратити.

ПРЕДСТАВЉЕНО ПРИГОДНО ИЗДАЊЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ

У Невесињу је свечано представљено пригодно издање поштанске марке 150 година Херцеговачког устанка, као подсјетник на значајан историјски тренутак за српски народ и симбол борбе за слободу.

Дијана Грујић, извршни директор за продају и маркетинг у Поштама Српске, истакла је да издавање ове марке има посебно значење. – С поносом у Невесињу представљамо поштанску марку која нас подсјећа на 150 година од Невесињске пушке – догађаја који је био не само искра борбе за слободу, већ и почетак значајних промјена на Балкану. Грујићева је додала да поштанске марке, иако мале по величини, представљају снажне амбасадоре културе и традиције.

– Поште Српске су издале поштанску марку посвећену Херцеговачком устанку и прије 25 година, а овим издањем потврђујемо своје одређење да његамо наслеђе нашег народа.

150 година од Невесињске пушке – устанак који је промијенио српску историју

● У срцу Херцеговине, на Тргу слободе у Невесињу, 6. јула 2025. године, одржана је централна прослава поводом обиљежавања 150. годишњице Невесињске пушке — историјског догађаја који је означио почетак борбе српског народа у Херцеговини против османлијске власти.

Дан је започео Светом архијерејском литургијом у Храму Вазнесења Господњег, којом је начелствовао патријарх српски Порфирије уз саслужење више архијереја, међу којима је био и митрополит црногорско-приморски Јоаникије. Литургији је присуствовао велики број вјерника, али и највиши званичници из региона, укључујући председника Владе Српске Радована Вишковића, изасланика председника Србије Милоша Вучевића, министре културе и информисања Србије Николу Селаковића и Бориса Братину, председника Скупштине Црне Горе Андрију Мандића, градоначелнике Бањалуке, Требиња и Никшића, начелнике источно-херцеговачких општина, као и посланике у Народној скупштини Републике Српске и Србије.

Патријарх Порфирије је у бесједи истакао да је православна вјера сачувала српски народ кроз вијекове и да је слобода и достојанство увијек била његова светиња. – Наш живот се темељи на вјери. Наша православна вјера нас је обликовала и сачувала кроз вијекове – нагласио је патријарх и додао да једнодушност у вјери Христовој повезује народ и проналази пут у тешким временима. Митрополит Димитрије је подсјетио да је Прва невесињска пушка била чин љубави према Богу, вјери, светињи и потомству, а не мржње према туђину.

Након литургије, на Тргу слободе одржана је свечана академија, којој су присуствовали председник Републике Српске Милорад Додик, савјетник председника Србије Милош Вучевић, премијер Србије Ђуро Маџут и бројне званике из региона.

Додик је нагласио да су славни Невесињци који су дигли устанак поставили Невесиње као темељ историје српског на-



рода и његовог идентитета, истичући да Српска мора испоштовати завјет невесињских устаника.

– Не смијемо да преваримо оне који су своје животе положили за слободу – поручио је Додик и додао да српска елита мора дефинисати националне и државне циљеве у сарадњи са Србијом.

Савјетник председника Србије, Милош Вучевић, подсјетио је да су Невесиње и слична историјска мјеста српског народа културни и духовни извори, гдје се писала историја.

– На овом мјесту почео је затворен круг правде и правичности. Пуцањ и поклич Невесињске пушке одјекнули су као знак једног народа који је један и јединствен – рекао је Вучевић.

Премијер Србије Ђуро Маџут нагласио је да је Невесињска пушка била варница за друге ратове и полазна тачка једног од најзначајнијих периода српске историје. Он је указао да је овај устанак симбол вјечите тежње за слободом и правдом, који је довео до признања државности на европском нивоу, али и нагласио да велики интереси тадашњих сила често нису поштовали правду народа.

Председник Скупштине Црне Горе Андрија Мандић оцијенио је да је Невесињска пушка симбол отпора и жртве за слободу свих балканских народа.

– Јунаци Невесињске пушке нису се борили само за своја села, већ за све Србе и за право на живот у слободи – рекао је Мандић, додајући да је овај јубилеј прили-

ка да се млади васпитавају на примјерима херцеговачких и црногорских јунака.

Начелник општине Невесиње, Миленко Авдаловић, подсјетио је да је народ увијек гледао ка будућности и да је данас Невесиње град у развоју, посебно у гранама енергетике и пољопривреде. Он је истакао захвалност владама Републике Српске и Србије за помоћ у развоју града.

Након свечане академије, код спомен-обиљежја у селу Крекови служен је помен јунацима Невесињске пушке, а званичници су положили вијенце. Прва Невесињска пушка подигнута је 9. јула 1875. године и убрзо се проширила на цијелу Босну и Херцеговину уз подршку Србије и Црне Горе.

Прослава је завршена културно-умјетничким програмом који је оживио традицију и духовну прошлост народа. Учешће су узели: Ансамбл Министарства одбране Србије *Стијанислав Бинички*, драмски умјетници Иван Вучковић и Горан Славић, етно пјевач Маша Војводић, народни гуслар Максим Војводић, етно групе *Симонида* и *Свети Димитрије* и ГКУД *Алај – Свислајон* из Требиња. Кроз музику, гусле, пјесму и драмске приказе, програм је подсјетио на хероје који су животе положили за слободу.

Док је сунце спуштало своје златне зраке над брежуљцима Невесиња, атмосфера на Тргу слободе била је помало свечана, помало емотивна. Људи различитих генерација осјећали су понос и одговорност према прошлости, знајући да је слобода дар, али и завјет који траје и који свака генерација мора поштовати.

Изложба о животу харамбаше Пера Тунгуза представљена у Требињу и Невесињу

У оквиру обиљежавања великог јубилеја – 150 година од Невесињске пушке – у Требињу и Невесињу отворена је документарна изложба *Од Невесињске пушке до Солунског фронта*, посвећена харамбашу Перу Тунгузу, једном од најзначајнијих личности српске историје у другој половини XIX и почетком XX вијека. Тунгуз је био један од покретача Невесињске пушке 1875, вођа Улошког устанка 1882. и добровољац у српској војсци у Првом свјетском рату.

Ауторка изложбе је његова праунука Наташа Глигорић, секретар Удружења Невесињаца у Београду, која је поставку засновала на породичној архиви и књигама Перових синова, а уз стручну сарадњу историчара Ненада Урића.

Свечано отварање у Требињу обиљежио је говор конзула Србије у Требињу Мирослава Марковића, док је у Невесињу изложбу отворио председник Комисије за његовање слободарских традиција БОРС-а Војин Гушић.



» Детал са отварања изложбе у Музеју Херцеговине

У културно-умјетничком програму наступили су гуслар Милош Паровић, пјесник Јово Братић и композитор и кантаутор Горан Дука са пјесмом *Захумска*. Програм у Невесињу водио је докторанд ликовних умјетности Ангелина Вукосав.

Изложба је реализована под покровитељством Представништва Републике Српске у Србији, на челу са директором Млађеном Цицковићем, у сарадњи са Музејом Херцеговине у Требињу и удружењем *Култура без граница*, које предводи Трифоко Ђоровић.

Посјетиоци у оба града могли су да виде 27 паноа са архивском грађом, фотографијама и документима који свједоче о херојском путу Пера Тунгуза – од првог пуцања у Бишини 1875. године до његовог учешћа у пробоју Солунског фронта 1918, чиме је овјековјечена једна од најсвјетлијих страница слободарске традиције српског народа.

ДЈЕЦА ЖРТВЕ ГЕНОЦИДА - ОД СТРАДАЊА ДО КАНОНИЗАЦИЈЕ

Света дјеца мученици јастребарски и сисачки

Дјечји логор у Јастребарском, надомак Карловца, био је један од неколико логора за српске дјецу у Независној Држави Хрватској. Логор је основан под именом *Прихваталиште за дјецу изbjељница*, а основало га је Министарство удружбе НДХ, са задатком да се из осталих логора ту сакупе дјеца и одгајају у усташком духу, по узору на јаничаре. Објављени извори наводе да је први транспорт дјеце кренуо из Загреба 11. јула 1942. године и стигао у Јастребарско неколико дана касније. Комплекс логора налазио се на три локације у граду Јастребарском.

Дјечји логор у Сиску отворен је 3. августа 1942. године, када је доведено око 1.300 дјеце из логора Млака и Стара Градишка. Логор је био смјештен у основној школи у Сиску, солани Реис, Самостану сестара Реда Св. Винка и Соколском дому. У Сисак је стигло до краја октобра 1942. године у неколико транспорта преко 7.000 српске дјеце са подручја Козаре, Баније, Лике, Кордуна и Славоније.

ПОТРЕСНА СВЈЕДОЧАНСТВА

Један од најпотреснијих објављених докумената који говори о умирању недужне дјеце у Јастребарском је биљежница чувара мјесног гробља Фрање Иловара. Поступајући према наређењима данима је сахрањивао мртве малишане и о томе водио дневник. Дјечја тијела, како наводи



гробар, била су спакована у кутије и сандуке. Да би их што више стало у један сандук, силом су затварани сандуци. У једној „киштри“ могло је бити и до десеторо дјеце. Свеска Фрање Иловара најтужнији је свједок дјечјег страдања у том усташком логору. Чувар гробља је своје „радне дане“ рачунао на „куне“ и „комаде“. Рачуне је својим потписом овјеравала часна Гау-

диенција. Свеску је описао Драгоје Лукић у својим књигама. На првој страни дневника записано је да је само 22. јула 1942. године сахрањено 107 дјеце. Онда стоји рачун и потврда: „Примио на рачун копања гробова 10 000 куна за сто комада дјеце покопане“. На следећем листићу је забиљешка: „Рачун за упок – 243 комада дјеце x 150 куна – 36 450 куна“. Од 22. јула до 11. августа 1942. године гробар је свакога дана записивао колико је покопано мушке, а колико женске дјеце. Крај сваког датума испод слова која су означавала пол, записивао је цифре или уносио само усправне цртице, свака цртица представљала је једну смрт.

3.336 ДЈЕЦЕ ПРОШЛО КРОЗ ЛОГОР

Кроз дјечји логор Јастребарско, у периоду од 11. јула 1942. до 26. августа 1942. године према неким документима прошло је 3.336 махом српске дјеце, од тога више од 2.000 са Козаре.

За непуних мјесец и по дана у овом логору „званично“ је уморено 768 дјеце, узроста од неколико мјесеци до 14 година. На споменику је наведен број од 468 уморених заточеника дјечјег логора, али права истина можда никада неће ни бити откривена.

Истраживач Драгоје Лукић је на једном мјесту навео бројку од 1.011, а на другом 1.026 умрле дјеце, рачунајући свакако Јастребарско и Реку, као и дјецу из Ја-

стребарског која су умрла у загребачким болницама. Архив Југославије у Београду посједује фонд *Савезна Комисија за њојис жртва рата 1941–1945. Босна и Херцеговина*, (фонд 179, XXXIV, 46, А. 93) у ком је и списак 560 имена дјеце која су пострадала у Јастребарском. Нажалост, многе породице чија су дјеца пострадала нису преживјеле грозоте ратног вихора.

Четврта кордунашка бригада НОВЈ узела је Јастребарско 26. августа 1942. године, након чега је логор затворен. Командант бригаде Никола Видовић наводи да су у логору затекли 727 заточене дјеце. Дјечји логор у Сиску затворен је 8. јануара 1943. године.

Прву икону Светих новомученика – младаца јастребарских, урадиле су монахиње Манастира Светог Василија Острошког у Бијељини 2021. године, а њу је Његово Преосвештенство епископ зворничко-тузлански Фотије даривао Епархији горњокарловачкој.

Иницијативом и трудом епископа горњокарловачког Герасима, Свети архијерејски сабор 21. маја 2022. године донио је одлуку: „На основу предања Православне цркве, а сходно члану 69. тачка 8) Устава СПЦ, дјецу мученике јастребарске и сисачке прибојати лику светих.“ Њихов помен се прославља 13. јула/31. јуна.

ЃАКОН БУДИМИР КОКОВИЋ
КАЛЕНДАР СПЦ ЗА 2023. ГОДИНУ

33 ГОДИНЕ ОД СВИРЕПОГ УБИСТВА СЛОБОДАНА СТОЈАНОВИЋА

У Храму Светог Ѓакона Авакума у Дрињачи обиљежено је 33 године од убиства 12-годишњег Слободана Стојановића у Каменици код Зворника. Слободан је у јулу 1992. године свирепо убијен након што се вратио у село по пса, а његово тијело пронађено је у јами у Новом Селу.

Патолози су утврдили да је дијете имало повреде главе и да му је стомак пререзан у облику крста. Свечана литургија и полагање цвијећа на гроб одржани су у присуству родбине, пријатеља и представника локалних власти.

Свештеник Марко Данојловић поручио је да литургија шаље поруку љубави и да очекује опроштај од оних који су извршили злочине над Србима. Градоначелник Зворника Бојан Ивановић и начелник општине Сребреница Милош Вучић истакли су да жртва Слободана и свих страдалих у Подрињу мора остати у сјећању и да се трагедије сличне овој више не смију поновити.

ПОМЕН ЗА 463 ЖРТВЕ УСТАШКОГ ЗЛОЧИНА У САДИЛОВЦУ

У Цркви Рођења Пресвете Богородице у Садиловцу на Кордуну служен је парастос за 463 Срба, од којих 149 дјеце, које су усташе убиле и запалиле у овом храму 31. јула 1942. године.

Парастос су, уз педесетак потомака и мјештана, служили свештеници из Коренице и Плашког. Од 2009. године парастос се обавља на иницијативу потомака жртава у цркви која је два пута уништена – током Другог свјетског рата и у рату деведесетих. Злочин у Садиловцу однио је око 70 одсто становништва овог краја, чији је једини „гријех“ био што су били православни Срби. У злочиначкој акцији Олуја 1995. године Садиловац је потпуно спаљен.

Прва молитва и откривање моштију новомученика гаравичких и бихаћко-цазинских у Бихаћу

Унедјељу, 27. јула 2025. године, у Бихаћу, Храм Силаска Светог Духа на Апостоле био је препун. Ваздух је био испуњен мирисом тамјана, док је тихи шапат молитви прожимао простор. Вјерници су окупљени да се молитвено присјете новоканонизованих новомученика гаравичких и бихаћко-цазинских. Ова свечаност, прва те врсте у овом крају, претворила је цркву у мјесто дубоког поштовања и тихе, али снажне историјске свијести.

Свету архијерејску литургију предводио је Његово преосвештенство епископ бихаћко-петровачки Сергије, уз саслуживање бројног свештенства из региона: архимандрита Серафима (Кужић), епископа Василија (Рожић), протопрезвитера Стојка Стрике, Миладина Тешановића, Саве Јанковића, Бојана Митрића, Дејана Зељкића, Алена Марића, Јована Бањца, презвитера Александра Бјеличића и протођакона Немање Релића.

Током литургије, епископ Сергије је поручио да је овај дан јединствен и непоновљив.

– Прије осам деценија, хиљаде Срба мучки је убијено на подручју Гаравица, Бихаћа и Цазина само зато што су сметали онима који су жељели етнички чисту државу. Многе српске куће никада се нису опоравиле од тог страдања – рекао је владика.

Он је подсетио да су муче-



» Молитва пред иконом новомученика гаравичких и бихаћко-цазинских

ници својим животима запечатали вјеру којом су живјели.

– Ниједна српска кућа тог лета 1941. није остала независна у црно. Неке породице су нестале заувјек, засеоци су избрисани, а православни храмови уништени у ватри. Храм Свете Тројице био је први уништен до темеља у злочиначкој НДХ – додао је владика.

На литургији, присутни су цјеливали мошти новомученика и икону, а парох бихаћки, протопрезвитер Славиша Милиновић, рукоположен у чин протопрезвитера за свој пастирски рад, нагласио је духовни значај овог догађаја.

– Мошти мученика су највеће сидро које српском народу неће дозволити да заборави Уну и Поуње. Коријен је јак и неуништив, из њега могу изнићи благословени издаци. Оно што је било њихово мора остати ваше да би припадало вашим потомцима – поручио је Милиновић.

Сваки угао храма одјекивао је тихим молитвама, а пој хора и свештенства одјекнуо је као живи подсетник на страдање и снагу народа. Вјерници су додиривали руку, цјеливали мошти, док су старији причали млађима приче о трагичним догађајима из лета 1941. године.

Након литургије, трпеза љубави у храмовној порти окупила је све, а разговори су се одвијали уз мирис свјеже припремљених славских приноса и благословену храну.

Историјски подаци које је владика Сергије навео додали су тежину овом догађају: Сабор СПЦ је на мајском засједању унио имена мученика гаравичких и бихаћких у диптихе светих, а њихов спомен одређен је за 27. јул. Према историјским изворима, у Гаравицама је од 28. јула до 4. августа 1941. године убијено 12.000 Срба, међу којима је велики број дјеце. Британски извори наводе да је за три мјесеца страдало око 14.500 цивила, што Гаравице сврстава на друго мјесто по броју жртава у БиХ у Другом свјетском рату.

Овај дан у Бихаћу, испуњен молитвом, успоменом и дубоком поштовањем, подсетио је све присутне да се историја не смије заборавити и да духовна и културна наслеђа морају остати живо сјећање за будуће генерације.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ПОМЕН У БРВНИКУ - ПАРАСТОС ЗА ПОГИНУЛЕ БОРЦЕ И ЦИВИЛЕ

У Брвнику код Шамца служен је парастос у част 18 погинулих бораца Војске Републике Српске и шест страдалих српских цивила током Одбрамбено-отаџбинског рата. Свештеници су молитвом и поменом одавали почаст жртвама, а присутни су били бројни грађани, укључујући породице погинулих и мјештани Брвника. Након парастоса код спомен-обиљежја положени су вијенци, уз учешће породица погинулих, представника мјесне Борачке организације Брвник, општине Шамац и Општинске борачке организације. Међу присутнима били су и начелник општинског Одјељења за привреду и инспекцијске послове Јадранко Тодоровић и начелница Одјељења за општу управу Наташа Маринковић.

ТРНОВО - ПОМЕН СТРАДАЛИМ У ОТАЏБИНСКОМ РАТУ

У Храму Светог Георгија у Трнову служена је литургија и одржан парастос за погинуле српске борце и цивиле током Одбрамбено-отаџбинског рата. У нападу муслиманских формација страдало је више од сто бораца и преко стотину цивила, најмлађа жртва имала је 18 мјесеци, а најстарија 96 година. Помен је служен и код споменика на превоју Рогој. Представници породица погинулих и локалне власти положили су вијенце, а присутни су нагласили да правда за жртве још није постигнута. – Ниједна српска жртва не смије бити заборављена. Овдје смо да се сјетимо погинулих бораца и цивила и да истину преносимо млађим генерацијама – поручио је изасланик српског члана Предсједништва БиХ, Бошко Томић. Храм Светог Георгија, који је током рата срушен, обновљен је у миру и поново је постао мјесто молитве и сјећања. РТРС

МЕДЕНО БРДО: 30 ГОДИНА ОД УБИСТВА СРПСКИХ ВОЈНИКА

Навршило се 30 година од ликвидације девет припадника Српске војске Крајине које су заробили припадници ХВО-а и Хрватске војске на предјелу Медено брдо на Динари. За овај злочин над Србима још нико није одговарао, саопштио је Документационо-информациони центар *Веритас*. Приликом заробљавања војника, везисти Српске војске Крајине забиљежили су разговор непријатељске стране, који потврђује да су сви заробљени били живи. Након злочина покренута је акција *Олуја*, а судбина шест од девет убијених остала је непознатица до 1998. године, када су преко Комисије за нестала лица Херцег Босне пронађени остаци у вртачи на Меденом брду. Комисије за нестала лица Републике Српске и Херцег Босне обавиле су извиђање терена, а ексхумирани остаци пребачени су у Бањалуку. Међу идентификованима били су: Здравко Вујко, Миленко Радишић, Дамир Манојловић, Милан Мацура, Љубомир и Милорад Урукало, Маринко и Винко Ковачевић и Жељко Ераковић. Иако су кости биле спаљене, трагови на одећи, обући и опреми указују да су војници убијени након заробљавања и бачени у вртачу с намјером да се прикрију трагови злочина. Породице су их заједно сахрањиле на Пердуовом гробљу у Бањалуци, гдје им је подигнут заједнички споменик. За овај злочин још нико није одговарао ни пред домаћим, ни пред међународним судовима.

Молитва ливањским мученицима одјекује гдје год Срби живе

ФОТО: ОМ ЛИВАЊСКА



» Са богослужења у Сиригу

У времену када свакодневне бриге често потискују сјећања на страдалнике, традиција и вјера постају мостови који нас повезују са сопственом историјом и идентитетом. Прослава Светих ливањских новомученика и Великомученице Марине није само литургијско славље – то је чин колективног памћења, изражавања поштовања према онима који су свој живот положили за вјеру и народ. Кроз ову свечаност у православним храмовима широм региона и дијаспоре, заједница поново налази снагу у својим коријенима и у вјечном духу православља.

Од 27. јула до 4. августа ове године, бројне православне цркве у Федерацији БиХ, Републици Српској, Србији и Сједињеним Америчким Државама биле су домаћини свечаних литургија посвећених Светој Великомученици Марини и Светим свештенумученицима и новомученицима ливањским. Богослужења су одржана с посебном свечаношћу и достојанством, окупљајући вјернике и потомке страдалника.

Дана 27. јула, света литургија уз цијеливање моштију ливањских мученика служена је у Цркви Светог Николе у Чикагу. Дан касније, 29. јула, у обновљеној цркви у селу Голињево код Ливна, литургију је предводио јеромонах Ангеларије (Гаврић), на дан када се обиљежава сјећање на Свету Великомученицу Огњену Марину и Ливањске новомученике. Вечерње богослужење у Цркви Светог Јована Богослова у Бањалуци окупило је потомке ливањских новомученика који и данас живе на том подручју.

Светом архијерејском литургијом 30. јула у Ливну, у Цркви Успења Пресвете Богородице, предводио је епископ бихачко-петровачки Сергије са свештенством епархије и парохом Жељком Ђурицом. Литургији су присуствовали бројни вјерници и потомци ливањских страдалника.

И у Београду, у Храму Светог Марка, као и у Новом Саду, у Саборној цркви, литургије су служили локални свештеници, окупљајући потомке ливањских жртава. У Сиригу, богослужење је одржано у Цркви Светог Василија Острошког уз присуство породице Лалић и потомака новомученика.

У црквама Епархије сремске, као и у манастирима Жича и Пресвете Богородице Тројеручице на Авали, одржане су литургије и акатисти, док је у Цркви Свете Петке у Орланду (САД) служена литургија уз цијеливање моштију.

Прослава је настављена 31. јула светом

литургијом у Цркви Успења Пресвете Богородице у Губину, као и богослужењем на мјесту Пољанице у селу Чапразлије и православном гробљу у Лиштанима, које је служио јеромонах Ангеларије.

Света литургија служена је на спомен-гробљу Барјак у селу Челебић, као и у Цркви Свете Великомученице Недјеље на Мерајама у Брчком. Ове свечаности, које су објединиле вјернике из различитих крајева свијета, показују да сјећање на Свете ливањске новомученике живи кроз вјеру, традицију и заједничку молитву, као трајни мост између прошлости и садашњости.

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ ВЕЛИКАПЛАНА
Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ГОДИШЊИЦА УБИСТВА 14 ЖЕТЕЛАЦА У СТАРОМ ГРАЦКУ

Моба са које се нико није вратио

Прије тачно 26 година, 23. јула 1999. године, близу села Старо Грацко код Липљана на Косову и Метохији убијено је 14 Срба, жетелаца, који су тог дана изашли на њиве ка атару сусједног села Бујанце да покупе жито. Злочин се догодио 41 дан послје доласка међународних снага на Косово и Метохију, чији је један од главних задатака требало да буде обезбјеђење преосталих Срба у покрајини. Нико од жетелаца који су тог дана предвече изашли на мобу није се вратио кући.

Убијени су: Милован Јовановић (30), браћа Јовица (29) и Раде (32) Живић, Андрија Одаловић (32), јединац, Слободан (32), Миле (39), Новица (17) и Момчило (43) Јанићијевић, Станимир (44) и Бошко (52) Декић, Саша (36) и Љубиша (60) Цвјетић, Никола Стојановић (63) и Миодраг Тепшић (48). Гробље у Старом Грацку, на коме су сахрањени жетеоци, више пута је скрнављено и рушено.

Ни 26 година послје масакра не зна се тачно шта се догодио на њиви. Јединице које су нападе жетеоце могуће је да су их опколиле, похватале, па стрељале, а испалено је десетине хитаца. У селу се помиње и верзија да су убице биле пресвучене у униформе КФОР-а, што им је омогућило да приђу близу жетеоцима.

Дневни лист *Полишика* објавио је изводе из докумената НАТО-а који указују да је напад на Старо Грацко организовала и извршила јединица тзв. ОВК *Форшун*. Британски истражитељи идентификовали су починиоце и командни ланац до врха ОВК, док је Хашим Тачи, некадашњи предсједник

Косова, положио вијенац на споменик убијеним жетеоцима.

Свједочење мјештанина Драгана Торбице открива детаље о злочину: лешеве су били груписани, крв свјежа, а један локални Албанац који је видео убице пронађен је мртав у шуми. Жетеоци су били насилно убијени и дијелови тијела закопани у рупе на њиви.

За злочин нико није одговарао. Под истрагом су била седморица Албанаца, али је Специјално тужилаштво у Приштини, у координацији са Еулексом, 2017. године обуставило истрагу због „недостатка доказа“. Миљазим Битићи ухапшен је 2007. због сумње да је учествовао у убиству, али је пуштен након два мјесеца, такође због недостатка доказа.

Тог 23. јула 1999, жетеоци су изашли да помогну једни другима и заврше жетву, али се нико од њих није вратио. Породице су узнемирено позивале штаб КФОР-а у Липљану, који им је одговорио да немају довољно људи и возила за претрагу. Први трагови тијела нађени су близу њива, уз трактор и комбајн, док су нека од тијела била унакажена ударцима тупим предметима и груписана у крут.

Још тежа је рана што нико за масакр није одговарао, а обећања међународне заједнице, укључујући и Бернара Кушнера, да ће убице бити кажњене, остала су неиспуњена. Људи из Старог Грацког не само да су убијени, него су страдали мучки и на суров начин, уз иживљавање над тијелима мртвих.

Њиве на којима се злочин догодио данас се више не обрађују, као трајни споменик стравичном злочину. Митрополит Амфилохије одао је почаст жртвама, истичући да се заборавом даје шанса за поновне злочине.

КОВИЋ У ПРЕБИЛОВЦИМА: ИДЕНТИТЕТ СРБА СЕ ГРАДИ НА СЈЕЋАЊУ И ЖРТВИ

У Пребиловцима је, у Културном центру *Свети краљ Милутин*, одржано предавање историчара Милоша Ковића поводом обиљежавања Светих мученика пребиловачких и доњохерцеговачких и десет година од осветштања Храма Васкрсења Христовог. Ковић је истакао да Пребиловци нису обично село, већ мјесто које носи све дамаре српске историје, традиције и страдања, и да геноцид над Србима током Другог свјетског рата мора бити уграђен у темеље српског идентитета. – Не ради мржње, нити наметања колективне кривице, већ да се сачува сјећање на свете мученике и да се то никада више не понови – поручио је Ковић. Историчар је нагласио да се идентитет Срба не гради само на поријеклу, већ на сјећању, језику, предању и Цркви која већ 800 година непрекидно чува културну и духовну баштину народа.

– Предање је више од историје коју пишу историчари, оно нам даје смисао и сакралну везу са нашим прецима – казао је Ковић. Предавању је претходио акатист Светим мученицима пребиловачким и доњохерцеговачким, а присуствовао је велики број Херцеговаца. Ковић је упознао посјетиоце и са историјом Храма Васкрсења Христовог, изграђеног 2015. године у знак сјећања на око 4.000 Срба страдалих у Другом свјетском рату, чије су кости након више деценија сакупљене и почивају у крипти храма. Он је нагласио да Пребиловци опомињу и пркосе свима који би мислили да се један народ може истребити са свог вјековног огњишта, те позвао на очување истине о страдању и духовне везе са својим прецима.

Шест деценија Мокропољских сусрета

Окупило се и овог лета у Буковици и старо и младо. Стигли су Мокропољци са свих страна свијета, од Србије, Немачке до далеке Канаде, планирајући летње распусте и годишње одморе баш у вријеме када се у њиховом селу организују традиционални *Мокропољски сусрети*. У последњим данима јула, у паузама између купања на оближњој Зрмањи коју, бар када се ради о локалном становништву, ни за једно море не би мијењали, чистиле су се сеоске улице, ливаде и спортски терени како би све било спремно за спортска такмичења и овогодишње културне садржаје. Неколицина Мокропољаца млађе генерације, који су више живота проживјели у некој другој земљи неголи у мјесту свог рођења, преузели су на себе задатак и обавезу да „Сусрете“ наставе, његујући некадашњу традицију, али уз додатак садржаја којима би привукли и оне најмлађе који су о Мокром Пољу слушали само од својих најближих. Уз Храм Светог апостола Луке из 1537. године у којем се, у прошлости, дуго година чувало Мокропољско Јеванђеље, значајан споменик словенске писмености, све је врвило од младости, дјечје граје и живота.

РАДОСТ НАЈМЛАЂИХ

На ове дане у Мокром Пољу чека се током читаве године. Људи планирају своје годишње одморе како би у вријеме одржавања *Мокропољских сусрета* заједно били у свом селу. Прилика је то да се виде, састану, да им се дјеца упознају, па и да се заједно присједе дјетињства и младости када су генерације њихових очева и дједова били учесници ове манифестације.

– Истина, није тада било пуно садржаја за дјецу, све се више ослањало на балоте, карте, можда неке старије традиционалне игре и обавезну трку магараца која датира од самог почетка. Управо из тог разлога, како бисмо укључили баш све генерације, првенствено дјецу која нису имала прилику родити се и одрастати овдје, ове године потрудили смо се да организујемо садржаје за све узрасте. Једно вече било је посвећено монодрами *Искра*, коју је Маја Колунџија по први пут одиграла у нашем селу и упркос лошим временским прогнозама и најављеном невремену, простор некадашње сеоске задруге био је испуњен до последњег мјеста – појашњава Горан Ба-



» И даме се такмичиле у повлачењу конопа

бић, један од организатора овогодишњих *Мокропољских сусрета*, истичући како су посебно задовољни интересовањем дјеце за дјечју олимпијад у селу.

– Ове године такмичиће се у скакању у врећама, ношењу лоптица у кашици, набацивању обруча и још неким играма кроз које ће показати спретност, брзину и снажљивост. Женски дио одмјериће снаге у повлачењу конопа. У истој категорији такмичиће се и мушке екипе, затим је ту кошарка, стони тенис, али и обавезна трка магараца која је намијењена свима – наводи Бабић, додајући како се у обавезну такмичарску категорију некада уврштавало плетење, ткање и остале сеоске радности из свакодневне тадашњих житеља села, но због околности у последње три деценије доста се тога измијенило.

МАГАРЦИ ЗАШТИТНИ ЗНАК БУКОВИЦЕ

Чињеница је, на коју нас и Горан подсећа, да је у Мокром Пољу прије Другог свјетског рата живјело више од 3.500 становника, прије последњег рата њих око 1.000, док данас у селу живи свега 168 сталних мјештана, бар по резултатима пописа становништва из 2021. године.

– Традиција сусрета у нашем селу дати-

ра ево већ готово 60 година и наша је жеља да сваке године окупимо што више људи са ових простора, без обзира, на националну, вјерску или неку другу припадност. Једне године организовали смо Буковачки караван на којем су приказани свадбарски обичаји који су се преносили у прошлости, затим смо организовали културно-умјетничке програме у којима су гостовале бројне пјевачке групе и културно-умјетничка друштва, да бисмо сада уврстили и спортске активности и такмичења за све генерације. Магарци су били и остали заштитни знак ових крајева, па је такмичење у јахању на магацима нешто што је један од симбола ове манифестације – каже Јован Бједов, један од организатора, који је ове године био задужен за културно-умјетнички дио програма у Мокром Пољу.

А да трка магараца, како се то у овим крајевима најчешће каже, јесте један од симбола Мокропољских сусрета, показало је и овогодишње интересовање у пријавама за исто. И старо и младо, и жене и мушкарци, имали су прилику да конкуришу за трку, али не и да бирају магараца за такмичење. Након кратког упознавања са животињама и најосновнијих смјерница за ток трке, са стартне позиције кренуло

је неколико најодважнијих. Но да су магарци животиње у чију ћуд је тешко проникнути, показало се и овај пут. Једни су своје такмичаре с леђа збацили одмах након стартне позиције, други су кренули у правцу супротном од предвиђеног, трећи се пак укопао у мјесту, па ниједна метода није помогла да трку настави, док су четири најодважнија, кроз масу људи, ипак поносно дотрчала до циља. Побједник у овогодишњој трци била је осамнаестогодишња Николина Маркош, млада дјевојка рођена у Немачкој, али поријеклом које датира из оближњих Пађена.

– Такмичила сам се први пут и то на наговор родитеља који су ми рекли да је то посебно искуство. Било је и смијешно и лијепо, памтићу ово као посебну успомену. У Немачкој сам рођена, али сваке године лети долазимо у Мокро Поље, дружимо се са људима овдје и уживамо у свему овоме јер код куће је увијек најљепше – с осмијехом прича Николина, додајући да у Немачкој редовно одлази на јахање, али је јахање на магацима ипак другачије искуство.

И док је Николина уживала у побједи, насмијана позирајући поред свог послушног магараца, исту радост није дијелио Небојша Модрић из Радучића. Његов магарца за трку одустао је након само неколико метара од стартне позиције и на даљње учешће нису га успјели мотивисати.

– Изгледа да га нису баш добро нахранили пред трку. Други пут сам учествовао, пробао све методе, али ништа није помогло. Морам рећи да ја живим у Аустралији, али редовно долазим на *Мокропољске сусрете* и мени ово много значи. Имамо традицију која траје и коју морамо наставити и надам се да ће наши људи сваке године долазити у што већем броју, а ја ћу се потрудити да следеће године изаберам мало јачег магараца за трку – каже Небојша, додајући да је овдје учешће ипак важније од побједе јер се ради о специфичној врсти животиња на чију нарав није лако утицати.

Уз наступ изворних пјевачких група *Сирмица* и *Буковчани*, Културно-образовног друштва *Јеврем Грујић Книн* и гостујућег *Табу бенда* из Србије, дружење на Сусретима потрајало је до касно у ноћ, а учесници поручују како је до следећих предуго чекати, па нова дружења највључује већ у вријеме васкршњих празника.

БАСКА РАДУЛОВИЋ / СРБИЈА

Скугрићки сабор – идеја о „Требавској кући” као музеју завичаја

Код Храма Рођења Пресвете Богородице у Скугрићу, општина Модрича, данас је одржан први *Скугрићки сабор* који је окупио више стотина мјештана, као и бројне Скугрићане, Требавце и Посавце који живе и раде ван граница Републике Српске.

Иако неколико хиљада људи из овог краја живи у иностранству, обичаје и традицију његују и далеко од родне грудне. Управо зато сабор је био прилика да се обнове завичајне везе, покрену нове иницијативе и заједно прослави наслеђе овог краја.

Једнодневна манифестација донијела је богат културно-умјетнички, спортски и музички програм, а организатори су били Црквена општина Скугрић и Удружење грађана *Скугрић*. На сабору је учествовало и петнаест излагача из Скугрића, Модриче, Вукосавља, Угљевика и Боботе, који су представили производе кућне радности, старе предмете, алате и домаћу храну.

Предсједник Удружења, Јован Мишић, нагласио је да је циљ био да се покаже бо-



» Предсједник Удружења, Јован Мишић

гатство Скугрића и да сабор постане традиција.

– Намјера нам је да јавности представимо шта све имамо у Скугрићу. Наш крај је познат по ракији, по шљиви, по меду, имамо добре произвођаче и ракије и меда. Ове године приређен је и богат културни и забавни програм, а подршку је дао и предсједник Републике Српске Милорад

Додик, који је поклатио вола на ражњу – рекао је Мишић.

Старјешина Храма Рођења Пресвете Богородице, свештеник Небојша Столивер, истакао је да је циљ сабора окупљање свих људи из завичаја и дијаспоре, те најавио оснивање завичајне куће која ће имати улогу музеја овог краја.

– Наша идеја за „Требавску кућу” јесте да направимо завичајни музеј који ће носити све одлике Требаве и Посавине. Скугрић је мјесто гдје се преплићу менталитети и животне навике ова два подручја, а то ће бити и основа поставке нашег будућег музеја – поручио је Столивер.

Своје утиске подијелили су и учесници сабора. Цвијетин Томић, који је педесет година провео у Немачкој, истакао је да му је најљепше у завичају.

– Овдје је сада лепше него икада прије. Скугрић никада није био овако жив – нагласио је Томић.

Никола Илић, који од 1996. ради у Швај-

царској, рекао је да сваки слободан тренутак користи да дође у родни крај.

– Трудимо се да млађе генерације које живе у иностранству не забораве своју културу и завичај – додао је Илић.

Сабору су се радо одазвали и гости из других мјеста. Гордана Саиловић из Боботе у Хрватској истакла је да велики број становника њеног села води поријекло са ових простора, те да се увијек осјећају као код куће.

Јелена Спасојевић из Удружења *Сјећалост* из Угљевика подсетила је на значај очувања традиције.

– Често учествујемо на сајмовима и дружењима, јер је то најбољи начин да представимо свој рад и аутентичне производе нашег краја – казала је она.

Замјеник начелника општине Модрича, Тамара Евђић, поручила је да локална управа подржава овакве манифестације које имају за циљ повезивање људи и очување традиције.

ПТРС/СРНА

ТРАДИЦИЈА ДУЖА ОД ПОЛА ВИЈЕКА: ОДРЖАНО 29. СИЈЕЛО ТРОМЕЂЕ



» Као и сваке године у Стрмици се може видјети богатство фолклора и чисти љепота изворне пјесме



» Мила Миздрак, једна од полазница радионице ојкачке пјесме

Ојкачка пјесма оживјела Стрмицу

У малом селу Стрмица код Книна, на тромеђи Босне, Лике и Далмације, одржано је 29. *Сијело тромеђе*, традиционална манифестација која више од пола вијека окупља љубитеље изворне ојкачке пјесме, народних обичаја и културне баштине Срба у региону. Овај јединствени сабор, одржан у порти Цркве Светог Јована Крститеља, привукао је стотине посјетилаца – од Крајишника који живе у околини Книна, до оних који су дошли из Србије, БиХ и других земаља, па чак и са свих континентата, јер многи своје годишње одморе темпирају тако да могу бити дио ове вишедесетогодишње традиције.

Програм је традиционално започео оглашавањем звона цркве, а затим су домаћини, мушка пјевачка група *Стрмица*, поздравили госте химном *Сијела – Волим Босну, у срцу ми Лика, Далмацију љубави велика*. Из грла пјевача кроз стотине аплауза и емоција, које су биле готово опипљиве, прозвучале су старе, проверене ојкачке линије. Видјела се и понека суза, што је подсјетило на дубоку везу заједнице са својим коријенима и традицијом.

Наступи су се наставили са више од двадесет пјевачких и фолклорних група:

СКД *Просвјеша* из Загребa, група *Унац* из Дрвара, СКУД *Гаврило Принцип* из Босанског Грахова, Крајишка група *Плићвице* из Коренице, чланови Културно-образовног друштва *Јеврем Гујић* из Книна, хор *Просвјеша* из Сплита, Пјевачка група *Буковчани* из Книна, као и чувени диплар и ојкач Обрад Милић са пјевачком групом *Бојаиник* из Жегара. Сви су својим наступима показали различите технике извођења ојкачких пјесама – од класичне двогласе до тзв. грокталица, најтежег начина пјевања који захтијева изузетну вјештину и контролу гласа.

Један од најдражих тренутака био је сусрет са старијим мајсторима као што је Обрад Милић, учесник од првог *Сијела* још 1974. године. – Осамдесет и осма ми је година, али долазим и даље. Глас још служи, ноге мало слабије, али срце је ту и пјесма се мора чувати – рекао је Милић, истичући да је за њега свако *Сијело* потврда да обичаји неће бити препуштени забору.

Посебан значај ове године имала је радионица ојкачке пјесме, коју је водила етно појац и чуварка традиције Светлана Спајић из Београда. На часовима је учествовало двадесет младих жена из Стрмице, Книна

и околине, а циљ је био научити их како се правилно изводи ојкачка пјесма, као и укључити нове генерације у његовање народног наслеђа. Међу полазницама била је двадесетогодишња Мила Миздрак.

– Ово је дивно искуство. Учила сам од Светлане како се пјесма правилно изводи, а љубав према ојкачкој пјесми је нешто у човјеку, нешто што се осјећа и живи.

На овогодишњем *Сијелу* додијељена је и плакета *Page Матијаш* изворној пјевачкој групи *Унац* из Дрвара, за изузетан допринос очувању традиције и културног идентитета Срба у Далмацији, Лици и Босни. Плакету је уручио син оснивача, Игор Матијаш, а присутни су нагласили важност континуитета и преношења знања на млађе генерације.

Манифестација је, као и увијек, била испуњена богатством фолклора: ред ојкачке пјесме, ред здравице, ред личног глувог кола, народних игара из Шумадије, врањанске свите, кореографија са Косова и Метохије, гусала, загрљаја и здравица које се чекало цијелу годину. Све то показује снажну везу заједнице са својом културом и потребу да се обичаји не забораве.

Организатори истичу да је овогодишње

Сијело било посебно изазовно: окупити учеснике и обезбиједити финансијска средства није било лако, али љубав према традицији побједила је све препреке. – Иако смо, по први пут, остали без вокалног солисте који би забављао публику након званичног програма, сви гости су показали огромну енергију и привукли пажњу публике – истакао је Игор Матијаш, један од организатора.

Историјски контекст: *Сијело тромеђе* је први пут одржано 16. јуна 1974. године у Дому културе у Стрмици, у оквиру емисије *Село весело* Радио Београда. Од тада је имао три прекида: током осамдесетих, за вријеме рата деведесетих и због пандемије ковида. Ипак, традиција се наставља, а манифестација је и данас један од најважнијих културних догађаја Срба у региону.

На крају вечери, осјећај задовољства и тоpline, осјећај припадности заједници и поноса на очување традиције, био је видљив на лицима свих присутних. – Здравом били и догодине поново дошли – поручили су здравичари, а Стрмица је још једном потврдила да ојкачка пјесма и народна баштина не смију бити заборављени.

ВАСКА РАДУЛОВИЋ / СРБИ.ХР

ОДРЖАН 16. ЈАЊСКИ ВИШЕБОЈ

Недељко Керлец и Бошко Поповић тријумфовали под Виторогом

Подно величанственог Виторога, у Стројицама код Шипова, 20. јула 2025. године, по шеснаести пут одржан је Јањски вишебој, манифестација која окупља најбоље косце из региона и обнавља старе занате, вјештине и обичаје. Поново су Стројице биле центар свијета – мјесто гдје падају откоси један за другим, све у жељи да се сачува једна лијепа традиција која хиљаде уста хранила и која и данас живи у срцима Јањана.

Прије самог такмичења, учесници су се окупили у православном Храму Рођења Пресвете Богородице, да се на достојанствен начин присјете покојног Милана Марјанца, оснивача и дугогодишњег покровитеља Јањског вишебоја, човјека чија је љубав према традицији покренула ову дивну причу. – Хвала Богу, успјели смо обновити рад КУД-а *Јањ*, понајвише залагањем пароха Радослава Станковића и нашег колектива. Данас, на нашем Јањском вишебоју, поново припремамо богат културно-умјетнички програм и традиционално

надметање у косидби – истакла је Сара Максимовић, предсједница КУД-а *Јањ*.

Парох Стројички, Радослав Станковић, подсјетио је на значај овог сабора и на историјско наслеђе краја. – Овдје је некада било 12.000 вјерника, али и данас, у данима око Јањског вишебоја, видимо да народ и даље чува сјећање на начин живота прекада. Вишебој и санација храма доказ су да овдје ипак има живота – казао је он.

Милан Ковач, начелник општине Шипово, нагласио је важност укључивања младих у ову манифестацију. – У ову манифестацију покушавамо да укључимо све генерације како би се косидба сачувала и очувала као дио наше баштине.

У центру пажње, као и обично, била је Јањска косидба. Млади косци привукли су посебну пажњу публике, а најспретнији и најбржи био је Бошко Поповић из Бачке Паланке.

– Долазим из села Обровац, а мој прадед Ђуро је поријеклом из Врточе. Захваљујући њему породично гајимо љубав пре-



ФОТО: ЉУБИНКО СПАСОЈЕВИЋ / ЕЛТА ТВ

ма косидби, коју се трудим да и ја његујем. Са дванаест година први пут сам узео косу у руке, а сада имам 18 – рекао је Поповић.

На крају, титулу најбољег освојио је Недељко Керлец, рођен у Јању, а данас становник Руменаца у Србији.

– Редовно долазим на косидбе, али ова ми је најдража. Побједе на Рајцу, у Петровцу и на Балкани никада неће избрисати ову

посебну чар Јања – рекао је Керлец, примајући шампионски пехар.

Шеснаести Јањски вишебој потврдио је да стара умјетност косидбе и даље живи, да традиција и култура краја настављају да окупљају људе и инспиришу нове генерације, а сјећање на Милана Марјанца подсјећа да све ово има дубоко срце и историјско значење.



» КРАЈИШНИЦИ: Лика, Кордун, Банија и Далмација

КРАЈИШНИЦИ РЕДОВНИ УЧЕСНИЦИ КОСИДБЕ

На 56. Косидби на Рајцу учествовали су и Личани, Кордунаши, Банијци и Далматинци који традиционално долазе на ову манифестацију и друже се. И ове године окупили су се у шуми недалеко од ливада за кошење и ту организовано припремали ручак за земљаке и госте. Тако је већ 26 година, казао је Милан Контити из Удружења Грачана.

– Од 1999. год. се овдје окупљамо, а косидба је дио наше вијековне традиције. Овдје су се окупили земљаци из Лике, Далмације, Кордуна и Баније, око 40 људи. Уз химну *Боже правде* подижемо наш јарбол, затим погледамо косидбу, навијамо за најбоље косце и пожелимо им успјех. Након тога настављамо дружење и да се кроз причу подсетимо неких љепших времена и обичаја из наших крајева и све то уз добро иће и пиће. Захваљујемо се нашим пријатељима Слободану Шарцу, Петру Драгичевићу власнику ресторана *Велебит*, власнику ресторана *Сучевић* Милану Сучевићу и Милошу Кљајићу који су нам обезбиједили врућу јагњетину – истакао је Контити који је од почетка у организацији овог дружења.

ОДРЖАНА 56. КОСИДБА НА РАЈЦУ

Косидба на Рајцу је манифестација која пола вијека чува народни обичај моба, а ове године је 20. јула 56. пут окупиле на планини изнад Љига најбоље косце из Србије и региона, али и хиљаде посјетилаца.

Манифестација је припремљена у организацији Туристичке организације Љиг и општине Љиг, а на самом отварању присутне је поздравио предсједник општине Миломир Старчевић пожељивши такмичарима успјех и свим љубитељима ове манифестације да као таква опстане и живи.

РЕВИЈАЛНА КОСИДБА

Косаче и остале посјетиоце поздравио је државни секретар Министарства заштите животне средине Адам Шукало, а манифестацији је присуствовао и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Услиједио је ревијални, затим и такмичарски дио Косидбе. У ревијалном дијелу такмичили су се: Александар Вујичић, Иван Деспотовић, Александар Смиљанић, Дра-

гић Симић, Раденко Јовић, Зоран Нешковић, Александар Јанићијевић, Драгољуб Цакор, Славо Мрђа, Милош Пантелић, Милан Ковачевић, Гордана Рејиновић, Слободан Живковић, Владан Мирковић, Мирко Ђуровић, Славиша Петричевић, Милета Радић, Зоран Ђурић, Момчило Карић, Душан Пешић, Ненад Радивојевић, Владан Раковић, Жељко Бурсаћ, Данко Бурсаћ, Стеван Веселиновић, Миленко Веселиновић, Ђорђе Труде, Томо Обрадовић, Сретен Родић, Милорад Видовић, Предраг Млинарувић и Илија Јовичић.

ВУЧКОВИЋ ПОНОВО ПОБЈЕДНИК

У такмичарском дијелу за *Златну косу 2025.* учешће су узели Вук Вучковић, Небојша Спасојевић, Драго Иванић, Мићо Мрђа, Александар Бањац, Милош Трукуља, Мирко Кеџман, Милорад Сладојевић, Младен Томић, Драго Боговац, Ђуро Керкез, Зоран Маринковић, Предраг Бошковић, Миленко Маловић, Милорад Мрђа, Милош Пантелић, Мирко Ђуровић и Момчило Катић.



» Косци на путу до својих парцела, наоштрене косе и пуне чутирице

Стручни жири имао је пуне руке посла, а чинили су га Мирослав Ђурђић – косац ветеран, Драган Драшкић – косац ветеран, Младен Драшкић – косац ветеран, Милан Пајић – косац и Горан Ускоковић Сора – службеник Општине Љиг и администратор Косидбе на Рајцу.

У снажној конкуренцији косаца из свих крајева Србије, Републике Српске и региона, појединачни побједник Косидбе на Рајцу и освајач *Златне косе* и ове године је Вук Вучковић из Прељине, а ово му је четврта побједна

овој манифестацији. Друго мјесто припало је Младену Томићу из Мркоњић Града, док је треће мјесто освојио Мирко Кеџман из Смољне, код Босанског Петровца.

У екипном дијелу такмичења побиједила је екипа *Прва коса Грмеча*, док је друго мјесто припало екипи *Ревизјалци*, а треће екипи *Мрђе*. Најбољи косац у ревијалном дијелу такмичења био је Слава Мрђа из Сурдука и он је проглашен за Ђидију 56. Косидбе на Рајцу. Послије косидбе, на покошеној ливади, био је прире-

ђен старински косачки ручак, са специјалитетима из лишког краја.

Прво такмичење косаца на Рајцу се одржало када и први народни вашар, 1892. године. Како у стара времена, тако и данас, Косидба на Рајцу се увијек одржава прве недеље послје Петровдана и као таква највећа је и најпосећенија манифестација ове врсте на свијету, а током три дана трајања одржавају се концерти, смотра традиционалних ношњи, дефиле косаца, водоноша, ручконоша, здравичара, трубача и пјевача.

Екипно такмичење је осмишљено на Рајцу, а творац тог такмичења је Драган Јовичић са својом екипом и сада се коси на свим косидбама у региону.

ВЕСНА ПЕШИЋ

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ
Ставови изнјети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

Младен Томић најспретнији на 35. Данима косидбе на Балкани

На Балкани код Мркоњић Града, 5. јула, одржани су 35. *Дани косидбе – Меморијал Лазар Лакета*, традиционална манифестација која већ више од три деценије слави један од најстаријих и најважнијих облика вјештине у нашим крајевима – ручно кошење траве косом кованицом.

У такмичењу које је окупило 22 косца из Републике Српске, Федерације БиХ и Србије, посјетиоци су могли да свједоче нејероватној спретности, брзини и издржљивости. Такмичари су парцелу од 210 квадрата траве успијевали покосити за десетак минута, показујући љубав према старим занатима и природни таленат за косидбу.

Најспретнији међу њима био је Младен Томић из Мркоњић Града, који је освојио прво мјесто. Друго и треће мјесто припало је Зорану Ракити и Марку Мирићу из Новог Сада.

– Значи ми много. Одрастао сам косећи раме уз раме са покојним Лазом, који ме је научио да волим косидбу и да је ра-

дост, а не само обавеза – рекао је Томић, подсећајући на лични и емотивни аспект овог такмичења.

Поред главног такмичења, одржан је и косачки вишебој, а титулу *Делија Балкане* понио је по четврти пут Вук Вучковић из Чачка. – Учествујем сваке године и надам се да ћу долазити и убудуће – рекао је Вучковић, који је у својој дисциплини био ненадмашан.

Манифестација има за циљ не само такмичарски дух већ и промоцију туристичких потенцијала мркоњићке општине. Начелник општине, Драган Вођевић, истакао је да је циљ окупљање људи који његују старе занате и преношење знања са генерације на генерацију.

– Ово је наша традиција. Меморијал *Лазар Лакета*, кованице, косе – то није потребно објашњавати, то зна и Европа – додао је Милорад Сладојевић, истакнути љубитељ старих заната.



О МЕМОРИЈАЛУ ЛАЗАР ЛАКЕТА

Мркоњићки крај је познат по чувеним косама кованицама, или „варцаркама“, и по изузетним косцима. Да би био добар косац, потребна је не само добра коса и оштрица, већ и физичка спрема, издржљивост и природни „оштрас“ – оно што стари кажу: „жица за косидбу“.

Један од оних који је највише прославио

ову традицију био је Лазар Лакета, европски првак у ручном кошењу траве и побједник многих такмичења.

Након његове трагичне смрти 1992. године, такмичење је настављено као Меморијал Лазар Лакета, у знак сјећања на човјека који је овом крају дао снагу и славу у кошењу траве.

ПРАЗНИК ТРАДИЦИЈЕ У СРЦУ КОРДУНА

15. ЋЕДОВА КОСИДБА У ВРГИНМОСТУ

У срцу Кордуна, у Вргинмосту, одржана је петнаеста по реду *Ћедова косидба* – манифестација која на најљепши начин оживљава обичаје предака и спаја генерације кроз пјесму, игру и косидбу.

Под сунцем јулског дана, улицама Вргинмоста зазвонио је топот коњских копи-та. Кочије украшене цвијећем, у којима су се возили учесници, предводиле су свечани дефиле. За њима су корачала културно-умјетничка друштва из цијеле Хрватске, од Моравица до Славоније, као и драги гости из побратимске Јабланице. Атмосфера је била празнична, испуњена радошћу и узбуђењем, а мјештани и путници намјерници заустављали су се да поздраве поворку.

– Наш пододбор *Просвјетле* постоји четврт вијека и броји више од седамдесет чланова. Иако смо мала средина, успијевамо привући младе и његујемо традицију са пуно ентузијазма. *Ћедова косидба* није само такмичење косаца, већ и празник културе, јер ове године наступа чак 16 фолклорних ансамбала – каже Ђуро Воркапић, председник *Просвјетле* у Вргинмосту.

На ливади крај православне цркве, ко-



» Овогодишњи скуп окупио 17 косаца

сци су један за другим замахивали оштрим сјечивима. Мирис свјеже покошене траве ширио се по пољани док су се снаге одмјеравале у брзини и вјештини. Међу седамнаест такмичара нашла се и једна

храбра дама, као и пет ветерана, а титулу најбољег однио је Милан Мишо Тепавац из Ријеке.

– Побјеђивати на Кордуну је част. Волио бих да се косидба настави преноси-

ти са ыедова на унучиће – рекао је Тепавац, држећи у рукама шампионски пехар.

Фолклорни програм донио је право богатство пјесме и игре. На бини су се редали ансамбли из различитих крајева, а посебну топлину унијели су пријатељи из Јабланице.

– Већ тридесет година његујемо сарадњу наших општина и културних друштава. За нас је ово више од наступа – то је доказ пријатељства које траје и у радости и у невољи, поручила је Дијана Кукољ из ФА *Неретива*.

Манифестација је и овог пута показала да традиција није прошлост, већ живо наслеђе које окуља људе и ствара нове везе.

– Очување културе и обичаја значи и очување идентитета. Народ који не памти своје претке нема извјесну будућност – поручио је начелник општине Гвозд Милан Врга.

Док су се пјесма и смијех разлијегали портом, а млади играли коло уз свирку, било је јасно да *Ћедова косидба* није само манифестација. То је прича о Кордуну, његовим људима и обичајима, о живом наслеђу које се из године у годину све снажније преноси новим генерацијама.

ЉУБИНКО СПАСОЈЕВИЋ, ЕЛТА ТВ

Радуч: Триста година храма у којем је крштен Милутин Тесла

У селу Радуч, у срцу Лике, обиљежен је велики јубилеј – 300 година православног Храма Успења Пресвете Богородице, у којем је крштен Милутин Тесла, отац Николе Тесле. Храм, подигнут почетком XVI-II вијека, преживио је бурна времена, ратове и страдања, али је остао духовно средиште овог краја и симбол трајања српског народа у Лици.

Парох госпићко-смиљански Драган Михајловић подсјетио је да је храм међу првима обновљен послје *Олује*, управо захваљујући труду и љубави самих мјештана.

– Овај храм подигнут је прије три вијека и сви смо се потрудили да овај јубилеј обиљежимо на достојанствен начин. Парохиијани су се окупили у великом броју, многи од њих овдје су научили прве кораке и прва слова, и радо се враћају својој родној светињи – рекао је отац Михајловић.

Свечаност је употпуњена културно-умјетничким програмом у којем су наступили СКД *Просвјетла* из Удбине и народни умјетник из Жегара Гајо Радмиловић. Посебан утисак оставила је монодрама *Искра* о животу Георгине Мандић Тесла, коју је с великом емоцијом извела глумица Маја Колунџија Зорое.

– Чим сам стала испред цркве, помислила сам да су Милутин и Георгина овдје корачали. Тај осјећај да сам на њиховом тлу био је снажан подстијек да дам све од себе.

Јубилеј је био прилика и за бројне Радучане да се поново окупе у завичају. Милорад Тесла, који данас живи у Теслићу, нагласио је да се увијек враћа мјесту гдје је одрастао, иако га је рат прије скоро три деценије отјерао из родног краја. Јанко Чубрило, након више од четири деценије рада у Њемачкој, свједочи да се у сваком повратку осјећа као дијете које поново прелази школски праг. Милка Мерц, рођена Покрајац, која је животни пут наставила у Загребу и потом у Њемачкој, истакла је да јој је Радуч и даље уточиште.

– Сваки пут кад дођем, осјећам да се враћам својим коријенима, својој младости и својој првој учитељици Љубици.

Слична осјећања дијеле и многи други некадашњи становници Радуча. Иако расути по свијету – од Србије и Републике Српске, преко Хрватске, до Њемачке, Аустрије и прекоокеанских земаља – сви истичу да их за завичај везује нешто дубље од географије: успомене на дјетињство, школске дане, заједничке празнике и породична огњишта, од којих су многа данас тек у рушевинама.

Радучани су тако на свечан и достојанствен начин прославили три вијека постојања свог храма – мјеста које их спаја са прецима и које и данас окуља све који желе да очувају вјеру, традицију и завичај.

ЉУБИНКО СПАСОЈЕВИЋ, ЕЛТА ТВ



Суботица обиљежила 169 година од рођења Николе Тесле

Манифестација *Дани Николе Тесле*, коју је дванаести пут организовало Удружење Личана *Лика*, одржана је на више локација, а централни програм уприличен је на Водицама, уз садржаје намијењене свим генерацијама – пише портал Subotica.com.

Овај догађај посвећен је лику и дјелу Николе Тесле, једног од највећих научника свих времена, а циљ му је да окупи људе и подсјети на његов живот, изуме и непроцењив допринос човјечанству.

– Тесла је човјек који није познавао границе ни предрасуде. Разумио је само оно што може да допринесе човјечанству и друштву. Многи га ни тада ни данас не разумију, али доћи ће вријеме да све оно што нам је оставио у аманет постане саставни дио живота младих генерација. Тесла је инспирација за све узрасте, а посебно у Суботици, граду младих и образовања, гдје постоји велики потенцијал да се његова идеја пренесе даље – поручио је Милош Борјан, председник Удружења *Лика*.

Он је нагласио да је манифестација и овога пута успјела захваљујући ангажману бројних појединаца и институција, додајући да „живот није само јело и пиће, већ и стварање и иновације, како бисмо изградили еколошко друштво без загађења и мржње”.

Присутнима се обратио и помоћник

градоначелника Суботице, Срђан Самарџић, истичући Теслину трајну инспирацију.

– Управо је лик и дјело овог великог човјека окупио све нас, више од вијека након његовог одласка. Његови изуми настали у XIX вијеку, примијењени у XX, тек данас у XXI вијеку добијају пуну снагу. Они су надахнуће младима који преузимају обавезу очувања културе и традиције, као и преношења Теслине оставштине на будуће генерације. Желим да *Дани Николе Тесле* још дуго трају у саборности и здрављу – казао је Самарџић.

Централни програм крај капеле Успења Пресвете Богородице на Водицама почео је ујутру такмичењем у бојању дјеце и одраслих, а настављен је изложбом личких рукотворина и домаће радности. Малишани су уживали у традиционалним играма, док је бројна публика пратитељски испратила богат културно-умјетнички програм.

Посебну пажњу изазвала је изложба електричних аутомобила у центру Суботице, као и у Сегедину и Морохалому, која је претходила свечаностима. Посјетиоци су и ове године могли да уживају у традиционалном припремању пасуља, које су организовали припадници Војске Србије, а дио прихода од продаје намијењен је у хуманитарне сврхе.

SUBOTICA.COM

Кордунаши у Кљајићеву обиљежили 80 година антифашизма

На Павловдан 13. јула, поводом 80. годишњице антифашизма, те 30. годишњице егзодуса српског народа из Републике Српске Крајине, Удружење бораца ратова 1941–1999, 8. Кордунашке НО ударне дивизије Кљајићево организовало је комеморацију и полагање вијенаца на спомен-обиљежје погинулим борцима и спомен бисту народног хероја Милоша Кљајића.

Многобројне делегације институција, организација и удружења Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине, пригодним ријечима поздравио је председник Удружења Слободан Михајловић.

Након што се захвалио свима на доласку, те очувању и његовању историјских традиционалних вриједности, важних датума и значајних личности, наше даљње и ближе прошлости, пришло се полагању вијенаца.

Секретар Удружења Жељко Милојевић подсјетио је да је српски народ 27. марта 1941. године јасно стао против Хитлера, а након слома Краљевине Југославије формирана су два антифашистичка покрета – Југословенска војска у отаџбини и Народноослободилачки покрет (Партизани).

Осврнуо се и на дешавања на простору Крајине, указујући на злочине над српским становништвом у Независној Држави Хрватској. – Нова држава НДХ показала је своје право лице већ крајем априла 1941. године у селу Гудовац, код Бјеловара, гдје је почињен први масовни злочин у којем је убијено 200 Срба. На Кордуну, први злочин догодио се у Вељуну, 6. маја 1941. године, када су усташе, наводно у знак одмазде због убиства хрватске поро-



» Секретар Удружења Жељко Милојевић

дице млинара Мравунца, убиле 470 Срба из Вељуна и околних села.

Злочини су се затим ређали један за другим широм НДХ – на Банији, у Лици, Босни и Херцеговини. Све то натјерало је српски народ на свеопшти и свенародни устанак и отпор усташкој власти. Устанак је букнуо крајем јула 1941. године и брзо дао резултате. Изнедрио је славну 6. личку дивизију и њеног команданта Ђоку Јованића, затим 7. банијску дивизију и њеног команданта, Кордунаша Павла Јакшића из Блатуше, најмлађег и најшколованијег партизанског генерала. Ту је и славна 8. Кордунашка НОУ дивизија и њени команданти Владо Ђетковић, Милош Шумоња и Јоцо Тарабић.

Милојевић је подсјетио и на див-јунака из Стипана Николу Видовића, који је са својом 4. бригадом из дјечјег логора у Јастребарском спасио 700 дјеце са Козаре и Кордуна. Истакао је и храброст Милутина

Караса из Перјасице, који је са својим водом оборио авион усташког злочинца Јуре Францетића, команданта злогласне Црне легије. Францетић је преживио пад, али је у збјегу села Мочила дотучен од мјештана мотикама и рогуљама.

Милојевић је поручио да Срби треба да буду поносни на ратни пут својих предака, али и на године 1991–1995, на постојање Републике Српске Крајине, као и на отпор у борби против НАТО агресора. Своје обраћање завршио је историјским поздравом – Смрт фашизму!

Након полагања вијенаца дружење је настављено у Дому културе *Сава Мркаљ*, гдје су домаћини уручили пригодна признања.

Домаћини су такође поздравили и председника Покрајинског одбора СУБНОР-а Војводине Јована Барошчевића, председника Удружења *Отаџбински покрет* из Новог Сада Драгомира Лалића, као и Петра Шаулу председника Удружења Кор-

БРОЈНЕ ДЕЛЕГАЦИЈЕ

Међу присутнима који су одали пошту биле су делегације бораца из Хрватске (Борово) и БиХ (Брчко дистрикт – Сребреник), представници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије на челу са државним секретаром Милом Росићем, као и Покрајински одбор СУБНОР-а са председником Јовом Барошчевићем. Вијенце су положили и чланови Градског одбора СУБНОР-а Сомбора са градским вијећником др Раденком Станићем, градске делегације Апатина, Сремске Митровице и Сомбора, Удружење Кордунаши из Београда, Удружење *Отаџбински покрет* из Новог Сада, као и мјесне организације СУБНОР-а из Чонопље, Растине и Бачког Брега.

дунаша, потомака и пријатеља Кордуна из Београда.

Захваљујући се домаћинима на позиву Шаула им је уручио пригодне поклоне, уз позив да помоћу институција и организација Републике Србије и АП Војводине заједнички раде на обнови девастиране и порушене материјалне споменичке баштине НОБ-а на Кордуну.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

САБОР НАКОН 30 ГОДИНА – Пониқвари живе кроз своје људе

Након 30 година мјештани кордунашког села Пониқвари окупили су се 11. јула на Банстолу у ресторану *Завичај*. У питању су мјештани села Доњи Пониқвари, у којем су прије рата биле 42 куће, од којих је 17 било католичких.

Окупили су се у великом броју, преко педесет њих захваљујући земљакињи Даворки Милосављевић дјевојачко Мишчевић. Како сама каже велику помоћ су јој пружиле њене комшије, породица, отац и стриц јер из својих Пониқвара је отишла као дјевојчица и није познала све људе из села. Најмлађи гост је њен син од десет година, а најстарији Милан Кљајић.

– Годинама сам жељела да организујем ово окупљање, и прво сам се консултовала са члановима моје породице, који су ми пружили подршку, првенствено од мојих Мишчевића. Мој стриц Владо Мишчевић ме је храбрио да не одустанем као и мој комшија Горан Дивић. Прво сам позвала најмлађег становника Пониқвара Славена Дивића, јер ми је прије свега било важно да видим да ли је та млађа генерација уопште заинтересована за окупљање.

Како каже одрастајући у избјеглиштву, далеко од Кордуна, Пониқвара, далеко од родне куће свакодневно је слушала у својој кући и на разним породичним окупљањима реченицу: „Никада се више нећемо скупити“.

– И да се то не би догодило, због мог оца, стрица, имала сам потребу да их опет све окупим, а највише због мог дједа. Мој прајед Милош, по ком је мој отац добио име, је са својом браћом 1941. убијен, а мој дјед је тада био у мајчином стома-



» Чуварка традиције Кордуна и Пониқвара Даворка (Мишчевић) Милосављевић

ку, а његова сестра Савка двије године. Дјед Стево је радио и стицао, а са супругом Драгом, мојом баком, подигао четворо дјеце, и дочекао је деветоро унучади у Крајини.

У Крчедин их је пут нанио након прогона из Крајине јер је дједова сестра живјела у Крчедину, па су и они дошли овдје, и постали прави домаћини. Стриц се бави пољопривредом и веома је успјешан у томе.

Одлазећи на Крајишке вечери дошла је на идеју да би вољела окупити своје из Пониқвара, али било је оних и из Рудника и Топуског, јер како каже Даворка то је њен пут до школе Пониқвари–Рудник–Топуско.

– Обрадовала ме је ћерка нашег покојног кафешије Дуке из Рудника, Сњежана, као и породица Жутић, чији је отац био наставник математике, директор школе Воја Павловић који је био и кореограф и пр-

вим плесним корацима на фолклору ме је научио, а супруга му је из Пониқвара. Нисам била ни свјесна значаја ове вечери док се сви ти људи нису окупили и осјетили се радост и топлина. Посебно сам срећна јер сам видјела мог стрица Славка и оца како су срећни и поносни што смо се окупили и све тако дијно организовали.

Нису жељели да то буде само забава уз музику, жељели су да се присјете свог некадашњег живота, обичаја, људи, традиционалних јела... Даворка је испекла кукурузовницу, скувала пекмез од шљива, донијела је неке старе предмете, кртол, фењер. Сјетили су се како су у Крајини за вријеме рестрикција освјетљавали пут тако што би заболи шибицу у јабуку, и с машићу су правили свијеће.

Посебно су их дирнула два паноа, са заједничким фотографијама из Пониқвара. Промовисана је и књига Владе Коваче-

вића *Који је ушћ мој* у којој аутор описује своје дјетињство, живот, па и рат. Ковачевић је из Топуског, ожењен Ранком, рођеном Мишчевић из Пониқвара, а сада живе у Вуковару.

Изненађењима није било краја, захваљујући Мири Рончевић и њеном супругу Стеви, почастили су се тортом у облику Споменика на Петровој гори.

– Захвалила бих се и особљу ресторана *Завичај*, Игњатији Босанцу који је уклесао у дрво натпис „Пониқвари – Рудник“, по препоруци мог сина Николаја, мојој тетци Љуби Кљајић, дјевојачко Мишчевић.

Пуковник Игор Дивић одржао је диван говор о Пониқварима, присјећајући се људи, мјеста, шаливих анегдота.

Срђан Козлица је пјевао и сви су били презадовољни атмосфером и понијели су са собом предивне утиске.

С обзиром да се ближи и годишњица Олује, незаобилазно је било подсјећање и на те тешке дане.

– Један брат је имао девет мјесеци, а други девет година, ја једанаест година. 11. августа смо прешли у Србију, а били смо у окружењу у Топуском, па су ме превезли за Србију дивни људи Милутин и Снежана Бугарчић, које никада нећу заборавити, а млађег брата сам донијела у наручју. Никада више нисам отишла у Крајину, и у Пониқваре.

Даворка се захвалила супругу и породици који су били пуни разумијевања око њеног ангажовања у организацији.

Сви с нестрпљењем очекују наредни сусрет, јер ово дружење је непроцењиво, и док год се они буду сабирали Пониқвари ће живјети кроз њих.

ДРАГАНА БОКУН

Никад неизвјеснији Лички вишебој: Побједник однио славу за центиметар

Шеснаести Лички вишебој донио је све оно због чега ова манифестација траје – неизвјесне дуеле, падове и успоне, али и пјесму која подсјећа да је завичај најчвршћи темељ идентитета. Од трчања у врећи до борбе за лички пршт, у Србу се такмичило, навијало и смијало, а један центиметар био је довољан да уђе у легенду.

Срб је и овог септембра постао средиште Лике – шеснаести пут заредом одржан је Лички вишебој, манифестација која свједочи како се упорност, дух заједништва и љубав према завичају могу сажети у један дан народног витештва и игре.

Све је почело топлом добродошлицом и подсјећањем да овај сабор већ има дугу традицију. У име организатора, обратила се Даринка Раשוу из Срба.

– Прије свега, желимо вам добродошлицу на шеснаести Лички вишебој. Овога пута у надметању учествује шест екипа, које ће снагу и вјештину одмјерити у осам дисциплина: скоку удаљ, скоку увис, бацању камена с рамена, кличку, куки, обарању руке, пењању уз стојину и повлачењу конопца. Поред домаћина, дошле су екипе из Грачаца, Добросела, Горњег Земуника и Удбине. Вјерујем да ће бити узбудљиво, а ми смо се потрудили да организација буде беспријекорна.

ПРОМОЦИЈА ЛИКЕ

Добродошлицу је пожелио и Небојша Рађеновић, замјеник начелника општине



» Бацање камена с рамена никад драматичније

Грачац, нагласивши како је вишебој више од саме игре.

– Лијепа је ово манифестација, вриједна пажње. А како се живи у Србу када се не такмичимо? Па, ко хоће радити – добро живи! Људи се углавном баве пољопривредом, али туризам је све присутнији. Овај вишебој је прилика да испромолимо Лиду, која је богата природним љепотама, али и људима који држе до своје традиције.

Такмичарски дио отворио је трк у врећи. На радост домаћина, прошлогодишњи шампион поново је одбранио титулу, оставивши је у Србу. Узбуђење се наставило и у трчању преко брвна, гдје је најспретнији био Дако Дамјановић, који је већ старо лице вишебоја.

– Редовно сам међу најбољима, а побјеђивао сам и раније. Данас живим у Новом Жеднику, мјесту поред Суботице. По занимању сам професор физичког васпи-

тања, па то вјероватно нешто објашњава. Али сваког љета враћам се у Срб, јер овдје је душа – казује кроз осмијех.

Кличак је донио ново узбуђење. Илија Вукша из Добросела, побједник ове дисциплине, свој успјех приписује – искључиво здравом, домаћој исхрани.

– Никакви протеини, само сир и крање млијеко. То је једина права комбинација! – нашалио се Вукша.

У скоку удаљ најбољи је био Вук Родић из Срба, који је ипак дошао с намјером да се надмеће у вису. На крају је тријумфовао у обје дисциплине.

– Веома сам задовољан. Конкуренција није била јака, па сам скочио 2,70 и нешто. Али моја права намјера била је да се такмичим у вису, гдје сам прескочио 130 центиметара. Тренирам ММА, али кад је вишебој у Србу – то је прво на листи. Видимо се и догодине, ако Бог да – казао је уз осмијех.

Бацање камена с рамена било је прави спектакл. Пресудио је један једини центиметар – што је на крају одлучило да побједу однесе Милан Ђекић из Грачаца.

– Камен је био мало клизав, али свима исти. Успио сам бацити 10,26 метара, што је за само центиметар било довољно за прво мјесто. Некада и тај центиметар значи све – прокоментарисао је кроз смијех Ђекић.

ПРШУТ КАО ПРЕМИЈА

А онда – најшичекиванија дисциплина: пењање уз стојину. Награда – лички пршт. Битка је била жестока, али је пршт ипак остао у Србу, захваљујући Димитрију Обрадовићу.

– Побједио сам човјека који је годинама био неприкосновен. Такмичим се и у Њемачкој, а резултати су добри. Али најслађе је побједити код куће – казао је Обрадовић.

Након дисциплина у обарању руку и куки, стигло је велико финале – повлачење конопца. Даме су показале снагу и борбеност, а најбоље су биле Грачанке.

У мушкој конкуренцији, шест екипа одмјерило је снагу и вјештину. У финалу су се срели Добросело и домаћи Срби, а титулу су на крају понијели момци из Добросела.

– Били смо бољи, и то је све. Видимо се идуће године, ако Бог да.

Још један Лички вишебој остао је иза нас. Уз подршку личких потомака из свих крајева свијета, Срб је поново постао средиште спортског надметања и народне радости. Начелник општине Грачац, Горан Ђекић, истакао је да је обавеза сачувати ову манифестацију од заборавља.

– Потрудићу се да догодине организаторима помогнем да све буде на још вишем нивоу. Подсјетићу и да је недавно у Грачацу боравио градоначелник Бањалуке Драшко Станивуковић, чиме је озваничен почетак једне лијепе сарадње нашег краја и града на Врбасу.

Из године у годину сабор расте, а већ сада можемо рећи да организација стоји на завидном нивоу. И као што је уобичајено, завршетак није могао проћи без пјесме. У глас је зазвучала ојкача – јер, како сами домаћини рекоше, нема раја без роднога краја.

ЉУБИНКО СПАСОЈЕВИЋ/ЕЛТА ТВ

На Петровданском турниру у организацији БСУ АС чак 38 екипа

Викенд прије Петровдана, 6. јула, на Алтини је одржан Петровдански турнир у организацији Боћарског спортског удружења АС.

На такмичењу је учествовало 38 екипа. Организациони одбор чине Богдан Боби Олујић, предсједник УО Душко Јокић, спортски директор Душан Манојловић – Циги и генерални секретар Бошко Дражић. Од оснивања 2023. године, успјешно су организовали већ 26 турнира.

ЕКИПЕ УЧЕСНИЦЕ

Такмичило се 38 екипа: Жуљине, Иванеже, Цетина, Рума, Велебит 1 (Батајница), Змиштак, Бајић, Биљане Горње, Lafela, Цет сет, Горан Мацура, АС 1 ујак, Фарска острва, Печењара Шуша, Мали рај, Равни Котари (Вршац), Жегар, Млада Буковица, Маркет Мима 1 (Милош), Чаруга, Козара 1, Тунковац, Сунчани брег, Брзи, Панчево 1, Стара Буковица, Козара 2, АПН, Калиновик, Корлат – Вељане, Златибор, Експрес Корлат, Банзого, Станишић 1 (Стево), Станишић 2, Нови Сад, Алтина Комазец и Банзого 2.

Прво мјесто освојила је екипа Рума (Љубиша Грајић, Мирослав Дукић, Далибор Дукић). Друго мјесто припало је екипи Печењара Шуша (Јово Опарница, Вук По-



» Награђени у свим дисциплинама са организаторима и народним послаником Миодрагом Линтом

повић, Светко Новаковић). Трећа је била екипа Козара 1 (Милета Ковач, Дарко Гагић, Милорад Бјелинић). Четврто мјесто заузела је екипа Чаруга (Драган Атлија, Душан Вуковић, Јово Павасовић).

За најбољег играча проглашен је Мирослав Дукић из побједничке екипе. Фер-плеј екипом, коју су изабрали чланови организационог одбора Марко Стојанац и Вељко Романић, проглашена је Млада Буковица (Зоран Бабић, Дејан Цупаћ, Зоран Вујанић).

Организатори су додјелили и специјална признања. Богдану Бобију Олујићу и његовим сарадницима уручен је пехар за посвећеност у угоститељском објекту у којем се свакодневно угошћава велики број људи. Пехар је уручен и двјема дамама, „мис боћа-

ња” – Јелени Тодоровић и Александри Тодоровић. Награду је добио и Никола Нико Кнежевић из БК *Сшара Буковица*, који је одгајао многе младе боћаре, а на чијим се теренима у Батајници и данас окупља велики број људи.

На иницијативу Душана Тубина, посебно признање – буће – примио је Никола Глушица Дуда, за свој немерљив допринос БСУ АС. Овом спортском дружењу присуствовао је и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, који је уручио медаље и пехаре.

ТАКМИЧЕЊЕ У БРИШКУЛИ

Поред боћања, одржано је и такмичење у карташкој игри бришкунли, у којем се надметало 16 екипа: Сајлово, Равни Котари, Томале,

АПН 2, Корлат, Ергић–Иванишевић, Змиштак, Сунчев брег, Брана и Чаруга, БИП, Јово Пуповац, Барка и Стево, Станишић, Експрес, Мрак и Боби. Прво мјесто припало је екипи БИП, друго екипи Корлат – Вељане (Бранислав Каназир, Бошко Дражић). Изненађење је било извлачење томболе, гдје су награде добијали и играчи и гости.

Генерални секретар Бошко Дражић захвалио се свима на присуству.

– Пријатељи клуба и комшије својим донацијама помогли су да изградимо овај спортски комплекс. Желимо да ово постане храм боћања. Сада смо у категорији прве или друге хале боћања на Балкану, а циљ нам је да будемо први. На нашим теренима свакодневно борава од 30 до 300 људи.

БСУ АС, осим спортских активности, бави се и хуманитарним радом. Организовали су четири хуманитарна турнира, имају секцију пензионера и настоје да што више дјеце заволи боћање. Клуб се такмичи у три лиге: РАФА (први у Србији), ВОЛО (други у Србији) и Петанке.

Боћарски савез Србије планира да БСУ АС буде домаћин бројним међународним такмичењима, па је у плану климатизација хале ради зимских надметања.

Један од оснивача клуба, Марко Стојанац, и овога пута је био кључна карика у организацији – од спискова екипа, парова и резултата до надгледања читавог процеса, уз помоћ колеге Вељка Романића.

ДРАГАНА БОКУН



» Караџићани су овај дан чекали читав један вијек



» Владика Херувим уручио грамату начелнику Маркушице Тихомиру Коларевићу

НАКОН 100 ГОДИНА ЧЕКАЊА КАРАЦИЋЕВО ДОБИЛО ЦРКВУ

У Караџићеву је свечано освећена новоподигнута Црква Светих апостола Петра и Павла. Овогодишња прослава Петрова била је посебно свечана јер је тим чином мало село, настало прије нешто више од једног вијека, коначно добило простор на којем ће се вјерни народ окупљати и у молитви сједињавати с Господом.

Свету литургију служио је епископ осечкопољски и барањски Херувим уз саслужење свештенства Епархије осечкопољске и барањске. Владика је потом осветио новоподигнути храм и у својој бесједи нагласио значај светитеља којима је посвећен, описујући их као горостасе хришћанске вјере и православља. Мјештанима Караџићева честитао је празник и пожелио им да се у здрављу и молитви редовно окупљају у свом храму.

— Радујем се што сам данас овдје са вама и што смо сви заједно, колико је било у нашој моћи, подигли овај свети храм, уз прилоге благочестивог народа овога мјеста и људи који су се иселили, али нису заборавили свој крај. Тамо гдје је црква, тамо је и народ, и тамо је и слога. Благодат Божија нас је све уразумила и сабрала, и уз помоћ Општине Маркушица и свих људи овог села успјели смо да саградимо овај лијепо храм који је осликан дивним и лијепо фрескама, такође прилозима и љубављу људи који су се укључили да он

заблеста у свој својој пуноћи — истакао је владика Херувим.

Новоподигнута црква у Караџићеву, иако невелика, довољно је велика да потомци српских солунаца, насељени у овом селу након 1920. године, могу редовно да се окупљају и чувају своју православну вјеру.

Посебно срећан и узбуђен био је и Срђан Марјановић, један од иницијатора изградње цркве, који је средства за њену изградњу почео да сакупља прије више година.

— Заједно са породицом, кумовима, пријатељима, родбином и свим људима из села сакупљали смо прилоге вођени љубављу према Господу и свом селу. Сто година смо чекали на овај тренутак, да се изгради овај храм. У овим тешким временима људима је овај храм јако потребан јер немају више коме да се обрате за помоћ осим Богу. Становништво је већином старије, доста их је напустило Караџићево, али ипак долазе. Неки имају живе родитеље, неки куће, и сад бар имају мјесто гдје да се помоле Богу и запале свијећу. Ово је за наше село велика ствар — рекао је Марјановић.

Помоћ у завршној фази изградње цркве пружила је и Општина Маркушица, због чега је из руке владике Херувима грамату признања примио начелник Тихомир Коларевић.

— Општина је овдје најмање важна. Читава идеја потекла је од мјештана Караџи-

ћева који су кроз разговор са епископом и тадашњим начелником започели реализацију. Прикупљали су донације које су чиниле већи дио средстава утрошених за изградњу цркве. Свакако је важно поменути сваку баку и мјештанина Караџићева, којих има и по свијету, који су дали своје прилоге. Општина је помогла у завршној фази, и драго ми је да је након седам година црква изграђена — рекао је начелник.

Ове године црквеној слави кумовала је Ранка Рајачић са својом породицом.

— Пуно нам значи што је село добило овако лијепо цркву. Иако нас нема много, на свакој служби има довољно људи и редовно долазимо. Заиста смо срећни што сада имамо и нашу цркву. Када сам прихватила кумовање, нисам знала да ће бити баш на освјећењу цркве, па сам, када сам сазнала, била јако узбуђена. Ово је за мене и моју породицу велика част — рекла је Рајачић.

Кућу и земљиште на ком је црква изграђена даровала је 2014. године мјештанка Дренка Матић, намијенивши свој прилог за покој душа својих родитеља Петра и Милице Петровић.

Након свечаности освјећења, дјеца из Караџићева и околних села извела су кратки културни програм, а свештенство и сабрани народ наставили су дружење уз трпезу љубави. **СЛАВКО БУБАЛО / СРБИ.ХР**

ПЕТРОВДАН СВЕЧАНО ОБИЉЕЖЕН У БРАТИШКОВЦИМА КОД СКРАДИНА

У древном селу Братишковци код Скрадина, у Цркви Светог Николе, свечано је обиљежен велики хришћански празник Петровдан. Организатор овог значајног духовног и културног сабрања било је Српско просвјетно и културно друштво *Просвјета*. Након свете литургије, у порти храма наступиле су чланице женских пјевачких хорова пододбора *Просвјете* из Скрадина и Сплита, донијевши богатство српске пјесме и традиције. Овај сусрет вјерника и чланова *Просвјете* показао је снагу заједништва и важност очувања културног и духовног идентитета православног народа у Шибенско-книнској жупанији. Организатори су истакли да је управо у Братишковцима још једном потврђена нераскидива веза између пододбора из Скрадина и Сплита, као и значај једничког обиљежавања великих празника. Након званичног дијела програма, сабрање је настављено у народном духу уз наступ музичке секције сплитског пододбора *Просвјете*, који је својим извођењем допринио пражничној атмосфери и радости свих присутних.

ЦРКВЕНИ САБОР У ЗАПЛАНИКУ



Као и сваке године, велики црквени сабор у Запланику, у част Светих апостола Петра и Павла, окупио је вјерни народ из околних села, бројних укупника вишевијековног православног гробља које Црквени одбор Запланик одржава већ дужи низ година, као и њихових рођака и пријатеља из цијелог свијета. Овог пута гости су допутовали из Канаде, Француске, Русије, Хрватске и Србије. Свету литургију служио је протојереј-ставрофор Василије Томић из Канаде, уз саслужење пароха протојереја-ставрофора Александра Илића.

Отац Василије је поздравио присутне и јеванђељски поучио вјернике да буду достојни својих предака, да буду хришћани и људи који обнављају, чувају и његују своја имања, која свједоче о вишевијековном присуству Срба у Запланику и околним селима. Након литургије, литијом је обишла обновљена црква, а славски колач и жито благословени су на темељима старе Цркве Светог Великомученика Пантелејмона. Истовремено, вјерни народ је имао прилику да цјелива честице моштију Светог великомученика Пантелејмона и Светог првомученика архијакона Стефана. Вриједно је споменути и топоним Петровица, односно црквиште Светог Петра, који је документован у Шематизму Епархије ЗХиП поводом 800 година од утемељења.

Посебно је похвалан труд укупника православног гробља у Запланику, који након више година обнове гробља, цркве и темеља старе православне цркве, настављају рад са истом амбицијом. Иако је гробље у прошлости било минирано, споменици срушене, црквиште коришћено као сметлиште, а звона гађана пушчаном палбом, они без мржње настављају обнову и уређење свог власништва. Истовремено, очувају традицију и правно бране своје право на слободу вјере и постојање на овом простору, јер је њихова имовина у претходном рату претрпјела већу штету и девастацију од стране хрватске војске.

На Банији и Кордуну обиљежен Петровдан

Празник светих апостола Петра и Павла, као један од највећих православних благодана у народу познатији као Петровдан, обиљежен је и ове године 12. јула на Кордуну и на подручју Горњокарловачке епархије Српске православне цркве.

Епископ Герасим тим је поводом предводио Свету архијерејску литургију у мјесту Жировоц у близини Двора на Уни. Саслуживали су му протопрезвитер — ставрофор Радослав Анђелић, протопрезвитери Саша Лончина и Југослав Максимовић те протојакон Небојша Анђић. За добро извршавање повјерених задатака и савјесно извршавање дужности у току Свете литургије епископ Герасим је унаприједио Југослава Максимовића у чин протопрезвитера. Владика је благословио славски колач и кољиво у част Светих апостола Петра и Павла, а онда се пригодном бесједом и обратио присутним вјерницима.

Поводом Петровдана традиционални народни збор је одржан и код манастира



Богородице Тројеручице у Доњем Будачком, у општини Крњак. Вечерње богослужење у тамошњој Цркви Светих апостола Петра и Павла предводио је старјешина манастира архимандрит Наум (Милковић). И овог пута многи Кордунаши поријеклом

са овог дијела који живе разасути широм свијета темпирани су своје годишње одморе како би дошли на ову мјесну славу. На збору је присуствовало више стотина људи.

Мила Петруса из Запреша и Станка Баковић из Загреба сталне су гошће на сличним манифестацијама широм Кордуна са којег и потичу, а у Доњи Будачки су довели и пријатељице. На овом сабрању били су Душан Личина, председник Вијећа српске националне мањине у Општини Бариловић, те Никола Диклић, председник ВСНМ-а Града Ријеке.

У недељу 13. јула, епископ Герасим је служио Свету архијерејску литургију у карловачком Саборном храму Светог оца Николаја чудотворца. Литургија је одржана у част и на празник Свете дјеце мученика јастребарских и сисачких. Владика је осветио славске дарове у част страдале дјеце у концентрационим логорима током Другог свјетског рата.

МИЛАН ЦИМЕША/ ПОРТАЛ НОВОСТИ



» Изложба Православље у Далмацији представљена је у Братској кући



» Учесници квиза су показали завидно знање о Буковици

Петровдан у Биовичином Селу

У Биовичином Селу молитвено је прослављена слава Храма Светих апостола Петра и Павла. Тродневну свечану манифестацију организовали су мјештани Биовичиног Села, Модриног Села, Колашца и Вукше из Парчића, општина Кистање, заједно са Црквом православном општином Ћеврске. Након литургије, у духу заједништва и братске љубави, уприличена је трпеза љубави.

У Братској кући постављена је изложба *Православље у Далмацији – сликом и ријечју*, која је током дана била изложена и у центру села. Изложба је први пут приказана прошле године поводом пет вијекова постојања Храма Светих апостола Петра и Павла, под називом *Православље у Буковици – сликом и ријечју*, аутора Наташе Мандић Булатовић и Србољуба Опачића. Овогодишња поставка приказана је у обновљеној Братској кући. Изложба је до сада представљена у Београду, фрушкогорским манастирима, школи у Новим Бановцима и у више музеја широм Србије, а почетком јесени поново наставља свој пут, након што се сада вратила у Далмацију.

Већ традиционално, уочи самог празника, 11. јула, организована је и трка кроз село, ове године осма по реду, у организацији Слађане Мачак и Србољуба Опачића.

– Око Петровдана свака кућа у селу оживи, све буде као да живот ту није стао 1995. године. Идеја нам је била да трка оживи село кроз спорт и покрет. Такође, жељели смо да трком оживимо стазе наших предака. Некада давно они су туда свакодневно пјешачили – неко за стоком, неко по воду до бунара, а данас њихови потомци тим истим стазама трче – рекла је Слађана Мачак.

Организатори су истакли радост и понос што ова трка из године у годину расте. Ове године имали су изузетан одзив: на дјечјим тркама учествовало је чак 86 малишана, док је на великој трци било пријављено 138 такмичара.



» Све већи број пријављене дјеце на Петровданској трци трчи стазама својих предака

– Срце нам је пуно што сваке године имамо све већи број учесника из сусједних села. На томе смо заиста захвални – нагласили су организатори.

Посебно ове трке огледа се и у томе што је учешће потпуно бесплатно. Сваки учесник

СТАЗАМА ПРЕДАКА

Организатори су честитали свим учесницима трке, а посебно побједницима у дјечјим категоријама и у великој трци, истичући да је ова манифестација постала симбол повратка живота у село и снажног заједништва у радости празника.

У женској конкуренцији прво мјесто освојила је Милица Андрић (22:00), друга је била Маријана Суботић (23:16), а трећа Анђела Рабреновић (25:00). У мушкој конкуренцији побједник је био Лазар Доброта (17:19), друго мјесто заузео је Дарко Поповић (20:04), а треће Сава Медош (20:19).

Оно што ову трку чини посебном јесте чињеница да данас њоме корачају и млади који су као дјеца некада напустили своје кућне прагове, а сада се враћају са својом дјецом, трчећи стазама предака. Очеви и мајке тако уче своје синове и кћери да су праве вриједности у заједничким успоменама.

добиа стартни број, мајицу и медаљу, док најбољи освајају пехаре и награде.

– Свих ових година успијевали смо да организујемо трку захваљујући људима који су родом одавде – неки из Биовичиног Села, а неки из шире Далмације. Они нам несебично донирају средства која ми усмјеравамо у организацију. Јавно им се захваљујемо, јер захваљујући њима овај догађај више није наша лична иницијатива, него се цијело село уједињује 11. јула да све буде што боље. Организовати трку са преко 200 учесника није нимало лако, поготово јер ми не живимо у селу. Потребна нам је велика логистика и тежимо ка томе да имамо што већи број волонтера. Посебно смо захвални Тамари Доброти и Петри Вртачи које су сваке године уз нас, као и Снежани Доброти која сама служи окрепу у Добротама – истакла је Слађана Мачак.

Захвалност је упућена и Општини Кистање, која је обезбиједила полицијско обезбјеђење трке, пиће за све учеснике и сладолед за најмлађе. Уз њихову подршку, догађај је био употпуњен и музиком, јер је ди-џеј својим наступом дао додатну свечаност читавој манифестацији.

ДРАГАНА БОКУН

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ
Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

КВИЗ КОЈИ СПАЈА ГЕНЕРАЦИЈЕ

Посебан шарм тродневне Петровданске свечаности у Биовичином Селу дао је и паб квиз *Ја волим Буковицу*, који је осмислила и водила Богдана Опачић, чији је супруг поријеклом из овог села. Квиз је постао незаобилазан догађај, а ове године окупио је осам екипа: *Палма*, *Љубовићи*, *Врло смјело*, *Легенде Колашца*, *Поп рок*, *Поповићи*, као и прошлогодишње учеснике – *Државни пос'о* и *Кувачи* и *Медоши*.

У екипама *Легенде Колашца* и *Кувачи* и *Медоши* такмичили су се и најмлађи учесници, који имају нешто више од десет година, док је посебно изненађење и част за организаторе била екипа *Поп рок*, коју је предводио јереј Милан Грубић, парох Цркве Светих апостола Петра и Павла у Биовичином Селу. Поред домаћих екипа, учествовала је и екипа из Колашца и једна из Кистања, док организатори изражавају наду да ће се у наредним годинама прикључити и екипе из Ервеника, Жегара, Мокрог Поља, Обровца, Карина, Бенковца и других мјеста широм Буковике.

Једна од најзанимљивијих области била је „весела област“, у којој су такмичари могли освојити додатне поене ако су, уз тачне одговоре, узели микрофон и зајевали хитове *Рибље чорбе*, *Лепа Брене* и *Дејана Цукића* – музичара који су током осамдесетих година наступали у Буковици. Сви учесници су пјевали и играли, па су на крају све екипе награђене додатним поенима.

Након сваке области најуспјешнија екипа добијала је симболичне поклоне, а најмлађи су, као подстријек за будућност, за труд освојили један стари будилник, док је претпоследња екипа награђена кесом слаткиша. Прве три екипе добиле су пехаре: треће мјесто припало је прошлогодишњим вицешампионима – екипи *Кувачи* и *Медоши*; друго мјесто освојила је екипа *Врло смјело*; док је и ове године прво мјесто припало екипи *Државни пос'о*, која је добила и посебну награду.

Организатори са поносом истичу да је други квиз *Ја волим Буковицу* био успјешнији од првог, те већ припремају нова питања за наредну годину. Вјерују да ће у будућности овај догађај окупљати екипе из цијеле Буковике, а до тада, све новости – фотографије, видео-записе и питања – редовно објављују на својим страницама на Фејсбуку и Инстаграму под називом *Ја Volim Bukovicu Pub Quiz*.

ПАВЛОВДАН У КУЋАНЦИМА

Као и сваке године Удружење вјерника и поштовалаца блаженопочившега патријарха Павла *Будимо људи* из Батајнице организује ходочашће у Кућанце и Ораховицу на Павловдан, 13. јула. Тако је и ове године група од око 50 поклоника из Србије посјетила родно мјесто највољенијег српског патријарха у Славонији, гдје су присуствовали обиљежавању храмовне славе и празника Сабора Светих дванаест апостола – Павловдан.

Свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство владика пакрачки и славонски Јован.

Ове године домаћин славе била је породица Зорана Преочанина из Бусија.

Према ријечима председника Удружења Владе Новаковића који није крио одушевљење и предивне утиске по повратку у Београд, план и програм око изградње спомен комплекса на

имању патријарха Павла у Кућанцима иде планираном динамиком.

– Посебно ми је драго што је наша акција *Уградимо се у вјечности са једном циљом* окупља све више вјерника и донатора који се одзивају учешћу. И овај пут заслужним поклоницима и члановима нашег удружења владика Јован додијелио је Епископску грамоту, а ове године ту част су имали 10 вјерника, Илија Манојловић, Зоран Перочанин, Драгица Поповић, Гордана Сретеновић, Вера Васиљ, Сандра Петровић, Далибор Раишић, Гордана Плечевић, Јелена Гајић и Радован Бјелобабић. Нека им је на здравље, њима и њиховим породицама – поручио је Новаковић подијеливши и важну поруку владике Јована који је овом приликом у храму у Кућанцима позвао вјерни народ да присуствује великом догађају у Пакрацу, освјећењу об-



новљеног Саборног храма Свете Тројице 7. септембра гдје ће том приликом бити отворена и Епископска књијница у Пакрацу. Литургију ће служити патријарх Порфирије.

Удружење *Будимо људи* уз благослов владике Јована овим поводом организоваће поклонишко путовање са поласком из Бусија и позива заинтересоване вјернике да им се на вријеме пријаве.

ВЕСНА ПЕШИЋ

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ОПШТИНЕ ВЕЛИКА ПЛАНА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

У ГОСПОДУ УСНУО УРОШ ВУКОБРАТ 1936-2025.

Инжењер, хроничар и чувар завичаја

У Београду, 1. јула 2025. године преминуо је инжењер Урош Вукобрат, сахрањен је на Ивањдан на гробљу Орловача. Иза њега остали су ожалостњени синови Перо и Марко, снаја Мирјана и унука Петра.

Сви који су познавали Уроша знају да је био неуморан чувар успомена на Ресановце, чувар споменичке културе и промотер вриједности и природних љепота својих Ресановаца као и цијеле општине Босанско Грахово. Одласком у пензију у потпуности се посветио враћању дуга своме завичају.

На наговор сина Пере за вријеме пандемије корона вируса је писао своју биографију. У њој описује и своје дјетињство у Ресановцима у којем је био окружен природом и животињама, са којима се најприје играо, а послеје када је стасао и чувао их. Јахао је коње без седла, а прва возња у животу била му је када је сједио на брани приликом равнања њива послеје орања, када је био терет на брани, умјесто камена. Дивео се пећинским чудима, маштао о вилма Равиојлама и станишту праочвјека у Гигића пећини. Ти су тренуци били за њега незаборавни.

Други свјетски рат проводи у сталним збјеговима јер су Ресановци били спаљени у зиму 1941/42. Послеје рата (1945) селио се у Мокрин са дијелом породице, али се послеје годину дана враћа у Ресановце.

Послеје основне школе завршене у Ресановцима похађао је Војну школу Училиште Иван Милутиновић у Загребу. Када се та школа расформирала наставља школовање у Грахову, гдје завршава други разред ниже гимназије. У школи је проглашен за доброг математичара. У међувремену сели се у Инђију и тамо завршава трећи разред ниже гимназије (седми осмогодишње) и поново се враћа у Грахово.

У Сарајеву је завршио Средњу машинску школу, а студије је уписао у Загребу.

Дипломирао је машинство 1962. године на Стројарско-бродарском факултету Свеучилишта у Загребу.

АКТИВАН ДО ПОСЛЕДЊЕГ ДАХА

Због својих бројних активности на очувању културног и историјског наслеђа српске тремеје, Урош Вукобрат је често био у контакту са редакцијом *Српског кола*. Тако је настао и текст, који смо са њим припремили неколико дана уочи његове смрти. Вукобрат је стално подсећао на значај тремеје Босанске Крајине, Лике и Далмације, простора који је својим радом настојао да мапира и сачува од заборавља. Посебну пажњу посвећивао је римском путу цара Клаудија, српским громилама и завичајним обиљежјима. На његову иницијативу постављене су спомен-плоче код Трнове пољане и на траси римског пута, као и соларна лампа код једне од громила. Тиме је још једном потврдио своју мисију чувара идентитета и историјског памћења.



Инжењерску каријеру започиње у Грахову као граховски стипендиста, али врло брзо прелази у жељезничку радионицу ЗОКИЛ, мали комбинат у Дрвару, гдје ради четири и по године.

Тамо је стекао много стручног знања и одрадио неколико крупних послова, налик изумима.

Из Дрвара одлази у Панчево и запошљава се у предузећу УТВА, у изради камионских приколица, што му је било одскочна даска за Београд. Након пола године запошљава се у предузећа Кола за спавање и ручавање ЈЖ (КСР) у Београду чија спаваћа кола саобраћају по читавој Европи гдје проводи 12 година, од којих четири је радио као директор.

Након расформирања КСР-а прелази у ЖТП Београд и враћа

се струци и иновацијама као технички директор РО возних средстава, а радни вијек завршава на пројекту Жељезничких возила за велике брзине.

Његова је идеја била да се пробије планина Бобара и да се дође до језера испод села Каменице, изградњом пруге нормалног колосјека од Личке Калдрме до Дрвара, што је и ушло у урбанистички план Дрвара.

Мисли о завичају га никада нису напуштале и максимално се залагао за његово очување.

У току рата 1991–1995. године активно учествује у раду Завичајног удружења Граховљана и Ливљана, чији је био први председник.

Поред сакупљања и упућивања помоћи у завичај, међу приви-

ма се укључио у активности око повратка прогнаника на њихова огњишта.

Формирано је удружење за повратак чији је он био потпредседник, а пуковник Душан Бањац председник. Подршку су добили и од Његове Светости патријарха Павла.

По одласку у пензију сабира памћења, сређује биљешке и документацију и почиње да пише.

Издаје књиге: *Вукобрати у Ресановцима* (2002), *Ресановци стари српско насеље на цести римског цара Клаудија* (2009), књигу *Вукобрати* (*Вукобрат, Вукобраг, Вукобрајовић, Вукобраговић, Вукобрадић*) (2015), *Српска тремеја* (2020) и публикације: *Босанска Крајина и Далматинска Загора, Граховљани у Београду и Ресановцима* (2020).

На Преображење 19. августа 2023. открива бисту војводи Голубу Бабићу у Грахову коју је поконио општини. Сутрадан у спомен парку у Ресановцима открива спомен-плочу изгинулим Ресановчанима у рату 1991–1995. године. У јесен исте године у спомен парку у Ресановцима се откривају спомен плоче изгинулим Ресановчанима у Првом свјетском рату и Босанској буну, и поставља се соларна лампа.

Дао је да се изради плоча за српске громиле на Трновој пољани, заједно са соларном лампом и плоча за ознаку трага римског пута и бунара. Његов братанац је плоче поставио као и соларну лампу прије неких мјесец дана. Свечано откривање се очекује у организацији општине Босанско Грахово.

На сахрани се некрологом обратио Урошев колега и пријатељ Рајко Ковић који је навео да осјећа велику част што је дуги низ година радио заједно са легендарним „мајстор инжењером“ Урошем Вукобратом.

Посебно бих издвојио Пројекат производње „Гошних“ савремених климатизираних путничких кола Z-1 за брзине од 200 км/х, чији је Урош био један од иницијатора. Био је то врх пословног и техничко-технолошког успјеха Жељезница Србије,

који никада више није поновљен. А њега је изнио управо Урош Вукобрат, са својим колегама из Жељезница Србије и Гоше. Урош је заслужан за још мноштво подвига у пословању и развоју српских жељезница.

Ако је неко одужио свој дуг према својим прецима и свом завичају, онда је то свакако он, наш Урош Велики! Отишао је тихо као што је и живио, мирно и спокојно, окружен до последњег часа Пером и Марком, својим синовима и својом унуком Петром и снајом Миром, у увјерењу скромног Крајишника да је пружао свима колико год је могао, а мало шта захтијевао. Оставио нас је у увјерењу да се увијек вриједи борити за боље и са завјетом да наставимо путем његове упорности.

У свом опроштајном говору његов син Перо Вукобрат каже да је последњих дана свог живота Урош говорио како је задовољан и испуњен својим животним путем, и достигнућима, а посебно зато што су његови синови уз њега. Посебно је наглашавао да за све што је постигао је заслужна и његова супруга Славка, којој се сада, након десет година придружио.

На Фејсбук страници „Ресановци“ Урошеви земљаци су се од њега опростили ријечима:

„Урош је оставио непроцењиво наслеђе за будуће генерације. Својим пером је сачувао оно што би вријеме можда прогутало и дао душу сваком реду који је написао.“

Сјећање на страдале у ратовима за њега је била света обавеза. Захваљујући његовој иницијативи и труду, подигнуто је више споменика у част погинулих. Није дозволио да херојство и жртва наших предака падне у заборав. Његовим дјеловањем, наш народ и наше село добили су не само обиљежја, већ и достојанствено признање.

Урош је био човек великог срца, тих, али и снажан у својој посвећености. Његова љубав према Ресановцима живјела је у свему што је урадио, у свакој ријечи, у сваком камену споменика у свакој слици коју је оставио за собом.“

Нека му је вјечна слава и хвала!

ДРАГАНА БОКУН

ИГРОМ И ПЈЕСМОМ ПРОСЛАВЉЕН ИВАЊДАН У БЕЛОМ МАНАСТИРУ

Фолклорни ансамбл *Чувари традиције барањских Срба* приредио је 5. јула у Белом Манастиру вече народних игара и плесова уз госте из три државе, чиме је љубитељима народне традиције пружена занимљива и разнолика манифестација.

Ивањданске сусрете отворио је наступ најмлађих чланова ансамбла, који су приказали обичај плетења ивањских вијенаца, након чега су се на сцени смјенивале поставе домаћина и гостујућих културно-умјетничких друштава.

Ово је четврти пут да организујемо Ивањданске сусрете, који имају међународни карактер. Гости из Лазаревца и Ба-

њалуке долазе већ три године, а пета је година сарадње са Румунијом. Недавно смо били гости у Лазаревцу на Видовданским сусретима. Прошле године манифестацију смо озваничили уз благослов владике Херувима, а за славу смо одабрали Св. Јована Претечу, односно Ивањдан – објашњава Светлана Жарковић, председница Фолклорног ансамбла *Чувари традиције барањских Срба*.

Ансамбл дјелује од 2019. године, а регистрован је 2020. године са циљем да омасови рад и обогати културну понуду Белог Манастира. Тренутно има двадесетак активних чланова и настоји да ба-

рем једном мјесечно организује наступ, било у Белом Манастиру, било у гостима.

Гости из Србије, Румуније и БиХ програм чине разноликим. Представници КУД-а *Чајавец* из Бањалуке представили су игре из старе Бањалуке, глумим гламочким колом и играма из Црне Траве. Лазаревчани су наступили представљајући игре из околине Ниша, шопске игре и једну пјевачку тачку.

Сцену Етнолошког центра барањске баштине употпунили су и гости из Српског Семартона у Румунији, као и чланови Пјевачке групе *Наши коријени* из Борова.

СЛАВКО БУБАЛО/СРБИ.ХР



Срби без права на сјећање – немају ни права на будућност

Тридесет година након злочиначке акције Олуја, у којој је протјерано више од 220.000 Срба, у Хрватској је почела примјена новог Закона о гробљима. Овај пропис, по оцјени српске заједнице, има за циљ систематско брисање трагова њиховог постојања – овога пута кроз уклањање надгробних обиљежја.

Први на удару нашли су се споменици погинулим српским војницима у посљедњем рату. Док хрватске власти тврде да таква обиљежја „вријеђају националне и вјерске осјећаје” и „вриједности Домовинског рата”, српске породице истичу да је рич о једном од ријетких преосталих свједочанстава њиховог идентитета и страдања.

– Гробље је гробље. Чак ни Турци нису скривали гробове – каже за РТРС професор историје Илија Безбрадица из Кистања.

Законом је предвиђено да спорна обиљежја буду уклоњена ако су подигнута након 30. маја 1990. године, а поступак почиње пријавом надлежним жупанијским повјеренствима. До сада је евидентирано око двадесетак таквих споменика, највише у Вуковарско-сремској, Сисачко-мославачкој и Шибенско-книнској жупанији. Око десет породица одлучили су да сами уклоне симболе или читаве споменике, како би избјегли административни налог.

Међу уклоњеним обиљежјима нашла се и биста српског војника у униформи јединице Капетана Драгана, као и натпис „Твоје книце”. – Нинца, книнца – то је био ратни надимак. Али треба склонити. Ко ће цијели вијек ратовати? – каже Слободан Каблар из Био-вчиног Села. Ипак, има и оних који упозоравају да овакво поступање само продубљује подјеле.

– Тај закон је сувишан и непотребан, ништа не рјшава, већ ствара нове јазове – истиче Милан Ђурђевић, начелник општине Бискупја.

Посебну улогу у иницијативи има Домовински покрет, коалициони партнер у Влади Андреја Пленковића. Њихови локални огранци пријавили су више споменика, укључујући и оне посвећене погинулим припадницима ЈНА.

– На једном пише да је мајор ЈНА погинуо за отаџбину. Његова отаџбина је 700 километара одавде, а ово је Хрватска – изјавио је Борис Соломун, предсједник жупанијског одбора ДП у Шибенику. Жупанијске власти настоје да поступак представе као „административну мјеру”.

– Први корак је апел породицама да саме реагују. Ако не, држава ће наложити уклањање и испоставити им рачун – каже шибенско-кнински жупан Пашко Ракић (ХДЗ).

Према процјенама, прва рушења могла би почети већ почетком јесени, а као најспорнији наводи се маузолеј Вукашину Шошкоћанину у Борову Селу.

Истовремено, српска заједница указује на двојне аршине. Док се уклањају споменици са ћириличним натписима и симболима српских војника, гробља њемачких и италијанских војника из Другог свјетског рата остају нетакнута. Поставља се и питање усташких обиљежја, која се не сматрају спорним.

У атмосфери у којој десетине хиљада људи на концертима узвикује усташки поздрав, а српске жртве и њихово страдање маргинализују се и кроз институције и кроз јавни простор, нови Закон о гробљима доживљава се као наставак политике која Србима у Хрватској поручује – да њихова прошлост, па чак и сјећање на мртве, нема право на мјесто у овој земљи.

Нови Закон о гробљима у Хрватској није само административни акт, него дубоко политичка порука. Умјесто да буде простор пијетета, гробље постаје фронт на којем се настављају идеолошки сукоби и националне подјеле. Док хрватско друштво толерише усташке симболе у јавности, истовремено се прогања ћирилица на надгробним плочама.

То није питање „вријеђања осјећаја”, већ систематско брисање трагова српског присуства. Када држава уређује шта је дозвољено на споменику мртвом човјеку, онда она управља и самим правом на сјећање. А без права на сјећање – нема ни права на будућност.

КЉУЧНЕ ИЗМЈЕНЕ НОВОГ ЗАКОНА О ПЕНЗИЈСКОМ ОСИГУРАЊУ У ХРВАТСКОЈ

У Хрватској је 1. јула 2025. ступио на снагу нови Закон о пензијском осигурању (*Народне новине*, бр. 96/25).

Поједине одредбе овог закона, познатог под скраћеницом ЗОМО, почеће да се примјењују од 1. јануара 2026. године. С обзиром на бројне новине, овдје доносимо преглед најзначајнијих измјена које ће директно утицати на велики број грађана – садашњих и будућих пензионера.

РАД И КОРИШЋЕЊЕ ПЕНЗИЈЕ

Осигураник који је испунио услове за хрватску старосну пензију, старосну пензију за дугогодишњег осигураника или превремену старосну пензију, може наставити радити до половине пуног радног времена и истовремено примати пензију, без престанка радног односа. Уговор о раду у том случају се мијења у складу са новим условима.

Од 1. јануара 2026. године, корисници наведених категорија пензија са навршених 65 година живота моћи ће радити и дуже од половине радног времена, односно и на пуно радно вријеме, или започети самосталну дјелатност. У том случају ће примати половину своје хрватске пензије.

Исти датум доноси новину за занатлије и лица која самостално обављају професионалну дјелатност: они ће моћи остварити право на старосну пензију са навршених 65 година живота, а да не прекину обављање своје дјелатности.

Корисницима најниже пензије ово право остаје и у случају запослења до половине радног времена. Пензија се, такође, неће обустављати ни онима који обављају сезонске послове у пољопривреди или остварују други доходак – било кроз уговор о дјелу, ауторски уговор, чланство у скупштинама и надзорним одборима, рад као судски тумач, консултант и сл.

Могућност рада и истовремене исплате пензије проширена је на кориснике инвалидске пензије због потпуног губитка радне способности, као и на оне чија је инвалидска пензија преведена у старосну. Они ће моћи радити мање од

3,5 сата дневно. Исто право добијају и корисници породичне пензије који су је остварили због потпуног губитка радне способности, као и лица која пензију остварују по посебним прописима, ако је то за њих повољније.

Посебно важна измјена јесте укидање обавезних контролних прегледа за све кориснике инвалидских пензија.

ПОВЕЋАЊЕ ПЕНЗИЈА

Формула усклађивања пензија мијења се тако што ће стопа усклађивања бити збир промјене индекса потрошачких цијена и индекса раста плата у претходном полугодишту, у односу на оно које му претходи, у омјеру 85:15 – у зависности од повољније варијанте.

Најнижа пензија повећана је са досадашњих 103 % на 106 % актуелне вриједности пензије. То повећање односи се и на све затечене кориснике најниже пензије од 1. јула 2025, по службеној дужности и без доношења посебних рјешења.

Новим законом уводи се и годишњи додатак на пензију. Овај додатак добијају сви пензионери који стекну пензију у години за коју се исплаћује, без обзира на износ њихових примања. Висина додатка зависи од пуних година пензијског стажа, при чему је за оне без урачунатог стажа минимално потребно 15 година. Влада Хрватске ће до 31. октобра сваке године одредити вриједност додатка, а ХЗМО ће га исплаћивати у децембру, такође без посебног рјешења.

Повећавају се и пензијски фактори за обрачун инвалидских пензија. За потпуни губитак радне способности и за пензије преведене у старосне, фактор ће умјесто досадашњих 1,0 износити 1,1. За дјелимични губитак радне способности умјесто 0,8 биће 0,9. ХЗМО ће почев од 1. јануара 2026, а најкасније до 31. марта исте године, по службеној дужности извршити прерачунавање и утврђивање нових износа.

Још једна значајна измјена односи се на кориснике превремене старосне пензије. Укида се смањење полазног фак-

тора – тзв. пенализација – од дана када наврше 70 година. Они којима је пензија већ одређена примјеном мањег полазног фактора, добиће од 1. јануара 2026. пензију без тог смањења, а ХЗМО ће је по службеној дужности прерачунати до 31. марта. Исто важи и за кориснике старосне и старосне пензије за дугогодишње осигуранике, ако је њихов полазни фактор био мањи од 1,0.

Од 1. јула 2025. године, додатни стаж за свако рођено или посвојено дијете повећава се са 6 на 12 мјесеци. Ово се користи искључиво за обрачун износа пензије, а не за стицање права на њу. Минимум за стицање права остаје 15 година стажа, који могу бити остварени у Хрватској, Србији или комбиновано.

Примјери оквирних израчуна показују:

– за просјечну плату додатак износи 14–17 евра по дјетету,

– за минималну плату око 14 евра по дјетету,

– за висока примања (двоструко изнад просјека) до 35 евра по дјетету мјесечно.

Ипак, нови закон доводи до неједнаког положаја различитих категорија родитеља:

Родитељи пензионисани прије 1. јануара 2019. немају право на додатни стаж.

Родитељи пензионисани између 1. јануара 2019. и 1. јула 2025. имају право на 6 мјесеци додатног стажа по дјетету.

Родитељи који се пензионису након 1. јула 2025. добијају 12 мјесеци по дјетету.

Синдикати овакав приступ сматрају неправедним јер ствара „три генерације” родитеља. Већ су покренуте иницијативе за оцјену уставности овог модела, посебно због дискриминације родитеља који су се пензионисали прије 2019. године. Економисти и правници упозоравају да би додатни стаж требало признати свима, без обзира на датум пензионисања, и да би требало ући не само у обрачун висине пензије, већ и у услове за њено стицање.

ВАНБРАЧНА ЗАЈЕДНИЦА

Још једна битна измјена тиче се породичних пензија. За остваривање права ванбрачног друга укинут је услов да је ванбрачна заједница постојала на дан 28. марта 2008. године.

Дефиниција ванбрачне заједнице сада је усклађена са Породичним законом. Прописано је да се статус ванбрачне заједнице утврђује у посебном ванпарничном поступку, покренутом тужбом ради утврђивања њеног постојања у циљу стицања права на породичну пензију.

Нови ЗОМО омогућава да право на породичну пензију оствари и бивши ванбрачни друг који је имао право на издржавање.

РАТКО БУБАЛО,

ПРЕДСЈЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА ХЦИТ-а

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додјелио средства



ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17,
Нови Сад
телефон: 021/ 528 132,
021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs;
hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ И ПОДРШКА

• **Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ), уз подршку Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, у периоду од 1. септембра до 31. децембра 2025. године, пружа бесплатну правну помоћ и подршку избеглицама и грађанима Републике Србије с правним потребама у другим републикама бивше СФРЈ.**

• **Правна помоћ пружа се на адреси:** Нови Сад, Војвођанских бригада 17, Радно вријеме: понедељак – четвртак од 9.00 до 13.00 сати, тел. 021 528 132 или 520 030, моб. 063 8351862,
• **Правна помоћ за лица која полажу права на некретнине у ФБИХ пружа се понедељком и сриједом од 14.30 до 17.30 и петком од 12.00 до 15.00 сати.**

Фонд АПВ за избегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону осигурао је дио средстава за покривање трошкова режије, закупа и осталих трошкова пословања.

ЛИПНИК ОСТАЈЕ БЕЗ ОБНОВЕ КАПЕЛЕ - СПОРНА ОДЛУКА ЛОКАЛНЕ ВЛАСТИ У САНСКОМ МОСТУ

Локална власт у Санском Мосту донијела је 29. јуна одлуку којом се забрањује обнова капеле у српском селу Липник, посвећене Липничким кумовима, што је изазвало оштре реакције. Предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта позвао је општинске органе да што прије укину спорну одлуку и омогуће наставак радова.

Капела у Липнику подигнута је прије једног вијека на мјесту гдје су Турци 1835. године мученички убили Николу Зеца, Тривуна Микића, Петра Гаврила и Тривуна Вукића. Шездесетих година прошлог вијека локалне власти су је срушиле, а њени темељи поново су освештани на Видовдан 1990. године. Међутим, због избијања ратних сукоба, обнова није завршена.

Некадашњи житељи Липника, иако расељени, истичу да не желе да се одрекну свог културног наслијеђа које сматрају важним дијелом националног идентитета. Подсјећају да је уочи рата у четири засеока овог села живјело 238 домаћинстава, док данас у Липнику живи само један човјек, јер нису створени услови за одржив повратак прогнаних Срба. Линта наглашава да забрана обнове капеле представља наспрт на српско културно наслијеђе у општини Сански Мост, као и да такве одлуке подижу тензије и продубљују неповјерење између Срба и Бошњака. Он апелује на локалне власти да покажу одговорност и омогуће наставак радова на обнови капеле у Липнику.

ПРОВАЛА У ПРАВОСЛАВНУ ЦРКВУ У ТУЗЛИ ИЗАЗВАЛА СТРАХ КОД СРБА



У Храм Успења Пресвете Богородице у Тузли извршена је провала и тешка крађа, што је изазвало осјећај страха, узнемирености и несигурности код малобројних Срба у том граду и околини. Предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта осудио је овај вандалски чин и истакао да је ријеч о дјелу које продубљује етничке подјеле и подстиче нетрпељивост.

Позитивно је што је полиција ухапсила двојицу Бошњака осумњичених за скрнављење храма, а Кантонално тужилаштво им је одредило једномјесечни притвор. Линта наглашава да је важно да суд адекватно казни починиоце како би се послала јасна порука да нико не може некажњено да скрнави вјерске објекте и шири мржњу.

Србија да оснује Међународну комисију с циљем да се утврди истина о Сребреници

Предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта предлаже да Србија оснује Међународну комисију за истраживање страдања Срба и Бошњака у сребреничкој регији 1992–1995. године. Циљ Комисије би био да се на објективан и непристрасан начин утврди истина о Сребреници. Једно од кључних питања јесте да се коначно утврде тачне чињенице колико је Бошњака стрељано након што су заробљени, а колико је њих погинуло у борби са Војском Републике Српске и међусобним сукобима између 11. и 31. јула 1995. године.

Хашки трибунал није био заинтересован да потпуно и тачно утврди чињенично стање. Очигледно је да је Хашки трибунал донио низ пресуда против чланова војног и политичког руководства Републике Српске, а да није имао ниједну утврђену важну чињеницу. Међународни суд правде у Хагу је 2007. године донио одлуку да је у Сребреници почињен наводни геноцид, прије свега, на основу читавог низа поли-



тичких пресуда које је донио Хашки трибунал против Срба, а које нису засноване на доказима и чињеницама већ на претпоставкама и лажним исказима свједока.

Поред тога, Хашки трибунал није доказао да су погубљења муслиманских ратних заробљеника била геноцид, односно да су злочини у Сребреници извршени са геноцидним намјерама. У питању је ратни зло-

чин који је почињен из освете због масовног страдања српских цивила и заробљених српских бораца на подручју Сребренице и шире. Заробљени муслимански борци нису стрељани због националне, етничке или вјерске припадности већ зато што су третирано као непријатељи који су починили масовне злочине над Србима од прољећа 1992. до 1995. године.

30 година од злочиначке акције Љето 95 у којој су протјерани Срби из Грахова и Гламоча

Навршило се три деценије од почетка злочиначке акције *Љето 95*, коју су хрватске снаге покренуле с циљем етничког чишћења српског народа са подручја општина Грахово и Гламоч и стварања предуслова за покретање акције *Олуја*, подсјећа предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта.

Агресија на Републику Српску Крајину убрзо је проширена и на друге западнокрајишке

општине у Републици Српској. У операцији која је започета 25. јула 1995. године јединице Хрватске војске и Хрватског вијећа одбране протјерале су српски народ из Грахова, Гламоча и околних српских села.

Током акције почињени су бројни злочини над српским цивилима за које нико није одговарао. Стамбени и привредни објекти Срба систематски су опљачкани, запаљени и уништени, а заједно с њима и ко-



мунална инфраструктура, што је онемогућило повратак и опстанак протјераних породица.

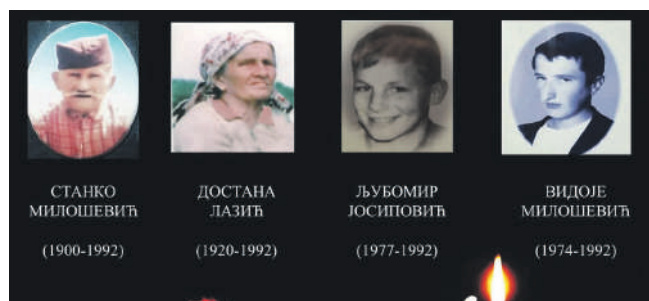
– Наша је дужност да се сјећамо српских хероја Грахова и Гламоча који су током рата страдали у борби за слободу – истиче Линта. Он наглашава

да је један од начина борбе за истину о страдању српског народа оснивање државне институције – Меморијалног центра српских жртава деведесетих година прошлог вијека на подручју бивше Југославије, са сједиштем у Београду.

Прије 33 године муслимани из Сребренице извршили масакр над 32 српска цивила у Брежанима

Предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта подсјећа да су 30. јуна 1992. године муслимани из Сребренице извршили масакр над 32 српска цивила у селу Брежани. Најстарија жртва масакра био је старац Станко Милошевић (90) који је убијен на кућном прагу. Најмлађа жртва је био ученик осмог разреда Љубомир Јосиповић. Село је систематски опљачкано и запаљено.

Нико од мјештана није носио пушку, нити је био војник. У питању су били старији људи, углавном болесни, затим дјеца, и старије жене. Све жртве



су убијене на свиреп и окрутан начин – масакрирањем, спаљивањем, разпињањем на крст, одсијецањем дијелова тијела. Видоја Лазића су приковали за крст на сред села, а његову

осамдесетогодишњу мајку Достану и слијепу сестру Крстину живе запаљили у кући. Убијено је и троје дјеце. Злочинци нису заобишли ни православне гробље. Сви споменици на

гробљу су полупани, а неке од гробница су скрнављене.

Суд и Тужилаштво БиХ су остали нијеме на поменути стравични злочин, као и на многе друге злочине над Србима. Упркос бројним доказима и изјавама свједока нико није кажњен од наредбодаваца и починилаца овог масакра.

Србија треба да покрене активну и планску борбу за истину о страдању нашег народа деведесетих година прошлог вијека. Један од начина је оснивање Меморијалног центра српских жртава на простору бивше Југославије у Београду.

Пола милиона Хрвата на концерту фашисте Томпсона највећи доказ да је Хрватска проушасташка држава

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да присуство пола милиона Хрвата на концерту фашисте Томпсона у Загребу јесте највећи доказ да је Хрватска проушасташка држава. Учесници концерта су масовно носили црне мајице на којима се налазио усташки поздрав „За дом спремни” или усташко слово „У” или називи усташких јединица, затим заставе са усташким грбом тј. шаховница која почиње са првим бијелим пољем, као и друга усташка обиљежја. Сам Томпсон је на бину изашао у црној мајици са затворским бројем усташког терористе Звонка Бушића.

На концерту је било присутно доста познатих личности из јавног и политичког живота, као што су предсједник Хрватског сабора Гордан Јандраковић и селектор Фудбалске репрезентације Хрватске Златко Далић. Велика већина присутних на концерту су били млади до 30 година. Људи којима је шовиниста Томпсон главни идол јер велича усташки покрет и слави прогон Срба у злочиначкој акцији Олуја. То, између осталог, потврђује истраживање које су 2021. године спровели Институт за друштвена истраживања у Загребу и хрватска невладин организација

ГОНГ према коме више од двије трећине или око 70 одсто ученика завршних средњих школа у Хрватској сматра да геноцид на НДХ није била фашистичка творевина. Резултати су били скоро идентични и приликом првог истраживања које је урађено 2015. године од стране Института и организације ГОНГ.

Према писању хрватских медија највећа лудница на концерту је настала када је кренула позната србомрзачка pjesma *Бојна Чавојлаве* која је била незванична химна хрватских паравојних и војних снага за вријеме грађанског рата. Томпсон је уочијаено pjesму започео узвиком „за дом” на што му је маса узвратила „спремни”.

Новинар загребачког *Вечерње листе* је написао да је Томпсон поменутом pjesмом бацио публику у потпуни транс и затим наставио, цитат: „Гло се на Хиподрому дословно тресло... Сви су били у екстази. Људи су скакали од среће као луди на *Чавојлаве*.” Један од стихова гласи: „Чујте српски добровољци, бандо четници, стићи ће вас наша рука и у Србији!” Током трочасовног концерта Томпсон је отпјевао више pjesма у којима велича усташтво. Публика је, према писању хрватских медија, одлично реаговала на pjesму *Гени камени* у којој

Томпсон изражала жалост због пропасти НДХ. Један од стихова гласи „Лоша била 45.” У pjesми *Слике Блајбурга* Томпсон изједначава усташе с хрватском војском. Pjesma *Мој Иване* је посвећена усташким јединицама у бици за Купрес 1942. године против партизана. У pjesми *Реци браћо мој* Томпсон слави поглавника Анту Павелића.

Прије и током концерта дио одушевљене публике пјевао је кољачку pjesму *Јасеновац* и *Градишка Спшара*, која велича логоре смрти НДХ и слави усташке злочинце команданта Јасеновца Макса Лубурића, команданта Црне легије Јуру Францетића и поглавника НДХ Анту Павелића. Томпсон је поменути pjesму пјевао почетком 2000-их година. Томпсон је хрватски фашиста који више од 30 година, кроз своје pjesме, концерте, предавања дјечи и омладини, јавне наступе, ради на рехабилитацији усташтва, усташких зликоваца и геноцидне НДХ.

За Томпсона и његове бројне сљедбенике геноцидна НДХ је била права држава хрватског народа, а усташки зликовци су хероји и борци за слободу хрватског народа. То је један од примјера да се Хрватска није суочила са својом геноцидном прошлошћу и да није постала модерна држава.

Срби у Србу и Дрвару подигли су устанак против НДХ

Навршило се 84 године од српског устанка у Србу и Дрвару, подигнутог 27. јула 1941. године као израз отпора геноцидној политици Независне Државе Хрватске. Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је устанак био покренут од стране крајишких Срба како би сачували голе животе и опстали на својим вијековним огњиштима, а не по директиви Комунистичке партије Југославије. Тек касније је КПЈ преузела вођство над дијелом устаника, али већина Срба није улазила у партизана да би се борио за комунистичку власт, већ против усташког терора и за очување слободе.

Током неколико дана устанка ослобођено је око 3.000 км² територије, укључујући

Доњи Лапац, Срб, Дрвар и Грахово. Линта напомиње да је тај отпор био кључан за преживљавање српског народа у Крајини, који је у том периоду био изложен масовном прогону и систематском терору НДХ.

Он истиче да је једна од најраспрострањенијих лажи проушасташких кругова тврдња да Срби прије устанка нису били угрожени. За већину Хрвата, додаје Линта, устанак у Србу није био антифашистички чин, већ побуна која се у западној интерпретацији приписује четницима, комунистима и другим групама против Хрвата, што не одговара истини. Истина је да је српски народ у НДХ 1941. године углавном био препуштен сам себи, јер је већина Хрвата стајала на страни усташког режима, док су ријет-

ки Хрвати и муслимани од самог почетка учествовали у антифашистичком покрету.

Линта додаје да је укидање Дана устанка 1990. године од стране режима Фрање Туђмана јасан знак да је политика усташког режима настављена, а данашње тврдње о масовном учешћу Хрвата у антифашистичкој борби нису у складу са историјским чињеницама. Огромна већина Хрвата је у оружаним снагама НДХ остала до 1944. године, када је већ био познат исход Другог свјетског рата.

Српски устанак у Србу и Дрвару остаје симбол борбе за живот и слободу, али и подсјетник на чињеницу да је истина о страдању српског народа у НДХ још увијек предмет ревизионистичких покушаја.

Хрватски дом у Глини преименовати у Спомен-музеј српских жртава геноцида Баније и Кордуна

Предсједник Савеза Срба из региона поново позива Владу Србије да покрене званичну иницијативу према Влади Хрватске да се Хрватски дом у Глини преименује у Спомен-музеј српских жртава геноцида Баније и Кордуна. Случајном пролазнику, када би угледао Хрватски дом, не би му ништа говорило да се ту десило, прије 84 године, један од најстрашнијих злочина усташког режима за вријеме Другог свјетског рата.

У Хрватском дому се, између осталог, одржавају промоције књига ревизиониста који негирају злочин геноцида и умањују овај трагичај догађај. На тај начин се најдубље вријеђају и понижавају српске жртве, њихови потомци и читав народ.

Трагична је чињеница да у хрватском народу не постоји воља да се одустане од срамне одлуке да се Хрватски дом налази на темељима порушене српске православне цркве

и на мјесту страшног злочина над Србима. У питању је један у низу доказа да се хрватски народ није суочио са својом геноцидном прошлошћу и да не жели да се одрекне усташтва. Поред тога, градске власти су 2014. године забраниле да се на том мјесту организује комеморација српским жртвама.

На простору бивше Југославије Глина је јединствен случај негирања злочина и истребљења једног народа. Не постоје нигдје двије антицивизацијске одлуке какве су донијеле власти у Глини. Једна о преименовању Спомен дома у Хрватски дом, а друга о забрани комеморације на мјесту гдје су се десила два геноцидна чина.

Линта подсјећа да су се у Српској православној цркви Рођења Пресвете Богородице у Глини десила два масовна покоља Срба у ноћи између 29 и 30. јула и 4. и 5. августа 1941. године. Поклоно је више од 1.500 Срба, углавном из бившег котара

Вргинмост. Недуго након монструозних злочина црква је опљачкана и срушена.

По завршетку Другог свјетског рата комунистичка власт, због политике лажног братства и јединства, није дала дозволу за изградњу порушене Српске православне цркве на истом мјесту гдје су поклани Срби већ су парцелу одузели цркви без надокнаде. На мјесту порушеног храма изграђен је Спомен дом 1969. године који је био, прије свега, културно-забавна институција.

Тек 1985. године Скупштина општине Глина донијела је одлуку да се дио Спомен дома претвори у Спомен музеј. До 1995. године изграђено је спомен обиљежје и постављене су бронзане плоче са именима страдалих Срба. Након злочиначке акције Олуја Спомен дом је преименован у Хрватски дом, спомен обиљежје је демолирано, а бронзане плоче са именима српских жртава су уклоњене.

У БЕОГРАДУ ПОДИТИ СПОМЕНИК ЗА НАЈМАЊЕ 74.642 УБИЈЕНЕ ДЈЕЦЕ У НДХ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта се залаже да се у Београду подигне споменик убијеној дјечи у геноцидној НДХ. Поменута монструозна творевина је била једина држава у Европи у којој су постојали логори за дјецу, и то у Сиску, Јастребарском, Река код Јастребарског и Горња Ријека код Крижеваца. У Независној Држави Хрватској, према непотпуним подацима, на звјерски начин је мучено и убијено 74.642 српске, јеврејске и ромске дјеце, од новорођенчади до четрнаестогодишњака.

Утврђено је да је само у Јасеновцу страдало 19.432 дјеце. Дјеца су убијана још и у Старој Градишци, у Јабланцу и Млаки, у Новској, у Приједору и другим логорима, као и на многим другим мјестима гдје су живјели Срби.

Наша национална и морална дужност јесте да трајно његујемо културу сјећања на убијену дјецу у НДХ јер нас опомињу да не заборавимо зло и смишљени пројекат уништења и затирања Срба и других народа. Такође, од националног је значаја да се активно боримо за истину о почињеном геноциду над Србима у НДХ у међународној заједници. Линта поздравља да се, у организацији Одбора Владе Републике Српске за његовање традиције ослободилачких ратова, у засеку Мацуре код Приједора 19. јул обиљежава као Дан сјећања на дјецу убијену током геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ 1941–1945. године.

ОСАМДЕСЕТ ЧЕТИРИ ГОДИНЕ ОД ГЕНОЦИДА НАД СРБИМА СА ЛИВАЊСКОГ ПОДРУЧЈА

У данима око Огњене Марије 1941. године усташки злочинци су на најсвирепији начин убили око 1.600 православних Срба из Ливна и околних села.

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта подсјећа да је страдање ливањских Срба почело већ почетком јуна 1941. године, када су усташке власти кренуле са одвођењем виђенијих Срба. Злочини су достигли врхунац у јулу исте године, у данима око Огњене Марије, са стратешким циљем да се уништи српски народ на простору злогласне НДХ. Већина жртава је жива бачена у јама на рубу Ливањског поља. Ниједно село и заселак нису били поштеђени – од Голињева и Присоја до Челебића и Чапразлија. Нека презимена су потпуно угашена, док су друга вјечно завијена у црно. По броју страдалих издвајају се: Челебић (416 жртава), Горњи и Доњи Рујани (377), Голињево (232), град Ливно (142), Мали Губер (126) и бројна друга мјеста.

Село Голињево остаје упамћено као једино мјесто гдје су усташе побиле свих 232 православних Срба – нико није преживио да свједочи о злочину.

Слична судбина задесила је и Србе из Лиштана. Ни дјеца, ни старци нису били поштеђени – међу убијенима је било и новорођенчади.

Мушкарци, жене и дјеца убијани су на најмонструозније начине на стратиштима Пролог, Камешница, Тушница, Борова глава, Копривница, Крузи, Трновац, школа у Челебићу, као и у јамама Самогред, Равни долац, Бикуша, Сухача и бројним другим мјестима.

		ВРШИЛАЦ ДУЖНОСТИ ДИРЕКТОРА МУЗЕЈА ЖРТАВА ГЕНОЦИДА, СА СЛИКЕ		НЕПРО-ФЕСИОНАЛАЦ	ЗАНИМАЊЕ ЛИЧНОСТИ СА СЛИКЕ	ГОМИЛА ПРЕДМЕТА БЕЗ СКЛАДА
		ИТАЛИЈ. БИЦИ-КЛИСТА, МАТИЈА				
		ГРАДУ СИБИРУ, РУСИЈА				
		ГРУПЕ ПТИЦАУ ЛЕТУ				
ГРАДУ БАНИЈИ РОДНО МЈЕСТО ЛИЧНОСТИ СА СЛИКЕ		ИСЦИ-ЛЕПАТИ, ПОДЕРАТИ	СРПСКО КОЛО	РИЈЕКАУ БАНАТУ ТАНТАЛ		
ГРЧКА			ВЕЛИКА РИЈЕКА УКИНИ ЗАЈЕЧАР			
СРПСКИ КНЕЗУ БИЦИ НА КОСОВУ				ЕРНЕСТО ГЕВАРА ИЗДАВАЧИ		
ПОЗАДИ			ГЛУМИЦА ЕМАНУЕЛ ГРАД НА ЛУЗОНУ			
НАТАЛИ ДЕЛОН			ПАМЕТНИ МОРСКА РИБА, ГЛАВОЧ			
КУЛУ-ЧАРИ, НАДНИ-ЧАРИ				ЈУГ НА КОЈИ НАЧИН		
СРПСКО КОЛО	КОШАРК. МАТЕУШ МЕТЕОР. СЛУЖБА					
БЕЛ-ГИЈСКИ ПАС ОВЧАР						ШАМ-ПИОН, ПРВАК
ЖЕНА ДРВО-ДЈЕЉА						
ПРЕДИО ОКО ВЕЛЕ-БИТА				ГРЧКО ОСТРВО. ЕГЕЈСКО МОРЕ		

ПРЕДМЕТ: Баци, Омск, Јата, атол, Нера, Г, Тарим, Лазар, Че, иза, Беар, НД, мудри, арати, Ј, Понтика, ма-линоа, столарка, Лика, Иос, Њб



23. Сусрети на Банији у Малом Градцу

У селу Мали Градац код Глине, 26. јула одржани су 23. Сусрети на Банији, традиционална манифестација која окупља фолклорне групе из свих крајева Хрватске. По лијепом времену на бини код просторија ДВД-а присутнима се између осталих обратио и предсједник *Просвјете* Никола Вукобратовић, да би по-

том своја знања показали и фолклораши пододбора *Просвјете* из Малог Градца, Двора, Сиска, Бенковца те стални пратиоци, КУУ *Трећа срећа* из Глине. Сви они изазвали су аплаузе публике, да би им на крају програма биле уручене захвалнице. Публика је могла разгледати и изложене старе алате и предмете за обављање свакодневних послова.

ЧЕДОМИР ВИШЊИЋ О СРПСКО-ХРВАТСКИМ ОДНОСИМА



ФОТО: НЕБОЈША МАРИНОВИЋ

Српски идентитет у Хрватској – хроника преживљавања и отпора

Историчар и политиколог Чедомир Вишњић, један од најбољих познавалаца српско-хрватских односа, у разговору са Ђорђем Брујићем за портал *Банија онлајн* анализирао је вијековну динамику односа два народа, уз подсјећање на најзначајније догађаје и процесе који су обликовали судбину Срба у Хрватској. Вишњић је истакао да је Хрватска Југославијом покушавала да сачува власт и положај у свијету након два свјетска рата, док су Срби уложили огроман напор и жртвовали се чувајући државу која их је окупљала у својим границама. Кад се на прошлост погледа из перспективе времена, види се да је било периода предаха, које неки и данас величају, али у цјелини прича није ваљала. Улога чувара државе одговарала је нашој цивилизацијској лијености и затворености, а када је дошао коначни обрачун, почели смо да кукамо. Он можда јесте неправедан, али збир – тачан.

Историчар наглашава значај архивских истраживања за разумјевање српско-хрватских односа. Подсјећа да је током Другог свјетског рата КПХ (тадашњи СДП) изручила српске интелектуалце и партизанске вође онима који су се отворено позивали на ревизију историје и страдање Срба. – Било је важно изнијети на површину оне који су у прољеће 1944. године, видећи страдање свог народа, прешли на страну поражених. Тако је настао Кордунашки процес, који показује колико је политика и лични избор утицала на судбину читавог народа. Кроз своје књиге – *Кордунашки процес*, *Двадесетих* и друге – Вишњић гради комплетан историјски преглед, враћајући се и у почетке стварања југословенске државе. – Након комунизма у домаћој верзији, теме првих књига требало је надопунити анализом Југославије и југословенства као другог стуба нашег идентитета.

Вишњић напомиње да је број Срба у Хрватској драматично опао, а узроци су сложени: од директних злочина и етничког чишћења до асимилације у мирним временима. – Геноцид није једини одговор на егзодус. Вјероватно је најдјелотворнија комбинација фактора. Кривица није у народу, већ у интелектуалцима који нису имали снаге да у континуитету мисле о својој судбини. На питање о будућности Срба у Хрватској, Вишњић истиче да процес нестајања није краткорочан. – Могућност опстанка постоји ако људи сачувају своју земљу и завичај. Када превазиђу сиромаштво и несигурност, једно од првих питања биће враћање старом крају. Уна и Корана и даље нуде живот и перспективу. Говорећи о значају културе, науке и јавних личности, Вишњић издваја Николу Теслу и Милутина Миланковића, али и многе писце, сликаре и ствараоце који су обилежили српску баштину у Хрватској. Он наглашава да је културни и образовни рад од кључног значаја за очување идентитета, посебно у окружењу гдје је српска заједница мањинска. Посебно мјесто у његовим истраживањима има Српско културно друштво *Просвјета*, чији је дугогодишњи уредник и предсједник. – Највећи резултат није појединачна књига већ окупљање генерације аутора и интелектуалаца који прихватају идентитет Србина из Хрватске и својом активношћу га носе кроз времена. Ми смо чувари идентитета, али и градитељи будућности – закључује Вишњић. Детаљан преглед историје Срба од Кордунашког процеса из 1944. до егзодуса деведесетих година показује како прошлост непрестано обликује садашњост. Вишњић је својим истраживањима и издаваштвом створио мост који омогућава разумјевање прошлости и очување идентитета за будуће генерације.

ПРЕДСТАВЉЕНА НОВА МОНОГРАФИЈА НОВИНАРА СРЂАНА СЕКУЛИЋА

САМО СЛОГА – ВЕЛИКА ПРИЧА МАЛОГ ФУДБАЛСКОГ КЛУБА ИЗ ПАЧЕТИНА

Да се и иза једног малог сеоског клуба крије велика прича показао је и показао новинар и публициста Срђан Секулић који је 10. јула, на осамдесету годишњицу оснивања Фудбалског клуба Слоја из Пачетина промовисао монографију посвећену клубу у ком је као младић играо и чију судбину од тада дијели и као члан управе и као његов председник.

ОМАЖ СВИМА КОЈИ СУ ЖИВЈЕЛИ СА КЛУБОМ

Поред самог аутора о књизи су окупљенима у пачетинском Дому културе говорили новинар Славко Бубало и њен рецензент историчар Милан Гулић из Београда који је и сам био одушевљен ауторовом истрајношћу да се избори са причом о клубу о ком је на почетку његовог рада било јако мало историјске грађе.

– Неоспорно је да је ово мало мјесто и неоспорно је да је ово мали клуб, у неком резултатском смислу и популарности, међутим у смислу љубави мјештана према свом клубу и везаности села и клуба и његових људи, ово је дефинитивно један мали, а опет и велики клуб. Оно што све клубове на свијету може да повеже, без обзира на то колико су трофејни, колико новца имају, јесте љубав људи који их воле, а и вечерас су Пачетинци доказали колико воле свој клуб и колико Слоја има важно мјесто у њиховом животу и животу овог села. У том смислу је аутор овог дјела Срђан Секулић направио велику ствар тако што је читав осамдесетогодишњи историјат Слоје, колико год је то било могуће, смјестио у корице ове књиге и заиста мислим да је она на понос и аутору, и клубу и Пачетину као мјесту – рекао је након промоције Гулић.

Аутор Срђан Секулић успио је да поименце поброји готово све играче који су кроз осамдесетогодишњу историју играли за Слоју, али и да скроји једну питу причу о почецима фудбала у Пачетину, а Гулић у њој види и нешто више од самог писања.



» ДЕТАЉ СА ПРОМОЦИЈЕ: Срђан Секулић, Милан Гулић и Славко Бубало

– Посебан квалитет ове књиге представља чињеница да је њен аутор Срђан Секулић, човјек бритког пера, широког ума и човјек који је везан за Слоју такорећи од свог рођења. И породично и лично. Он је био и омладинац и сениор, и у руководству клуба као младић, а и сада. И када се човјек из клуба, који је у исто вријеме у неку руку и историчар по вокацији, ухвати оваквог посла онда и резултат мора да буде добар, ма колико да објавити овакву књигу ипак није лако – објашњава Гулић.

Графички уредник књиге Славко Бубало истакао је велику приврженост аутора свом родном Пачетину и клубу којем припада од свог дјечаштва као и његову упорност да у књигу унесе што више података, докумената, свједочанстава, фотографија.

– Нисам нарочити познавалац ни овог елитног фудбала, а камоли фудбала у сеоским срединама, али сам радећи на прелому Секулићеве књиге био одушевљен његовим ентузијазмом и преданошћу овој теми којој је приступио на један веома озбиљан истраживачки начин. Он је мјесецима прикупљао документацију, прегледао стару штампу, разговарао са људима и на крају о једном малом сеоском клубу написао

прави научни рад. Урадио је нешто на чему сигурно могу да му позавиде и велики клубови – рекао је Бубало.

ИСПУНИО ДЈЕЧАЧКИ САН

Књига је омаж једном постојању и људима који су живјели са својим клубом и са њим дијелили радости побједе и туге због пораза и показује да и мале средине попут Пачетина у себи крију приче које треба памтити и записати.

– Ова монографија ми заиста много значи и честитао бих нашем организатору, нашем председнику, који је успио да Слоју која је била у тешкој ситуацији доведе у стање у ком је данас. У Слоји сам играо и дао сам јој све што сам могао, а моја породица Слоји је дала четири играча. Мој отац је био један од организатора и оснивача Слоје тако да ова књига много значи и за мене и за читаво село јер су људи, сељаци, из опанака и са плуга упадали у копачке и све то показује колика је била њихова љубав и према фудбалу и према овом селу и према животу уопште – прича учитељ у пензији Душан Црногорац и један од најстаријих живих Слогиних бивших играча.

Аутор је, како је и сам нагласио, обја-

вљавањем ове књиге испунио свој дјечачки сан, а идеја за истраживање историјата клуба настала је оног тренутка када је у њега крочио још као младић.

– Искрено, нисам мислио да ћу успјети да је урадим на начин на који је урађена. Мислио сам да ће то бити једна фотомонографија с обзиром да се ради о једном малом клубу о коме има веома оскудних података. Игром случаја дошао сам до једне обимне и вриједне грађе, нарочито из педесетих и шездесетих година прошлог вијека што ми је омогућило да она ипак добије облик какав сам прижељкивао – рекао је аутор који не намјерава да се заустави само на фудбалу у Пачетину него жели да сличну ствар уради и када је ријеч о историји фудбала у некадашњем вуковарском подсавезу од 1964. до 1991. године.

Књига симболично има дванаест поглавља која, како је аутор објаснио, представљају једанаест играча који чине један тим, а дванаести играч је публика и његови вјерни навијачи. Посебно лијеп гест аутора је што је цјелокупан приход од ове књиге намињенио свом вољеном клубу.

Да су Пачетинци дубоко повезани са Слојом доказује и чињеница да је промоцији књиге присуствовао велики број мјештана, бивших и садашњих играча, а својим присуством увеличао ју је и председник вуковарског ногометног средишта Златко Вранчић.

Промоцији је присуствовао и велик број људи из околних мјеста што показује да фудбал и поред много страсти и спортског ривалства ипак и повезује људе.

СЛАВКО БУБАЛО

» ОВАЈ МЕДИЈСКИ САДРЖАЈ СУФИНАНСИРАН ЈЕ ОД СТРАНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА

Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

НОВА КЊИГА БОШКА БУЋАНА

ЧУЈ ДЕ ТИ ШТО ЋЕ БИТИ

Ових дана из штампе је изашла нова књига шаловитих прича аутора Бошка Бућана, под насловом *Чуј де ти што ће бити*. У њој писац на духовит и живописан начин описује до-годовштине својих Кордунаша, доносећи свједочанство о завичајном духу, менталитету и снази хумора као начина преживљавања.

Бућан је рођен 1952. године у Црном Поток на Корду-ну. Богата и плодна књижевна биографија овог аутора свједочи о његовој трајној посвећености завичајним темама. До сада је објавио једанаест књига поезије, углавном завичајне лирике, затим књигу афоризама, *Рјечник српског јовора Кордуна*, као и монографију *Црни Пошак – слике из животија кордунашког села*. Ово дјело је доживјело и друго, допуњено издање 2008. године,

што показује колико је било значајно за очување културне и меморијске баштине.

Посебно мјесто у његовом раду заузима Монографија о Српском културном друштву *Сава Мркаљ* из Топуског, која је у припреми и носи снажан наслов *Пркос злим временима*. Као некадашњи активни члан, Бућан је након егзодуса Срба са Кордуна обновио рад овог Друштва у Новом Саду и регистровао га под истим именом, настављајући тако мисију очувања културног и националног идентитета. Његов ангажман у овом пољу надограђен је и новинарским радом, јер је дуго година био главни уредник листа *Српски глас*.

Захваљујући свом књижевном, културном и јавном раду, Књижевна заједница Крајине додијелила му је 2020. године



награду *Сава Мркаљ* за животно дјело.

Књига *Чуј де ти што ће бити* доступна је читаоцима и може се наручити директно од аутора, на број телефона 064/002-6468, по цијени од 500 динара, са урачунатом поштарином.

ДРАГАНА БОКУН

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Богдан Бошко Бућан рођен је 12. маја 1952. године у Црном Поток на Корду-ну. Поезијом се почео бавити врло рано, а прве радове објављивао је у различитим листовима и часописима. Осим поезије, пише афоризме и краће хумористичке текстове.

Године 2008. објавио је књигу афоризама *Мој је тренд да постанем бренд*. Укупно је до сада објавио једанаест књига поезије, као и низ других значајних издања:

- *Црни Поток – слике из живота кордунашког села*, монографија (2000; друго, допуњено издање 2008),
- *Завјетна књига Бућана* (2002), родослов породице Бућан,
- *Све моје сеобе* (2009), аутобиографска књига,
- монографија о Српском културном друштву *Сава Мркаљ* из Топуског, *Пркос злим временима*,
- *Рјечник српског говора Кордуна* (2011).

Бућанови радови заступљени су у Зборнику духовне поезије (Удружење писаца *Глас корена*, Ниш), у зборнику Први сабор духовне поезије (Раковица, 2011), као и у књизи *Ко је ко у нашем хумору*, сатири и карикатури (издавач *Ошишани јеж*, Београд). Његови афоризми уврштени су и у збирку *Извајане мисли*.

Добитник је бројних признања, међу којима се издвајају *Кочићево сатирично перо* за сатиричну поезију и *Сатирични штап* и *златна диплома*.

У избјеглиштву је уређивао лист за просвјету и културу *Српски глас*, а касније и мјесечник *Кордунаш*.

Године 2020. Књижевна заједница Крајине из Београда додјељује му награду *Сава Мркаљ* за животно дјело.

Члан је Удружења новинара Србије.

Живи и ради у Футогу, надомак Новог Сада.

ОД КАФАНЕ ДО БОЋАРСКОГ ТЕРЕНА: ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИЈЕ СТАРЕ БУКОВИЦЕ



» Драган Ковачевић, Миодраг Бундало, Горан Вукашин, Љубе Тампеља, Петар Марунић, Никола Кнежевић, Шпиро Тишма, Зоран Милијаш и Драган Тишма (горњи ред), а испред њих Дражен Тишма

Легенда боћалишта никад није промашио ни пријатеље ни куглу

• У Батајници, уз боћарски терен и старе кафанске приче, обиљежено је 40 година угоститељског рада Нике Кнежевића. Турнир у боћању, који је организовало Боћарско спортско удружење Стара Буковица, окупио је бројне пријатеље, породицу и љубитеље ове традиционалне игре.

У организацији Боћарско-спортског удружења *Стара Буковица*, 27. јула 2025. године, одржан је турнир у боћању. Домаћин, Никола Нико Кнежевић, овом приликом је прославио 40 година бављења угоститељством. Побједници су добили пехар, медаље и новчане награде.

На турниру је учествовало 12 екипа: Гравац Панчево, Мима маркет, Мики Ђук, Горан Вукашин, Пејтар Марунић, Џаја, Љубе Тунковац, Ковачевић, Хасо Но-

ви Бановци, Мали мрав, Тишме и *Стара Буковица*.

Прво мјесто освојила је екипа *Ковачевић* (Драган Ковачевић, Миодраг Бундало и Горан Вукашин). Друго мјесто припало је екипи *Тишме* (Шпиро Тишма, Дражен Тишма и Драган Тишма), док је

О БОЋАРСКОМ УДРУЖЕЊУ

Боћарско-спортско удружење *Стара Буковица* основано је 27. јула 2018. године. Чланови управног одбора су: предсједник Никола Нико Кнежевић, секретар Милан Цвитковац, као и чланови Бранка Еремић, Гојко Приметица и Петар Марунић. Наредни турнири одржаће се 24. августа, 21. септембра, 19. октобра, 23. новембра и 28. децембра.

треће мјесто заузела екипа *Пејтар Марунић* (Љубе Тампеља, Зоран Милијаш и Петар Марунић).

Медаље је побједничким екипама дијелио народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона, Миодраг Линта.

Турнир је протекао у слављеничкој атмосфери. Поред награђивања побједничких екипа, Нико Кнежевић припремио је поклоне за спонзоре, захвалнице и мајице за чланове клуба и пријатеље.

Посебно изненађење био је ватромет, који је приредила Бранка Еремић, Никина ћерка. Такође, Нико је добио и урамљену слику своје породице и мајицу са натписом „Легенда боћалишта“.

Очеви су љубав према бућама пренијели на своје синове и унуке, тако да се на овим теренима могу видјети и младе генерације.

ДРАГАНА БОКУН

ПРИЈАТЕЉИ КЛУБА

• **Донатори су добили мајице и захвалнице као и пригодне поклоне:** Општина Земун, Јовица Мркела, Дражен Тишма, Горан де Велебит (мајице), Подрум пића Дрим дринк, Петар Марунић, Страхиња Еремић, Ђуро Стојковић, Љубе Мркела, Жељко Дукић, Дејан Цупаћ, Никола Шарић, Љубе Грубић, Драган Тишма, Богдан Олуић, Властимир Живковић, Бошко Дражић, Никола Кнежевић, Слађана Кнежевић, Бобо Бједов, Српско коло, печењара Шуша Бановци (Небојша), Слободанка Кнежевић, Гојко Приметица и Милан Цвитковац.

• **Чланови клуба су добили мајице и захвалнице:** Јовица Кнежевић Брацо, Саша Раич, Јово Алавања, Миле Вранковић, Драгиша Шушак, Секула Панџић, Горан Гашић, Драган Гашић, Милош Новаковић, Славко Новаковић, Стево Добрић, Дујо Шврака, Моцо Калањ, Милан Загорац, Душан Видић, Зоран Вујанић, Миодраг Бундало, Здравко Какић, Момир Матић, Мирослав Дрча, Слободан Дрезга, Мирко Шоргић, Стојан Црногорац, Дражен Иванишевић, Ђоко Алавања, Сретен Опачић, Сретен Радић, Никола Војводић, Драган Граовац, Мики Ђук, Горан Ушљебрка, Зоран Гладовић, Слободан Каназир, Слободан Пртина, Јово Пуповац, Емил Бота, Анђелко Корлат, Душан Ђурђевић, Душан Катић, Петар Дрча, Никола Брадаш, Милан Драгић, Горан Мацура, Жељко Бурсаћ, Горан Пршо, Никола Курбалија, Свето Ковачевић, Оркестар Жаре, Синиша Кривошић, Невен Банић, Сава Четник, Далибор Ликић.

• **Пријатељи клуба су добили мајице:** Јеленко Јеина, Бошко Безбрадица, Мирко Марунић, Петар Корлат, екипа Џаја, екипа Чаруга, екипа Мима маркет, Невен Јокић, Момчило Лемић, Жељко Мацура, Милош Шарић, Чедо Граовац, Мирко Кнежевић, Горан Трбовић, Горан Вукашин, Лугар, Бећар, Иван Радуловић, Зоран Бундало, Душан Бундало, Мирослав Тинтор, Шпиро Тишма, Милорад Бјелић, Бобо Бједов, Владо Павић, Николина и Николина, Гордан Колунџић.

ОД ЗАДРА ДО БАТАЈНИЦЕ: ЖИВОТНА ПРИЧА НИКОЛЕ КНЕЖЕВИЋА

Никола Нико Кнежевић рођен је у селу Парчићи, у Далмацији. По занимању је грађевинац. У Задру је радио 17 година за грађевинску фирму *Радник* из Бенковца, а поред посла обављао је дневничке послове као мајстор. Иако је био окружен љепотом мора, за одмор и купање није било много времена, али за кафану и музику увијек је било – увече би често са колегама свраћао „на музику“.

Градио је и стицао, са браћом, кућу у Задру и кућу у Парчићима, гдје отвара кафану *Стара Буковица*. Посао је одмах кренуо одлично – долазили су туристи и домаћи, а аутобус који је сваког петка ишао за Мостар и Имотски стао би да путници ручају код њега.

– Када сам отворио кафану, одмах ми је дошла инспекција са пет чланова: санитарни, тржни, инспектор рада и ватрогасни. Питали су ме колико сам година био директор или радио у Њемачкој. Рекао сам им да никада нисам и да сам све то саградио са својих десет прстију. И све што видите овдје, све сам сам радио – само сам електричара и водоинсталатера платио – присјећа се Нико.



» Никола Нико Кнежевић са ћерком Бранком и унуком Страхињом

Кафана *Стара Буковица* радила је до 1995. године. Међутим, након 1991, због рата, посла није било много, а када би људи долазили са фронта гладни и жедни, није им ништа наплаћивао. Одмах поред кафане било је и бућалиште, а послије игре људи би уживали у храни и пићу код Нике. Ту идику прекинула је злочиначка акција Олуја, када Нико одлази у село Врховине код Уба са још 28 људи, међу којима је било и мале дјеце и беба од шест мјесеци.

Тамо је живио до 2002. године. Никола



» Слободанка, Бранка, Слађана и Никола изненадили су Никку симболичним поклоним

и супруга Слободанка купују плац 2000. године у Батајници и већ 2002. усељавају се у кућу. Током тих година, и даље се бавио грађевинарством, али љубав према угоститељству поново га је нагнала да се након пензије 2013. врати овом занимању и начину живота. Чим је купио плац у Батајници, одмах је планирао отварање кафане и изградњу терена за боћање.

– Сваке године улажем у нешто: локал сам проширио, наткрили смо бућалиште уз помоћ ГО Земун и Гојка Приметице

који много помаже, Јовице Мркеле, Дражена Тишме као и многих других који су уз БК *Стара Буковица*. Свако доприноси колико може. Супруга Слободанка ми је највећа подршка и сваки дан је уз мене – каже Нико.

Током турнира, са њим су биле и ћерке Бранка и Слађана, као и син Никола. Од малих ногу су учествовали у свим активностима, а поред супруге и дјеце, мотивација су му и унуци: двије Николине од 7 и 10 година и четворогодишњи Страхиња, који је најмлађи члан БК *Стара Буковица* и прати дједине стопе, уживајући у боћању.

Недавно је Нико добио признање од БСУ АС за велики допринос промоцији боћања, јер су многе генерације стасавале уз њега и училе о овој традиционалној игри.

– Увијек сам боћао, то је игра која ме опушта. Понекад играмо „у пиће“, понекад „у вечеру“. Људи се окупе, друже и шале. Свако вече окупи се око 50 људи. Неко боћа, неко игра карту бришкуне, али најважније је дружење и очување традиције – истиче Нико.